ISSN 1302 - 6938 41

GÜNEY

41

4 ytl
3 euro

temmuz • ağustos • eylül '07
tirmeh • tebax • ilon '07

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ

SEÇİM'07:
MALLAR
TEZGÂHTA!

Seçilecek ne var?!

- Linç kültüründen yeni görüngüler...
- Şeyh Bedreddin kimdir? Araştırmalar, değerlendirmeler - II
- Jack London ve başka dünya özlemi
- II. İşçi Filmleri, Cannes, Altın Koza
- Nâzım Hikmet, Orhan Kemal ve Ahmed Arif'i anma zamanı
- Sinema notları

Foto: Bilgi Diren Güneş, 1 Mayıs 2007, polisin savaş alanına çevirdiği Taksim/Beyoğlu

SAVAŞ EFENDİLERİ

Gelin savaş efendileri
Siz, silahları yapanlar
Siz, ölüm uçakları yapanlar
Siz, dev bombaları yapanlar
Siz, duvarların ardına
gizlenenler
Bilmenizi isterim ki,
Maskelerinizin ardını
görüyorum.

Siz, asla bir şey üretmediniz
Yok etmek için üretmekten
başka
Dünyamla oynarsanız
Küçük oyuncağınızmış gibi
Elime bir silah verirsiniz
Ve gözlerimden saklanırsınız
Ve kaçar gidersiniz uzaklara
Uçuşurken mermiler.

Geçmişteki Yuda gibi
Yalan söyler aldatırsınız
Bir dünya savaşının
kazanılabileceğine
İnanmamı istersiniz.

Ama gözlerinizden anlıyorum
Ve beyninizden anlıyorum
Tıpkı gördüğüm gibi
Helamda akıp giden suyu.

Siz tetikleri çekersiniz
Başkaları ateş etsin diye
Sonra arkanıza yaslanıp
seyredersiniz
Ölü sayısı artarken
Konağınızda saklanırsınız
Genç insanların kanları
Bedenlerinden akarken
Ve çamura karışırken.

En berbat korkuyu saçtınız
Saçılabilecek
Bu dünyaya
Çocuk getirme korkusu
Doğmamış isimsiz
Bebeğimi tehdit ettiğiniz için
Damarlarınızda akan
Kan kadar etmezsiniz.

Ne biliyorum ki
Böyle konuşacak
Çok gençsin diyebilirsiniz
Cahilsin diyebilirsiniz
Ama bildiğim birşey var
Sizden genç olduğum halde
İsa bile asla
Bağışlamayacak yaptıklarınızı.

Bırakın size bir soru sorayım
Paranız o kadar değerli mi
Size af mı satın alacak
Öyle mi sanıyorsunuz
Anlayacaksınız elbet
Ölümün eşiğindeyken
Kazandığınız bütün paralar
Ruhunuzu asla geri satın
alamayacak.

Ve umarım ölürsünüz
Ve ölümünüz yakındır
Puslu bir öğleden sonra
Tabutunuzun ardından
gideceğim
Ve ölüm yatağınıza indirilirken
Seyredeceğim sizi
Ve mezarınızın başında
duracağım
Öldüğünüzden emin olana dek.

BOB DYLAN

merhaba

Ülkemizin kültür-sanat alanındaki büyük ustalarını yitirdiğimiz, en sıcak günlerin yaşandığı Haziran ayını geride bıraktık. 2 Haziran'da Ahmed Arif ve Orhan Kemal'i, 3 Haziran'da Nâzım Hikmet'i yitirdik. Bu sayımızda Nâzım Hikmet anısına düzenlenen etkinliklerin haberlerini ve Orhan Kemal, Ahmed Arif hakkında kısa yazılarımızı bulacaksınız. Haziran ayı aynı zamanda sınıf mücadelesi açısından önemli bir ay. 1970 yılının 15–16 Haziran günlerinde işçi sınıfının direnişine ve onun gücüne tanık olduk.

Son aylarda kimi siyasal konularda da "sıcak" gelişmeler yaşandı, yaşanıyor. Hrant Dink cinayetinin ardından, Malatya cinayetleri, e-muhtıra, Cumhurbaşkanı seçimi krizi, 'kitlesel refleks' çağrıları temelinde Yapılan "bayrağını alan gelsin!" yürüyüşleri, Ulus'ta sivillere yönelik bombalı saldırı, içte ve dışta Kürt ulusal hareketine yönelik saldırılar, operasyonlar, savaş hazırlıkları vb. derken seçim süreci kapımızın önüne kondu.

Mallar artık tezgâhta!

1993 yılında, 2 Temmuz Sivas Madımak Oteli katliamında tanık olduğumuz linç hala sürüyor. Trabzon'da TAYAD'lılara yapılan ve sonrasında sürdürülen bir dizi linçle birlikte linç kültürü ürkütücü boyutlarda devam ediyor. 1 Mayıs'ta Taksim'de işçi ve emekçilere polis devletinin saldırısını, son olarak Sakarya'da iki inşaat işçisine sırf Kürt oldukları için linç girişimini gördük.

Ne yazık ki işçilerin, emekçilerin kendi gündemini oluşturamadığı bu dönemde, egemenlerin oluşturduğu ve halka dayattığı bu gündemin, bizlerin gündemi olmadığını anlatmak için uğraşmak zorundayız.

Ayrıca, 5 Nisan Dünya Çevre Günü'nü geride bırakırken iklim konusunda daha "sıcak" gelişmelerin yaşanacağının alarmı veriliyor. Kuraklık ve su sorununun yakıcılığı kapımıza kadar geldi ve sorunun kaynağı olan kapitalizm, bu konuda da, öncelikle ve yine ezilenleri, yoksulları vuracak.

40. sayımızda ilk bölümlerini yayınladığımız Şeyh Bedreddin üzerine yazılan yazıların ikinci bölümünü bu sayımızda yayınlamaya devam ediyoruz.

Şiir, öykü, deneme, tiyatro, sinema, festivaller vb. hakkında zengin bir sayıyı daha beğeninize sunuyoruz.

GÜNEY

GÜNEY
ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

ÇAĞRI Basın Yayın Ltd. Şti. Adına Sahibi:
Aziz Özer

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: İlyas Emir

Yayın Türü: Yaygın Süreli

Yönetim Yeri ve Adresi:
Mahmut Şevket Paşa Mahallesi
İmranlı Sokak No: 8
Şişli - İstanbul (Okmeydanı)

Tel.: (0212) 235 35 70
Faks: (0212) 253 19 27

www.guneydergisi.com
mail@guneydergisi.com

Dizgi & Grafik: Güney Dergisi
Baskı: Uğur Matbaacılık (0212) 501 81 09
Dağıtım: Doğan Dağıtım A.Ş.

Banka Hesap Numaraları:
Türkiye İş Bankası Galatasaray-İstanbul Şubesi
Hesap No: 1022 0 738654

Döviz Hesap No:
Garanti Bankası Galatasaray-İstanbul Şubesi
Hesap No: 9006021-1 / EURO (068023875)

...

Almanya Temsilciliği

Allestr.32
42853 Remscheid
Tel.: 02191 / 404 01
Tel.: 02191 / 694 64 80
Faks: 02191 / 694 64 49
Cep: 0170 / 551 78 87

Frohlinder Str. 60
44577 Castrop-Rauxel

Yurtdışı (Almanya) Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
Konto Nr: 37325 · BLZ: 340 500 00

Abonelik koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 16.- YTL
(+ 4.- YTL posta ücreti)
Almanya: Yıllık (4 sayı): 12.- AVRO
Almanya dışı: 16.- AVRO
(+ 4.- AVRO posta ücreti)

...

Aboneliğin başlatılması için;
yıllık abone bedelinin banka
hesap numaralarımıza yatırılması,
ödemenin yapıldığına dair makbuzun
dergimize fakslanması gerekmektedir.

...

İlan koşulları:
Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- YTL
1/2 sayfa: 1.000.- YTL
İç sayfalar:
(En fazla yarım sayfa ve siyah beyaz)
1/2 sayfa: 500.- YTL
1/4 sayfa: 250.- YTL
Yayınevi ve kitapçılara % 30 indirim yapılır.

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir. Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

içindekiler

	3	merhaba	GÜNEY
	5	sizlerden güney'e	
	7	Seçilecek ne var?!	GÜNEY
gidenlerin ardından	9	Nâzım Hikmet anıldı	GÜNEY
gidenlerin ardından	11	İşçi sınıfının yazarı Orhan Kemal	GÜNEY
gidenlerin ardından	12	Ahmed Arif yaşıyor…	ÖZNUR HOROZ
şiir	13	s ı r	TAN DOĞAN
gidenlerin ardından/şiir	14	Enver Karagöz Yenilmeyen İnsan	ŞAKİR BİLGİN
eleştiri/tartışma	16	Mızrabın Tele Dokunuşu	OZAN ABBAS SÖYLEMEZ
haber/barışarock	19	5. Barışa Rock Festivali 24 - 26 Ağustos'ta...	GÜNEY
jack london	21	Jack London ve başka bir dünya özlemi	GÜNEY
tartışma	25	Şiirin konsomatristleri	SERKAN ENGİN
kitap tanıtımı	26	Elif Şafak,'ın romanı "Baba ve Piç" üzerine	Ş. MAHZUN
resim sergisi	28	İbrahim Balaban "resmin şiiri"	GÜNEY
fotoğraf sergisi	30	Gençer Yurttaş'ın Ölüm Oruçları Fotoğraf Sergisi üstüne	ÖZCAN YAMAN
şiir	32	ŞİİRİMSİN	Sinan Göztaş
anı/konuşma	34	Özgürlüğe Doğru Gitmek	NEŞE YAŞIN
tiyatro/haber	36	Avanos'ta Bir Sendika Tiyatrosu	NİĞMET İNCE
deneme	37	Geniş Beşik Dar Dünya	FAYSAL CEYLAN
şiir	40	CESARET	MEHMET ERCAN
öykü	41	Pazar	BÜLENT BACAK
şiir	43	tutun beni	SABAHATTİN KURTOĞLU
öykü	45	Terapi	A. KADİR KONUK
anma	46	2 Temmuz hâlâ sıcak…	GÜNEY
güncel	47	Bir İpte İki Cambaz?	GÜNEY
araştırma	49	Sahnede Şeyh Bedreddin	YILMAZ ONAY
araştırma	51	Şeyh Bedreddin Destanı Üzerine Genel Bir Bakış	ÖZGÜR BAŞKAYA
şiir	52	LÊ TU	İLHAMİ ÖZER
araştırma	53	Başkaldırı ve Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin	GÜLTEN ÖRNEK
şiir	57	Ne Bir Eksik Olsun Ne Bir Fazla	A. KARABAĞ
haber	58	II. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali Yapıldı	GÜNEY
haber	62	14. Altın Koza Film Festivali sonuçlandı	GÜNEY YILMAZ
sinema	64	Sinema Notları	ANUŞ PAZARCIYAN
kitap cd tanıtımı	75	Beyefendi Cumhuriyeti'nden seçmeler...	GÜNAY ASLAN
kitap tanıtımı	77	Kaderin Kara Köpeği	Sait Çetinoğlu
kitap tanıtımı	78	Savaşın Felsefesi	YUSUF VAROLUN
şiir	80	Bilet	Özgür Demirci
cd tanıtımları	81	CD'ler...	
karikatür	82	Karikatür	MERAY ÜLGEN

Zeki Koşan'ı yitirdik.

Dortmund Hörde'de Türkçe öğretmenliği yapmaktaydı.

7 Şubat 1953 yılında Plümür'de doğan Zeki ilk ve orta öğrenimini Erzincan'da tamamladı.

1972 yılında liseyi bitirip İstanbul Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitiren Zeki, 1976 yılında Niğde Lisesi'nde felsefe öğretmenliğine başladı. 1979 yılında doktora yapmak düşüncesiyle Almanya'ya geldi ve burada kaldı. 1982 yılında Dortmund Hörde'de öğretmenliğe başladı. 1996 yılında evlendi. Tek oğlu Can Roni Koşan 1997 yılında dünyaya geldi.

Zeki öğretmen 2007 Ocak ayında akciğer kanserinin pençesine düştü. 4 Mayıs 2007 Cuma günü biricik oğlunu ve ailesini geride bırakan Zeki hayata gözlerini yumdu. Dortmund Wambel'de müslüman mezarlığına 450 kişinin katılımıyla son yolculuğuna uğurlanan Zeki hoca çevresinde sevilen sayılan, oldukça insansever biriydi.

Zeki ile en son yaptığımız görüşmede "Yarın oğlum geliyor, artık gelsin istemiyorum. Oğlum son günlerimi görsün istemiyorum" demişti.

Beni bir ömür boyu izleyecek olan bu söz Zeki'nin yaşamında yediği darbelerle birleşince aşağıdaki dizeler dökülüverdi.

Güle güle baba!

Biz seninle vurulduk,
Vurgunlardan yorulduk baba!...
Neden, nasıl, niçin soramadım,
ama olsun!...

Yazılır mı ayrılık üstüne ayrılık?
Yazdılar baba!
Kader mi desem, insan mı desem bulamadım,
ama olsun!

Bir arkadaşına
"Son günlerimi oğlum görmesin!"
demişsin.
Sen bana kıyamadın, ben sana doyamadım,
ama olsun!..

Aldırma sen gözyaşlarıma, damarların bende...
Gez yüreğimi dileğince, sar bedenimi ince ince!
Ben seni saramadım,
ama olsun!...

Güle güle baba, güle güle...

Şükrü AKARSU

7 Mayıs 2007

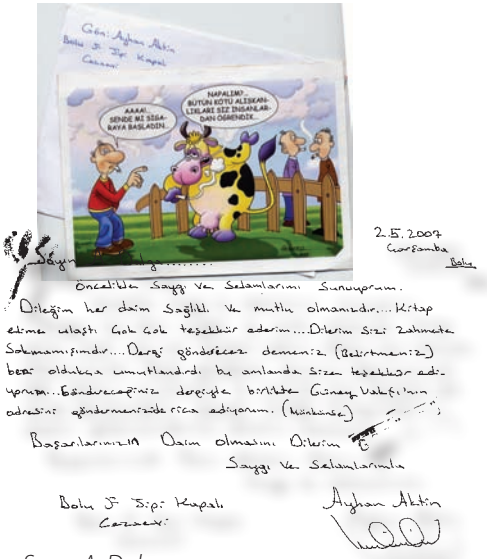

Sayın A. Dalga...

Öncelikle saygı ve selamlarımı sunuyorum. Dileğim her daim sağlıklı ve mutlu olmanızdır... Kitap elime ulaştı. Çok teşekkür ederim... Dilerim sizi zahmete sokmamışımdır... Dergi göndereceğiz demeniz (belirtmeniz) beni oldukça umutlandırdı, bu anlamda size teşekkür ediyorum. Göndereceğiniz dergiyle birlikte Güney Vakfı'nın adresini göndermenizi rica ediyorum (mümkünse).

Başarılarınızın daim olmasını dilerim.
Saygı ve selamlarımla,

Ayhan AKTİN
Bolu F Tipi Kapalı Cezaevi, 2.5.2007

Düzeltme ve özür

Bir önceki sayımız olan 40. sayıda gösterdiğimiz bütün dikkate rağmen kimi hatalarımız oldu. Bu hatalarımız konusunda gerek yazı sahiplerinden, gerekse tüm Güney okuyucularından özür diliyoruz.

- Derginin 15. sayfasında yayınladığımız Hrant Dink'e ait "Ruh Halimin Güvercin Tedirginliği" yazısında en başa konulması gereken "Hrant Dink'in 19 Ocak'ta (katledildiği gün) yayınlanan yazısı" ön açıklamamız yanlışlıkla yazının içine, ilk paragrafından sonraya kaymıştır.

- Aynı sayının 47. sayfasında "Hamit Demir kimdir?" başlığı altında yayınlanan bilgiler Hamit Demir'e ait bilgiler değildir. Bu bilgiler ondan önceki yazı olan "Şeyh Bedreddin EŞİTLİKÇİLİK Mİ, CEMAAT DAYANIŞMASI MI?" yazısının yazarı olan Ç. Ceyhan Suvari' ye aittir.

- Derginin 86. sayfasında yayınlanan Zafer Doruk'a ait "SOYKA" kitap tanıtımını yapanları yazarken Esra Yaldızoğlu yerine yanlışlıkla Burcu Yılmaz yazılmıştır.

- İçindekiler bölümünde de yanlışlıkla İkbal Kaynar'ın ismi "İkbal Kanar" olarak yazılmıştır. - GÜNEY

Değerli dostlar

Uluslararası, işçi sınıfının emekçilerin ve ezilen halkların, birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs gününüzü kutluyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

YDİ-Çağrı dergisi emekçilerine selam ve sevgilerimizi sunuyoruz.

Bijî yek Gulan!
Yaşasın 1 Mayıs!

Umut-inatla,
Mehmet Yamaç
23.04.07

Merhaba Güney Çalışanı Dostlar

Birlik, Mücadele, Dayanışma, Kavga günü olan 1 Mayıs İşçi Bayramınızı en içten devrimci duygularımla kutluyor, çalışmalarınızda kolaylık ve başarılar diliyorum.

Zafer, Militanca Mücadele Eden İşçi Sınıfının Kendi Eseri Olacaktır.

Kazanacağız
Özgür KABADAYI

Değerli dostlar,

Uluslararası işçi sınıfının, emekçilerin ve ezilen halkların birlik, dayanışma ve mücadale günü olan 1 Mayıs gününüzü kutluyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

YDİ Çağrı dergisi emekçilerine selam ve sevgilerimi sunuyorum.

Bijî yek Gulan!
Yaşasın 1 Mayıs!

Umut-inatla,

Mehmet YAMAÇ
23.04.07
E tipi Cezaevi
C/44 Muş

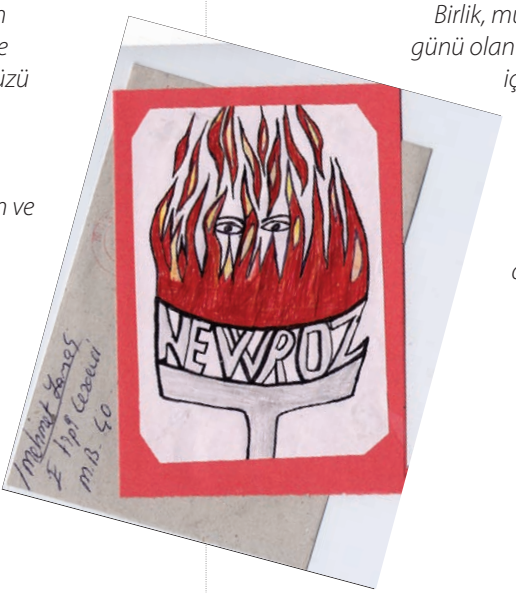

Merhaba Güney çalışanı dostlar,

Birlik, mücadele, dayanışma, kavga günü olan 1 Mayıs işçi bayramınızı en içten devrimci duygularımla kutluyor, çalışmalarınızda kolaylık ve başarılar diliyorum.

Zafer, militanca mücadele eden işçi sınıfının kendi eseri olacaktır.

Kazanacağız.

Özgür KABADAYI
1 Nolu F Tipi Hapishanesi
A9/27 Tekirdağ

SEÇİM 2007:

Mallar Tezgâhta...

Seçilecek ne var?!

Yeni bir seçim dönemine giriyoruz... Seçim propagandası başlıyor. Ancak bu konuda yapılan şeyler de az değil... Örneğin andaki hükümet partisinin önünü kesmek için sözümona "laik" partiler, "cumhuriyet bekçisi" iddiasında olan partiler, ordunun mecliste gönüllü erleri, seçimler yaklaşırken güya birleşip bütünleşiyor, delikleri yamıyorlar. Bu konuda da başarılı olamayanlar seçimlere katılmama kararı alıyor vs. vb.

Şimdi hepsinin ortak söylemi kendilerinin farklı olduğu konusunda siyasi rakiplerine laf yetiştirmek...

Sadece siyasi rakiplerine değil…

Yaklaşan seçimlerde oylarına talip oldukları işçilere, emekçilere de kendilerinin "farklılığını" anlatıyorlar. Hepsi "sütten çıkmış ak kaşık"! Hepsi sözde bizim sorunlarımızı bilen partiler, hepsi sorunları çözmeye aday! Sanki 80 küsurluk cumhuriyet tarihi boyunca denenmemiş, tanınmayan, bilinmeyen partiler, kişiler!

Seçim propagandasının henüz resmen başlamadığı bu dönemde ve başladığında olacakları tahmin etmek hiç de zor değil... Yine vaadin bini bir paraya gidecek. Yine hepsi bizi nasıl daha iyi kurtaracağını meydanlarda avaz avaz bağıracaklar. Kimileri göz boyamak için bulgur, fasulye paketleri dağıtacak. Seçim yaz dönemine geleceği için kimileri mayo, güneş kremi, yüzme simidi filan dağıtırsa hiç şaşırmayacağız.

Hepsi bizim bu partilerden birisini tercih etmemiz için...

Gerekli mi? Değil...

Zorunlu mu? O da değil...

Peki ne için?

*

Tamam, tercih edeceğiz diyelim... Ama hangisini?

Tercih edeceklerimiz arasında özde bir fark var mı?

İşte mesele burada!...

Zor iş… Hayır, seçmek, oy atmak zor değil de farkı farketmek zor!

Düşünün bir… Meyve ve sebze almak için pazara gidiyorsunuz. Tezgâhlarda malın iyisi belli. Çürük domatesleri sağlam domatesten, pörsümüş hıyarları taze hıyardan ayırmak zor değil. Bakarsınız, seçersiniz, alırsınız... Bir tezgâhta uygununu bulamazsanız bir başka tezgâha gidersiniz, oradan alırsınız alacağınızı… Peki, pazaryerindeki bütün tezgâhlarlarda bulunan domates ve hıyarların hepsi çürümüş ve pörsümüşse ne yapacaksınız?

İşte o zaman işiniz zor…

Zor mu?

Hayır, belki çok daha kolaylaşmıştır işiniz...

Seçmezsiniz… Almazsınız…

Gerekli mi? Değil...

Zorunlu mu? O da değil...

Tabii çürük domates yeme konusunda kararlıysanız, illa da çürük olsun diyorsanız o başka!...

*

Seçim yaklaşıyor... Herkes bizi sandık başına çağırıyor... Bizden ortadaki tercihlerden birisini seçmeye zorluyorlar. Bunun için birisi diğerini suçluyor, kendisini en iyi göstermeye çalışıyor. Kimisi diğerini "cumhuriyetin altını oymakla" suçlayıp kendisini onun koruyucusu ilan ediyor. Kimisi diğerini "demokrasinin, anayasal düzenin ırzına geçmek"le suçluyor, kendisi otomatikman "demokrasi savunucusu" oluyor… Kendi aralarında didişip duruyorlar. Farklılıklarını anlatmaya çalışıyorlar.

Biz onların ne olduklarını, aralarındaki farkın nasıl bir fark olduğunu biliyoruz. Aralarında fark olduğunu söyleyenlerin; işçilerin, emekçilerin basit herhangi bir talebi karşısında işçileri, emekçileri nasıl baskı altına aldıklarını biliyoruz. Bize karşı olma noktasında birinin diğerinden özde farkı yok. Bize karşı hepsi ortak bir noktada birleşiyorlar.

Onlar bizim daha iyi sömürülmemiz, suyumuzun daha iyi çıkarılıp böylece temsilcisi oldukları sermaye

sahiplerinin daha fazla kazanması için çalışıyorlar.

Çıkardıkları kanunları, yaptıkları düzenlemeleri biliyoruz: Bize karşılar!

Yaptıkları anayasaları biliyoruz: Bize karşı!

Yaptıkları uygulamaları görüyoruz: Bize karşı!...

Gerekli mi? Değil...

Zorunlu mu? O da değil...

Peki ne için?

*

Tüm cumhuriyet tarihi boyunca bize reva gördükleri şeyler aşağı yukarı aynı. Dün dedelerimize, babalarımıza yaptıklarını bugün bize yapıyorlar.

Çalışıyorlar… Sistemlerini, düzenlerini korumak için çalışıyorlar...

Açıkça söylemiyorlar. Yalan söylüyorlar; kandırıyorlar bizleri. Bizim için, halk için, işçiler, emekçiler için, yoksul köylüler için, dar gelirliler için… çalıştıklarını söylüyorlar. Yaptıkları ama sermayenin çıkarlarını korumak...

Oynanan aslında çok yönlü bir oyun… Ve bu oyunda bize biçilen rol seçim sandığı başına gitmek, adaylardan birisini tercih etmek… Böylece oynanan oyunun parçası oluyoruz. Kullanılıyoruz!

Onların düzenlerine, sistemlerine meşruiyet kazandırma diye bir dertleri var günümüz dünyasında. Demokrat görünmek zorundalar. Zora dayalı sistemlerini maskelemek durumundalar. Bunun için meşruiyete ihtiyaçları var. İşçilerin, emekçilerin desteğine ihtiyaçları var. Bunun için bize geliyor, oyumuzu istiyorlar. Ve veriyor isçiler, emekçiler oylarını... Aslında zora dayalı sistem verilen oylarımızla meşruiyet kazanıyor. Öyle ya, bilinçleri işgal edilmiş kitlelerin desteğini alıyor sistem, düzen... Aslında hiç de demokrat olmamalarına rağmen bizden aldıkları oyla onların demokrasi oyununa ortak oluyoruz. Demokrasi maskelerinin boyası oluyor oylarımız...

Onlara konuşma hakkını veren bizleriz...

"Millet Meclisi" denilen meclisin aslında bizim meclisimiz olmadığını biliyoruz ama verdiğimiz oylarla onlara "Bu meclis milletin meclisidir!" deme hakkını veriyoruz. Seçilen milletvekillerinin düzenin vekilleri olduğunu biliyoruz ama onlara verdiğimiz oylarla "Ben milletin vekiliyim! Seçmenin oyuyla geldim ben!..." deme hakkını veriyoruz.

Her seçim sonrasında verdiğimiz oyların bize zam olarak, zulüm olarak döndüğünü biliyoruz, çoğunlukla pişman oluyoruz. Ama bir sonraki seçimlerde yine aynı oyunun bir parçası olarak, onlara "Halk seçiyor; bakın, demokrasi nasıl da tıkır tıkır işliyor!" deme hakkını veriyoruz!...

Hep veriyoruz...

Ne için? Oyumuzla hiç bir çıkarımızın olmadığı demokrasi oyununda figüranlar olmak için...

Gerekli mi? Değil...

Zorunlu mu? O da değil...

Peki ne için?!...

*

Bizim verdiğimiz oyu birbirlerine karşı kullanıyorlar, milletin kendilerine yetki verdiğini söyleyip iktidar koltuğuna oturuyorlar. Ama bizim için bir şey yapmıyorlar… Verdikleri sözler, ettikleri vaadler unutuluveriyor.

Verdiğimiz oyu bize karşı kullanıyorlar: Herhangi bir şey yapılmadığında söyleyecek sözümüz olabilir mi? Biz seçiyoruz! Seçerken kimimiz birisine, diğerimiz diğerine veriyor, bölünüyoruz. Bu bölünmüşlük de onların işine yarıyor! Açlıkta, yoksullukta birleştirilmiş olan işçilerin, emekçilerin kendilerine dünyayı zindan eden sömürücülere karşı birleşmeleri, onlara karşı birlikte mücadele etmeleri gerekirken, onların zulmünden, sömürüsünden kurtulmaları gerekirken kendi aralarında parçalanıyorlar. Güçlerini bölüyor, sonuçta düzene değil birbirlerine düşman oluyorlar. Açlıkta, yoksullukta, işsizlikte, aşsızlıkta birleştirilenlerin parçalanmışlığı sermaye sahiplerinin, onların sömürü düzenlerinin garantisi oluyor.

Gerekli mi? Değil...

Zorunlu mu? O da değil...

Peki ne için?

*

Evet, verdiğimiz oylarla onlara meşruiyet kazandırıyoruz. Onlar bizden aldıkları destekle düzeni aklıyor, onun devamını sağlıyorlar. Bu oyun yeniden, hep yeniden oynanıyor... Ve her seçim döneminde yine ortalığa düşüp oylarımıza talip oluyorlar.

Bu seçimlerde de gelecekler… Kendilerinin daha iyi olduğunu söyleyerek oy talep edecekler.

Mal tezgâhta, tercihler ortada...

Bize seçmek düşüyor...

Gerekli mi? Değil...

Zorunlu mu? O da değil...

Peki ne için? Neden kendimize bu düşmanlığımız?

10 Haziran 2007 |

Nâzım Hikmet anıldı

Komünist şair Nâzım Hikmet, ölümünün 44. yılında şiirlerle anıldı. 3 Haziran Pazar günü saat 16.00'da Adana Tabip Odası'nda "Nâzım'a Şiirler Okuyoruz" başlığı ile düzenlenen etkinliğe yaklaşık 60 kişi katıldı.

Etkinlik, Güney Dergisi tarafından hazırlanan Nâzım Hikmet'in resimlerinden ve görüntülerinden oluşan bir slayt gösterimi ile başladı.

Slaytın ardından öykü yazarı Zafer Doruk Nâzım ile Orhan Kemal'in aynı hapishanede yatmasından ve Orhan Kemal'in Nâzım'dan çok etkilendiğinden bahsetti. Daha sonra Güney Yılmaz Güney Dergisi'nin Nâzım Hikmet hakkındaki değerlendirmesini içeren kısa bir konuşma yaptı. Bu metni aşağıda sizlerle paylaşıyoruz. Sonrasında öykü yazarı Nazmi Bayrı'da Orhan Kemal ile Nâzım Hikmet'in 1943 yılında Bursa Hapishanesindeki karşılaşmalarını anlatan bir metin okudu. Yapılan konuşmalardan sonra şiirlere geçildi. İlk şiiri Şair Levent Uğur okudu. Levent Uğur "Nâzım'ı anlamak onu okumaktır" diyerek Nâzım'ın "Neyi bildirir sayılar" isimli şiiri okudu. Etkinlik sonuna doğru da yine Nâzım Hikmet'in "Karıma mektup" isimli şiiri ve ardından kendi yazdığı "Nâzım'a" adlı şiirini okudu. Şair İlhami Özer'de Nâzım Hikmet'e yazdığı "Berfin" isimli bir şiirini ve Türkçe çevirisi ile Kürtçe bir şiirini okudu.

Levent Uğur

Bu şiirlerin ardından Güney Dergisi okurlarının hazırladığı şiirlere geçildi. Burcu ve Miray arkadaşlarımız Nâzım Hikmet'e ait olan "Zafere Dair" ve "Ne güzel şey hatırlamak seni" isimli şiirleri okudular. Ardından birlikte Nâzım Hikmet'in genelde Piraye için yazmış olduğu kısa şiirlerini okudular. Bu şiirlerin aralarında Nâzım Hikmet'in bestelenmiş şiirlerini seslendirdiler. Müzik olmadan söyledikleri bu şarkılar izleyiciler tarafından oldukça beğenildi. Sunumlarını birlikte söyledikleri

Zafer Doruk

"Hoşçakalın Dostlarım" ile bitirdiler ve uzun süre alkışlandılar.

Sonra ise Öznur arkadaşımız hazırladığı şiirleri okudu. Öznur arkadaşımız Azerbaycan halk şairi Resul Rıza'nın Nâzım Hikmet'in ölümü üzerine yazdığı "Ulu şair" ve "Gülhane parkında bir ceviz ağacı var" isimli şiirlerini okudu. Ayrıca Nâzım Hikmet'in dostu olan Resul Rıza hakkında kısa bilgiler verdi.

Bu şiirlerin ardından etkinliğe katılan dostlarımızın şiirlerine geçildi. Mehmet Ali, Nâzım Hikmet'in "Memleketimden İnsan Manzaraları" şiiri içerisinden "Hay-

darpaşa Garı", Sinan Göztaş "Seni düşünmek güzel şey", Yılmaz Çetin "Türk köylüsü" ve "Hapiste Yatacak olana öğütler" isimli şiirleri okudu. Recep Ateş tarafından "Kız çocuğu", Taner Cindoruk tarafından ise Yannis Ritsos'a ait olan "Barış" isimli şiirler okundu. Etkinlikte ayrıca Behçet Necatigil'e ait olan "Sevgilerde" isimli şiiri de okundu.

Etkinlik Nâzım Hikmet'in dünya görüşüne uygun bir biçimde anılması açısından oldukça verimli ve akıcı geçti. Böylece etkinliğe katılan çok sayıda genç insana Nâzım bir parçada olsa tanıtılabildi.

Burcu ve Miray

*

"Nâzım'a Şiirler Okuyoruz" etkinliği konuşması

Bugün komünist şair Nâzım Hikmet'in ölümünün 44. yılı. Ölümünün üzerinden 44 yıl geçmesine rağmen Nâzım hala yaşadığı günlerdeki gibi tartışılıyor, konuşuluyor.

Herkes Nâzım'ı kendi düşünceleri, kendi siyaseti ve çıkarları doğrultusunda anıyor, savunuyor. Oysa herkesin kendi Nâzım'ına karşı bir Nâzım tüm eserleri, yazıları ve yaşam pratiği ile duruyor.

Örneğin 2002 yılında T.C. Kültür Bakanlığı'nın finanse ettiği "Fazıl Say: Nâzım" adlı CD'de Genco Erkal'ın okuduğu "Hapisten Çıktıktan Sonra" şirinden Nâzım'ın ermeni soykırımına ilişkin sözleri çıkarılmış, sansürlenmiştir.

Nâzım Hikmet'in siyasi kişiliği ile sanatçı kişiliği birbirinden ayrılamaz. Nâzım Hikmet açıkça taraf tutan, bu tarafı da "işçi sınıfının ve sosyalizm mücadelesinin" safları olarak belirleyen, yaşamını ve sanatını bilinçli bir şekilde bu mücadeleye adayan, kendini komünist olarak değerlendiren bir sanatçıdır.

Genç yaşlardan itibaren "Partim" diye adlandırdığı, dönemin Türkiye Komünist Partisi saflarında yer almış, partisinin kendisinden yararlanmasını istemiş, örgütlü komünist bir sanatçıdır.

Nâzım şiirleri ile Türkiye'de bir milat olmuş, tüm eski anlayışları yıkmıştır. Ünü tüm dünyaya yayılmış, kitapları onlarca dile çevrilmiş, birçok dilde bestelenmiş ve söylenmiştir.

Bir sanatçı olarak Nâzım Hikmet şairliği yanında roman, öykü, tiyatro oyunları, film senaryoları yazmış, reji asistanlığı yapmış, sanat-edebiyat üzerine yazılar yazmış, gazetelerde köşe yazarlığı yapmış, tüm bunların yanında resim yapmış, çeşitli el işleriyle uğraşmış çok yönlü bir sanatçıdır.

Fakat bütün bu sanat faaliyetleri içinde Nâzım Hikmet'i, Nâzım Hikmet yapan onun şairliğidir. O, 20. yüzyılda Türk dilinin en iyi şairidir. Türkçe yazmasına rağmen onun taraflı şiiri, onu sadece Türkiyeli emekçilerin değil, bütün dünya emekçilerinin 20. yüzyılda yetiştirdiği en büyük şairlerden biri konumuna getirmiştir.

Daha ayrıntılı bilgi için Güney Dergisi'nin Nâzım Hikmet dosyalarının yer aldığı ve konferans belgeleri olan 20 ve 21. sayılarına bakmanızı öneririz.

"Sevdalımız Komünisttir", o "hapis ama zincirini kırmış" biridir.

İşçi sınıfının sanatçısı, dünya vatandaşı Nâzım Hikmet bizlerindir. Emekçilerin, işçilerin, yolunu işçi sınıfının yolu olarak belirleyen aydınların ve sanatçıların, devrimci ve komünistlerindir.

Bu bilinçle sizleri, ölümünün 44. yılında da "vatan hainliğine devam eden", hemen yanı başımızda burjuvaziye karşı mücadelesini sürdüren, bu büyük ustaya "şiirler okumaya" davet ediyoruz.

05.06.2007 |

GİDİYORUM

ATİLLA YAŞRİN
deniz.mahir@hotmail.com

Gidiyorum soğuk kuyuların
taş misali kalbine.
Önemsizdim önemlinin önemine.
Ateş sindi önemsizin kalbine.
Lanet ölüm nerde kaldın sen yine.
Onur yoksa aşk önemsizin nesine
Sözlerin hepsi bende oldu terane
Yalnızlığım uluyordu gerçeklerin merdane
Derin gecelerde uykular virane
Ses gelirdi uzaklardan masumane
Döndü yol fırladı masumun kalbine
Ben gidiyorum sen kurul mabedime.

İşçi sınıfının yazarı Orhan Kemal…

Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan Orhan Kemal 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. 1931'de yurtdışına kaçmak zorunda kalan babasından dolayı Suriye'ye gitti. Suriye'de babasının açtığı lokantada garsonluk ve bir basımevinde kağıt kesme işçiliği yaptı. 1932 yılında döndükten sonra çırçır fabrikalarında işçilik, dokumacılık, katiplik ve ambar memurluğu gibi işler yaptı.

1938 yılında askerlik görevinde iken "yabancı rejimler lehine propaganda ve isyana teşvik" suçundan yargılandı ve beş yıl hapis cezası verildi. Kayseri, Adana ve Bursa cezaevlerinde yattı. Bursa Cezaevi'nde 1940 yılında Nazım Hikmet ile tanıştı. 13 Temmuz 1944'te doğan oğluna Nazım ismini verdi.

7 Mart 1966'da, bir ihbar üzerine iki arkadaşıyla birlikte "Hücre çalışması ve komünizm propagandası" yaptıkları gerekçe gösterilerek tutuklandı ve Sultanahmet Cezaevi'ne konuldu. 17 Temmuz 1968'de beraat etti. 1970 yılında Bulgar Yazarlar Birliği'nin daveti üzerine gittiği Sofya'da yattığı hastanede 2 Haziran'da öldü.

Sanat yaşamına şiir yazarak başlayan Orhan Kemal, Nâzım Hikmet'in tavsiyesi ve yönlendirmesiyle öykü ve roman yazmaya yöneldi. İlk öykü ve romanları "Balık", "Yeni Edebiyat", "Yürüyüş", "İkdam", "Yurt ve Dünya" gazetelerinde yayımlandı.

Onlarca öykü ve roman kitabı olan Orhan Kemal yapıtlarında genellikle işçilerin yaşamını, mücadelelerini yansıttı. Bu özelliği ile de bir ilktir. Orhan Kemal'e kadar işçi sınıfını ve sınıf psikolojisini anlatan, çözümleyen bir başka yazara rastlanmaz.

Sınıf içerisinden gelen ve sınıfının sorunlarını akıcı bir dille anlatan bu büyük yazarı ölümünün 37. yılında saygıyla anıyoruz. Onu en iyi anmanın yolunun, onun mücadelesine sahip çıkmak ve ilerletmek olduğu bilinciyle sanat anlayışına ilişkin görüşlerinden bazı bölümleri aktarıyoruz. |

ORHAN KEMAL'DEN...

"Sanat eserinin bildirisi değil de, bence, sanatçının bizzat kendisi önemli. Toplumcu bir yazarım. Bireyin gerçek mutsuzluk ya da mutluluğunun, içinde yaşadığı toplum düzeninden gelebileceğine inanıyorum. Hikâye, roman, tiyatro oyunlarımın da bu inançtan hız alacağı doğal. Çağımızın pek çok toplumları gibi, içinde yaşadığımız kendi toplum düzenimizin de insanlarımızı mutlu kılmaktan uzak olduğu su götürmez. Ben hikâye, roman, tiyatro oyunlarımla bozuk düzenimizin nedenlerini insanlarımıza göstermek, onları uyarmak, gösterip uyarmakla da kalmayıp bu bozuk düzeni düzeltmeye çaba göstermelerini, bu çabayı elbirliğiyle göstermemiz gerekliliğini yanıtlarım; yanıtlamaya çalışırım." … "Hangi türden olursa olsun, sanat eserinin, onu yaratan sanatçının fikri aşamasından gelen bir "Propaganda" aracı olmamasına imkân var mı? Toplumcu bir yazarım demiştim. Toplumcu bir yazar da, düzensizliğini yerdiği bir toplumun düzene girmesini istemekle o toplumu teşkil edenlerden "Her birinin" ekonomik hürlüğünü istiyor demektir. Bu istem, bu isteme karşı olan "Çıkarcılar"a, yani mutsuz insanlar mahşeri içinde yalnız kendi mutluluklarını düşünen, ellerine geçirmişlerse bunu kaçırmak, başkalarıyla paylaşmak istemeyenlere karşın olacağından, davranış elbette politiktir ve şüphesiz tiyatro yazarı, eseriyle fikirlerini savunuyordur. Ama bu savunu bir ekonomi, bir sosyoloji, bir ön plâna alınmış, artistik bir savunusu olabilir. Yani sanatçının tutumu "Eğlendirici" olmaktan çok, "Düşündürücü" olmalıdır. Ya da bir başka deyimle, gerekiyorsa, "Güldürüp ağlatarak düşündürmeli"dir." (Varlık/15 Ocak 1966)

"Dışımızda: yani bilincimizin dışında, bilincimize bağlı olmayarak var olan gerçeğin tıpatıp fotoğrafını çekip okurlara göstermek de bir çeşit gerçekçilik sayılır. Ama buna "natüralizm" diyorlar. Şuna benzer: olmakta olanı olduğu gibi yansıtmak, başka bir deyimle doktorun hastasındaki hastalığı görmekle yetinmesi gibi bir şey. Benim andığım gerçekçilik yalnızca bu kertede kalmamalı. Onun için sanatçı gerçeğin ölçülerini kendinde toplayıp "olmuş mu?" ile birlikte "olabilir mi?"nin karşılığını verebilmeli. Bununla da kalmamalı, "nasıl olmalı?" ya da karşılık bulabilmelidir. Sanatçı doğanın kopyacısı değil kendinden bir şeyler katan bileşimci olmalıdır. Bilmem anlatabildim mi?"

(Yelken/Kasım 1963) |

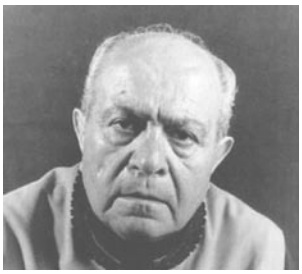

Ahmed Arif yaşıyor…

ÖZNUR HOROZ

Ahmed Arif adını duymayan ve herhangi bir şiirinin birkaç dizesini ezberinde tutmayan kimse yok gibidir.

Yaşadığı dönem boyunca yayınladığı 30 kadar eserinden 19'unu bir kitapta "Hasretinden Prangalar Eskittim" de topladı. Eserlerinde toplumcu gerçekçi bir tarzı benimseyen şair Ankara Üniversitesi D.T.C.F.'de öğrenciyken siyasi görüşleri nedeniyle iki kez tutuklandı.

Kaynağını toplumsal sorunlardan aldığı şiirlerini son derece yalın ama bir o kadar da güçlü bir dille kaleme aldı. Bu nedenledir ki yayınlanmış çok az eseri ve tek bir kitabı olmasına rağmen herkesçe bilinen, sevilen ve eskimeyen bir şair Ahmed Arif.

Halkların özgürlük mücadelesinde hangi safta yer aldığını "Şunun şurasında bir ömrü, halkımızın ve insanlığın mutluluğu için bile bile, kahrolarak verdik gitti... Alnımız ak, yüreğimiz pırıl pırıl..." sözleri ile ortaya koyuyor. (Ahmet Arif'in Rıfat Ilgaz'a yazdığı 13.11.1988 tarihli mektuptan)

Ahmed Arif, 16 yıl önce 2 Haziran'da aramızdan ayrıldı. Ama uğruna ömrünü adadığı halkının özgürlük mücadelesinde yapıtlarıyla yaşıyor ve yaşamaya devam edecek.

11.06.2007 |

ANADOLU

Orhan KEMAL

Beşikler vermişim Nuh'a
Salıncaklar, hamaklar,
Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,
Anadoluyum ben,
Tanıyor musun?

Utanırım,
Utanırım fukaralıktan,
Ele, güne karşı çıplak...
Üşür fidelerim,
Harmanım kesat.
Kardeşliğin, çalışmanın,
Beraberliğin,
Atom güllerinin katmer açtığı,
Şairlerin, bilginlerin dünyalarında,
Kalmışım bir başıma,
Bir başıma ve uzak.
Biliyor musun?

Binlerce yıl sağılmışım,
Korkunç atlılarıyla parçalamışlar
Nazlı, seher-sabah uykularımı
Hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar,

Ahmed ARİF

Haraç salmışlar üstüme.
Ne İskender takmışım,
Ne şah ne sultan
Göçüp gitmişler, gölgesiz!
Selam etmişim dostuma
Ve dayatmışım...
Görüyor musun?

Nasıl severim bir bilsen.
Köroğlu'yu,
Karayılanı,
Meçhul Askeri...
Sonra Pir Sultan'ı ve Bedreddin'i.
Sonra kalem yazmaz,
Bir nice sevda...
Bir bilsen,
Onlar beni nasıl severdi.
Bir bilsen, Urfa'da kurşun atanı
Minareden, barikattan,
Selvi dalından,
Ölüme nasıl gülerdi.
Bilmeni mutlak isterim,
Duyuyor musun?

"Türkiye'de Kültür ve Kültür Siyasetleri" konulu panel yapıldı

7 Nisan Cumartesi günü dergimiz Güney tarafından "Türkiye'de Kültür ve Kültür Siyasetleri" konulu panel gerçekleştirildi.

Panel, Güney Dergisi temsilcisi Güney YILMAZ'ın yaptığı sunum ile başladı. Sunum; "Kültür Nedir", "Burjuva Kültür", "Halk Kültürü", "Ulusal Kültür", "Burjuva Kültürün Diğer Kategorileri" ve "Proleter Kültür" başlığı altında 6 ayrı bölümden oluşuyordu. Birinci bölümde; kültür kavramının tanımı, hangi tanım ile ele alınacağı, ikinci bölümde; burjuva kültürün özellikleri, etkileri, toplum üzerinde hangi araçlar ile etkide bulunduğu, 3., 4. ve 5. bölümlerde; diğer kültür siyasetlerinin temel özellikleri, kitleler üzerindeki rolü, 6. bölümde ise proleter kültürün hedefi, temel özellikleri ve proleter kültürü savunma pozisyonunda duran siyasetlerin durumu üzerinde duruldu.

Sunumun ardından konu katılımcılar ile birlikte tartışıldı. Tartışma daha çok son bölüm olan sosyalist/proleter kültür üzerinde yoğunlaştı. Burada daha çok sosyalist kültürü taşıma hedefine sahip olduklarının savunanların yanlışları üzerine tartışıldı. İzleyiciler konu hakkında örnekler sundu. Örgütlenmenin ve burjuva kültüre karşı mücadelenin, bulunulan her alanda, örgütlü bir şekilde sürdürülmesi vurgulandı. İzleyiciler burada örgütlenme hatalarına ve örgütlerin sosyalist kültüre aykırı davranışlar içerisinde bulunmalarına dikkat çektiler. Şiddet ve demokrasi kültürü üzerinde duruldu.

Panel bu tartışmalar sonrasında sona erdi. |

Öyle yıkma kendini,
Öyle mahzun, öyle garip...
Nerede olursan ol,
İçerde, dışarda, derste, sırada,
Yürü üstüne - üstüne,
Tükür yüzüne celladın,
Fırsatçının, fesatçının, hayının...
Dayan kitap ile
Dayan iş ile.
Tırnak ile, diş ile,
Umut ile, sevda ile, düş ile
Dayan rüsva etme beni.

Gör, nasıl yeniden yaratılırım,
Namuslu, genç ellerinle.
Kızlarım,
Oğullarım var gelecekte,
Her biri vazgeçilmez cihan parçası.
Kaç bin yıllık hasretimin koncası,
Gözlerinden,
Gözlerinden öperim,
Bir umudum sende,
Anlıyor musun? (Ahmed ARİF)

s ı r

TAN DOĞAN

'yarimyâr'a

yoruldu: çok söz duydu: lâfügüzâf
tüm ömrü kavga-gürültü
vardı kırkına: ey hayat
kıt-kanaat büyüdü çay-cigara arası
ne zeus'la yarıştı ne ekmekle ne suyla
binbir kitap okudu binbir yüz gördü: lâl-âmâ
ışk'ın ve ışığın çocuğu oldu: yanık
keçilerle sustu inadına
kör kuyulara kustu yalnızlığını yüzyıllar boyu
aklıyla boğuştu içerde-dışarda: ey zaman
duygu selinde boğuldu: cansimitsiz
martıydı susamdı ve mavi
topraktı havaydı ve köz: 'sâhi'
kandı bir yapraklık serüvene: yeşil
kan kırmızı kırmızı yolculandı: sevdâ
bir tek rü'yâsı olmadı dikensiz: gül
nerde bir zulm görse ağladı: kan çanağı
sarmaşıktı karmaşıktı ve dip
şarkıydı türküydü ve şi'r
terk-i diyâr eyledi yalanı ansızın
sırra kadem bastı yâr

Enver Karagöz Yenilmeyen İnsan

ŞAKİR BİLGİN

Enver Karagöz'ü, Mart ayının son günlerinde, bir 29 Mart sabahı yitirdik. Bir aile bireyinin tanımıyla "fukara Şavşat'ın yiğit evladı"ydı o...

Enver Karagöz 1948 yılında Şavşat'ta doğdu. Yöresinde ilk ve orta, Erzurum'da ise yüksek öğrenimini tamamladı. Devrimci fikirlerle tanışması bu 12 Mart öncesi yıllara rastlıyordu...

Daha mesleki yaşamının ilk yıllarında devrimci bir öğretmen olarak toplumsal mücadeleye katıldı. Devrim şarkılarının en yüksek tondan söylendiği 1980 öncesi Türkiye'sinin Artvin'inde bir doğal önder olmuştu.

Devrimci Öğretmen Hareketi'nin sorumlusu, TÖB-DER Artvin Şubesi başkanıydı. Her şeyiyle; yüreği, bilinci, kararlılığıyla bir devrimciydi o. Sesi de güçlü, etkileyiciydi. Devrim şehitleri onun şiirleriyle uğurlanıyor, insanlar onun şiirleri, konuşmalarıyla yürekleniyor, biçimleniyordu...

Umutlarımızı büyüttük

Enver Karagöz

Umutlarımızı büyüttük
gelecek çağlara
Ve inadına böyle çoğaldık
Eskiden şarkılara dalıp
giderdik yüzercesine
Şimdi türkülerimiz
yollara düşürür bizi
Sırtımızda çantamız
dağlara vurduk mu kendimizi
Yoksul kulübelerinde
cıvıldaşır yaşamak
Korkusuz büyür çocuklar
Bir köylü rahat işler toprağını ve bir gelin
sevinçle su taşır kocasına
Uzatsak ellerimizi bütün ağrılar diner
Her 12 Eylül sabahında
bir yabancı gibiyiz
kendi toprağımızda
Her 12 Eylül sabahında
ferman çıkarılsa da umutlarımıza
En güzel günler bizimle gelecek
karanlığa uzanan ellerimiz
birgün
aydınlık sabahlar getirecek

12 Eylül, gecikmeden geldi Artvin'e... Darbenin sabahında eşiyle birlikte ilk gözaltına alınan kişi oldu Enver Karagöz... Askeri faşist yönetimin karakollarında, cezaevlerinde üç yıldan fazla tutsak kaldı. Aydın olmanın, halk önderi devrimci bir öğretmen olmanın bedeli, verilecek bir hesabı mutlaka olmalıydı!

Enver Karagöz, fiziki baskılara, işkencelere karşı direndi, askeri mahkemelerde susmadı; yargılanan değil yargılayan oldu...

12 Eylül karanlığı yüreğindeki ışığı söndüremedi... Faşist yönetimin devrimcilere duyduğu kin ve nefret, Enver Karagöz'de vahşi bir intikama dönüştü: İşkenceciler boğazına kaynar su dökerek sesini kısmak, yenemedikleri devrimciyi susturmak istediler...

Böylece onu, yaşam boyu sürecek acılara, hastalıklara mahkûm ettiler...

Daha cezaevindeyken gırtlak kanserine yakalandı... Askeri hastane raporlarına göre, "ölümcül"dü durumu. Uluslararası Af Örgütü'nün yürüttüğü kampanyaların da etkisiyle serbest bırakıldı. Tedavi amacıyla 1984 sonbaharında Almanya'ya geldi ve ölünceye dek devam eden sürgün yaşamı başladı...

Enver Karagöz'ü 1987 yılı sonbaharında tanıdım. Türkiye'de üç yılı aşkın bir süre siyasi tutsak olarak cezaevinde kalmış ve Almanya'da yürütülen dayanışma hareketinin çabalarıyla serbest bırakılmıştım. Köln'e yeniden döndüğüm günlerde yolum kesişti onunla. Türkiye cezaevlerinde yaşadıklarımı, demokrasi ve insan hakları alanındaki sorunları dile getirmek için çabalarken karşıma çıkmıştı.

Görünümü beni dehşetli etkilemişti. İnsanlığımdan utanmıştım...

İşkenceden sakat kalan birçok kişi görmüştüm ama Enver Karagöz'ün uğradığı işkence yüzüne adeta resmedilmişti. Boğazına dökülen kaynar su yalnızca sesini kısmakla kalmamış, kansere yakalanmasına neden olmuş, beslenmesini organik yönden de engelleyen bir yıkıma yol açmıştı. Yüzü küçüldükçe küçülerek etleri çekilmiş, tüm kemikleri çıkmış, bedeni adeta küçük bir esintide kırılacak kuru bir dala dönüşmüştü...

O'nun konuşmasına bile gerek yoktu; görünümüyle 12 Eylül faşist rejimini yargılıyordu. Bu, her türlü sözden, anlatıdan da güçlüydü. Ona kötülük yapanlar aslında kendilerine kötülük yapmışlardı; her gün lanetleniyorlar, her gün defalarca yargılanıyorlardı...

Enver Karagöz'le insan hakları alanında birlikte çalışmalar yürüttük. İnsan hakları derneği TÜDAY'ı kurduk. Yıllarca bu çatı altında ve çeşitli barış girişimlerinde mücadele yürüttük. Barış, demokrasi, insan hakları kavramları, onun yaşamının her gününde anlam buldu...

Geleceğin daha güzel olacağına ve dünyanın daha güzel günlere yaraşır olduğuna yürekten inanıyor, hasta hasta bunun için çabalıyordu...

Enver Karagöz, bir yandan da edebiyatçı, bir şiir dostuydu...

Şiir yazmak ve şiirler okumak, onun için vazgeçilmez bir tutkuydu... Her yaptığı şeyde olduğu gibi, şiir okumanın da hakkını vermek isterdi. Güç anlaşılan kısık sesi bazen yarıda kesilse de, o gelecek sefer yine şiirine büyük bir istek ve hazla başlardı... Sesi kesilirdi ama yüreğinin sesi hiç kesilmezdi...

Enver Karagöz, aramızdan ayrılmasıyla yeri doldurulamayacak bir boşluk bıraktı. Çünkü o, birçok özellikleri bir arada toplamış ve bunları kimlik edinebilmiş biriydi. Devrimciydi, direnişçiydi, aydındı. Ama o, her şeyden önce tam anlamıyla bir insandı. Onda müthiş bir insani derinlik; herkesin göremediğini gören "üçüncü bir göz" vardı. Bu kalbin gözü, sessiz konuşan yüreklerin gözüydü...

O'nun gönül bahçesi, birbirinden güzel binlerce, onbinlerce çiçekle bezenmişti, orada herkes için bir çiçek vardı... Onda iyiyi kötüden, güzeli çirkinden, haklıyı haksızdan ayıran duygu öyle güçlüydü ki, "adalet terazisi" şaşmazdı...

Bir hoşgörü simgesiydi o. Kısacası, devrimci ve sosyalist düşünceyi, insani değerlerle öylesine bütünleştirmişti ki, özlemini duyduğumuz "insan" olmayı başarmıştı...

Enver Karagöz, devrimci mücadelenin ateşini bedeninde ve yüreğinde taşıdı... Baskılar, sürgünler, ölüm tehditleri gördü... İşkenceyi, acıyı teninde duyumsadı... Yenilmeyen bir devrimci olarak geçti cezaevlerinden, işkencehanelerden...

23 yıl Almanya'da siyasi göçmen olarak yaşadı... Buradaki yaşamı yoksunluk, işsizlik içinde geçti; ayakta kalmak için hasta hasta yaşam mücadelesi verdi... Egemen sistemin insanı küçültücü, onur kırıcı uygulamalarına karşı eğilip bükülmeden, yaşama tutunmayı başardı...

Kimseye, hiçbir güce boyun eğmedi. Tüm sorunlarına, bedenini için için kemiren amansız hastalıklara karşın o, bir an bile olsun yüreğindeki yaşam sevgisini, "insan"a olan inancını yitirmedi.

Her türlü olumsuzluklara, onu çepeçevre saran sorunlara karşın, yaşamdan, hem de müthiş derecede keyif almayı başaran, eşi ve çocuklarıyla, dostlarıyla mutluluğu yakalayabilen bir zamane dervişiydi...

O'nun gözlerinde hep, her şeye meydan okuyan çocuksu bir yaşam sevinci vardı... İçindeki çocuğu hiçbir zaman öldürmemişti o...

Enver Karagöz'ü hiçbir şey yenemedi... Ne işkenceler, acılar, baskılar; ne de zor sürgün yaşamı, yoksunluk, işsizlik, amansız hastalıkların pençesinde geçen yıllar... O, bu dünyada yenilmedi... |

Yaşıyorsun

ŞAKİR BİLGİN

Her gün doğumunda
coşuyor yüreğin,
akıyor insandan insana
akıyor duvarların suskunluğuna...

Yankılanıyorsun her bedende
yılların durağanlıklarına,
taa derinlerden,
ülkenin bitimsiz sahillerinden
gelen bir nefes gibisin
yorgun soluk alışlarına...

Her gün doğumunda
kan veriyor sanki
yepyeni bir damar
ölü kalp atışlarına...

Her şafak sancısında
umutların ellerinde
en önde atılıyorsun
bu kutsal kavgaya...

Şubat 1986, Metris Cezaevi.
İlk kez burada yayımlanan bu şiirimi
Enver Karagöz'e adıyorum...

Mızrabın Tele Dokunuşu

OZAN ABBAS SÖYLEMEZ

abbassoylemez@hotmail.de

Güney'in 39. sayısında Ozan Haydar Erdoğan'la yapılmış bir röportaj yayınlandı. "Devrimci Ozanlık Unutuldu mu" şeklindeki konu başlığı içerisinde Haydar Erdoğan düşüncelerini açıklamıştı. Toplumsal sanat alanı içerisinde önemli bir yeri olan böylesi bir tartışmanın geç de olsa başlatılmış olması sevindirici bir durum. Zira şiir, saz ve sözle insanlığın gelişimine ve buna bağlı olarak toplumların değişimine ve dönüşümüne etkin bir biçimde katkı sunmuş olan ve bu özelliğinden dolayı tarihin her aşamasında egemen sınıflar tarafından inkar edilmek, unutturulup silinmek istenen ozanlar ve ozanların sanat ürünlerini yeniden gündemleştirmek, çürüyen ve çürütülen insani değerlerin korunmasında; geliştirilmesinde ve ilerletilmesinde ve yine bu çabanın bir sonucu olarak, içerisinde yaşadığımız kapitalist sistemin değiştirilmesinde bugün buna her zamankinden daha fazla ihtiyacımız vardır.

Röportaj "Ozan kimdir" sorusuyla başlıyor ve "Devrimci Ozanlık nasıl ortaya çıktı?" sorusuyla devam ediyor. Görüleceği gibi bu iki soru iki farklı tanımlama getiriyor. "Ozanlar ve Devrimci Ozanlar!", "Ozan kimdir?" sorusuna verilen cevapta ayrı, devrimci ozanlar sorusuna verilen cevapta daha ayrı ozan isimleri dile getiriliyor. Birinci soru ozanlardan, ikinci soru devrimci ozanlardan söz ediyor. Böylece ozanlar iki ayrı kategoride değerlendirilmiş gibi oluyor. Oysa ozan kimdir sorusuna verilen cevapta isimleri anılan, Yunus Emre, Şeyh Bedrettin, Pir Sultan, Dadaloğlu, Nazım Hikmet, Ahmet Arif, Aşık İhsani ve benzeri ozanların devrimci olmadıklarını düşünemeyiz. Ya da ikinci soruya verilen cevapta devrimci ozanlar olarak isimleri anılan ozanların bunlardan çok daha devrimci olduklarını da ileri süremeyiz. Ozan Haydar Erdoğan'ında böyle düşündüğünü sanmıyorum kesinlikle. Çünkü bu ozanları yüzyıllardır yaşatıp ölümsüz kılan sihrin onların evrensel olan devrimci düşünceleri olduğunu, Ozan Haydar Erdoğan'da en az benim kadar biliyordur. Bu ozanların ölümsüzlük mayası, onların zulüm, baskı ve haksızlık kimden ve nereden, ne için ve nasıl gelirse gelsin onun karşısında olmalarındadır. Onlar insan olmayı her türlü şeyin üstünde tutmuş, dil, din, mezhep, ırk, cins, ülke ve sınır ayrımı tanımamışlardır. Onları devrimci yapan öz buradadır.

Yüz yüze yapılacak bir düşünce alışverişi, kişilerin birbirlerini daha iyi anlayabilmeleri için her zaman en sağlıklı olandır. Böylesine kısa bir röportajın sınırları içerisinde, Ozan Haydar Erdoğan'ın düşüncelerindeki niyeti ve anlamı tam olarak bilmek mümkün değildir tabi ki. Bundan dolayıdır ki bu konuya ilişkin düşüncelerim direk olarak Ozan Haydar Erdoğan'a karşı bir eleştiri gibi görünmemelidir. Röportajın konusunu önemsediğimden bu hususstaki düşüncelerimi tartışmaya sunmak istiyorum.

Bu soruna nasıl yaklaşmalıyız? Yaklaşımdaki bilimsel yöntemimiz ne olmalıdır? Her konuda olduğu gibi bu konuda da bize ışık tutacak olan, doğanın diyalektiğidir. Doğada hiçbir şey, yoktan var, vardan yok olamıyor. Ve her şeyin hareket halinde olduğu bir değişim sürecinde, bu süreçler birbirinden kopuk değil aksine iç-içe geçmiş, birbirine sıkı sıkıya bağlı bir durumda oluyor. Doğada olduğu gibi kültür alanındaki gelişim ve değişimlerde böyledir. Bu gelişim ve değişim helezonik, sarmal bir biçimdedir. Yani yüzyıllar öncesindeki ozanlar olmasaydı, bugünün ozanları olmayacaktı. Sorunun böyle tanımlanmaması geçmişte bize yanlış bir duruş ve yönelim vermiştir. Kendimizi devrimci ozanlar olarak görürken daha daha geçmişimizdeki ozanların mirasından faydalanmak yerine onları ozandan bile saymadık. Geçmişin bu yanlışını bugün açığa çıkarıp aşamazsak yerimizde saymaya devam etmiş olacağız.

O halde dünden bugüne halkın içerisinden çıkan ve her alanda halkın sözcüsü olan halkın yaşamını ve halkın duygu ve düşüncelerini bütün yönleri ve bütün renkleriyle şiirle, sazla, sözle, dile getiren, onlara ışık tutup yol gösteren herkesi ozan olarak görmek ge-

rekiyor. Bu ozanlar halkın içinden çıktıkları için onların yaptığı işin özünde zaten devrimcilik vardır. Ozanların hepsi elbette bir değildir. Duygu ve düşüncelerinin, yaşam biçimi ve alışkanlıklarının, başarı ve zaaflarının farklı olması gayet doğaldır. Bundan dolayı ozanların fikirleri ve yaşamları incelenebilir ve değerlendirmeye tabi tutulabilir. Bu durumda çok daha fazla şey öğreneceğimiz ozanlar olabilir. En ileri bir ozanın bile yaşamında ve düşüncelerinde bazı yetersizlikler, yanlışlar ve olumsuzluklar bulmak mümkündür. Çünkü ozanlar canlı yaşamın orta yerindedirler ve canlı yaşam sayısız çelişki ve çatışmalarla doludur. Hal böyle iken ozanların bu çelişki ve çatışmalardan etkilenmemeleri, ileri veya geri, doğru veya yanlış düşünmemeleri mümkün değildir. Hiçbir kimse, hiçbir olgu, hiçbir duygu ve düşünce eksiksiz, kusursuz, tam değildir. Bazı koşullar, iç ve dış etkiler, sürpriz istisnalar olumsuzluklara ve bazı yanlışlara yol açabilir. Önemli olan bu değildir. Bu durum tersine gelişmenin canlı dinamiğidir de. Böylesine bir değerlendirme miras olması bakımından gelecekteki ozanlar içinde gereklidir. Bundan dolayı ozanların yüzyıllar ötesinden bugüne ulaşan bütün değerlerine mirasımız olarak bakmak durumundayız. Ruhi Su'nun sanata yaklaşımda esas aldığı bu diyalektiksel yöntemi bugünde esas almalıyız. "Yeni ve ileri bir kültür yaratma sorunu, geçmişin bütün kültür mirasını özümleme göreviyle kopmaz bir bağ içindedir." Bugün ozanların görevi, geçmiş ozanların yarattığı tüm zenginlikleri benimsemek ve geçmişin mirasından en değerli şeyleri alarak yeni, özlü bir kültür geliştirmektir.

Kaldı ki yazıda da açığa çıkarıldığı gibi 1960–70-80'li yıllarda yaşayan ve devrimci ozanlar olarak adlandırılan sayısız ozan bugün tamamen unutulmuş ve varsayalım ki unutturulmuştur. Otuz yıl gibi çok yakın bir tarihsel geçmişimizde yaşayan ozanlar unutulurken (ya da unutturulurken) devrimci sayılmayan bazı ozanlar yüzyıllardır unutulmamışlar ve egemen sınıfların akıl almaz bütün çabalarına rağmen unutturulamamışlardır. Burada belirgin bir çelişki açığa çıkıyor. Ölen ozanlar yüzyıllara rağmen bugün unutulmayıp yaşıyorken, "devrimci ozanlar" bugün hayatta olup yaşamalarına rağmen unutulmuşlardır. Bu çelişkinin sırrı 30 yıl öncesi örgütlerin ve bu örgütlerin diyalektik dışı kalıplarına dökülmüş ozanların yukarıda ifade etmeye çalıştığım diyalektik, bilimsel yöntemden uzak oluşlarındaydı.

Ozan Haydar Erdoğan'ın böylesi bir ayrım yapmadığını bilsek de, böylesi bir ayrımın 30 yıl öncesi siyasal sol çevrelerde yapıldığını biliyoruz. Her siyasal çevrenin devrimci diye tanımladığı sayısız ozanı vardı. Tuhaftır, her siyasal çevre kendinden olmayanı zaten ne devrimci ozandan ne de ozandan saymıyordu. Yeri gelmişken, gelişmeyi engelleyici, dağıtıcı ve çürütücü bu hastalığın bugünde devam ettiğini söylemeliyim. Evet, bunlar devrimci ozanlar olarak adlandırılsalar da, bu ozanlar Yunus Emre, Pir Sultan, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Köroğlu, Seyrani, Ali İzzet, Kul Himmet, Aşık Veysel, Kul Hasan, Aşık Daimi, Mahzuni Şerif, Ruhi Su vb. kadar kalıcı olamadılar. Ozanları devrimci diye adlandırmakla devrimci olunmadığını son 30 yıllık süreçte çok daha iyi görmüş olduk. Tıpkı, Rusya'daki " proleter kültür " yaratıcılarının kendilerini proleter devrimci diye adlandırarak gerçek proleter kültürden uzaklaştıklarında Lenin'in bu durum üzerine söylediği " proleter kültür " kendine proleterim diyenlerin yarattığı bir kültür değildir ve yine proleter kültür gökten zembille yere inen bir kültürde değildir. Proleter kültür halkın yüzyıllar öncesinden feodalizmin ağır boyunduruğu altında ve kapitalizmin azgın sömürü çarkları arasında yaşarken var ettikleri kültürdür." sözlerini hatırlamamız yerinde olacaktır.

Bu eleştirimle, 30 yıl öncesi ozanların mirasını küçümsediğimi ya da yok saydığımı söylemiş olmuyorum. Aksine onlardan da öğreneceğimiz pek çok şey var elbette. Ama bugün doğru bir duruş içerisinde olacaksak geçmiş, eleştirip yanlışlarını açığa çıkararak, onu yeniden aşmamız gerekiyor. 30 yıl önceki devrimci ozanlar olarak bilinen ozanların pratikte sağlam duramayışlarında ve unutulmaya yüz tutulmalarında birçok nedenin yanı sıra esas neden kendilerini çevreleyen siyasi yapıların o dönemdeki sanata ve sanatçıya sol, sekter, dar, ayrıştırıcı yaklaşımlarıydı. Bu yapılar, ozanları, kendi siyasal yapılarının, geniş kitlelerden kopuk politik kalıbı içerisine döktüler. Siyasal yapılar yıkılınca; beraberindeki ozanlar da yıkıldılar. Oysa bu ozanlar yapıtlarıyla, duruşlarıyla, sadece kendi siyasi çevresinin ozanı değil de geniş halk kitlelerine mal olmuş olsalardı bu ozanların adı ve eserleri her şeye rağmen kalıcı olabilirdi. Hiçbir radikal solla ilişkisi olmayan ve hiç kimsenin de devrimciden saymadığı Mahzuni Şerif'in adının ve eserlerinin kalıcı oluşu gibi.

Şunu her yerde, her zaman açıkça itiraf ediyorum. O zamanlar bende kendimi devrimci bir ozan olarak gördüğüm için tarihe kök salmış, halkın dilinde ve gönlünde ölümsüzleşmiş birçok ozanı ozandan saymıyordum. Ne Pir Sultan ne Aşık Mahzuni ne Ruhi Su benim gibi devrimci bir ozan olamazdı! Sol siyasal yapılar onları küçümsüyor onlara dudak büküyordu. Haliyle bende öyle yapıyordum. Çünkü benim söylemim farklıydı. Üç temel söylemim vardı. Faşizm, Devrim ve şehitler. Onu da sanatsal bir inceltiyle, estetik bir formla yapsam neyse. Kuru, politik söylemden ve sloganlı bir ajitatifden ibaretti söylediklerim. Öyle sanıyorum ki sanata ve sanatçıya doğru yaklaşılmadığı o dönemlerde bütün sol siyasal çevrelerdeki ozanların durumu üç aşağı beş yukarı böyleydi. Şimdi de böyle dersem, sol çevreler belki bana biraz kızacaklar ama, yine de

böyle olduğunu söylemeliyim. O dönem Pir Sultandan türkü söyleyen ozanların Aleviliğin propagandasını yapmakla eleştirildiklerini çok iyi biliyoruz. Örgütlü olduğum gençlik derneğinde sanatla uğraşanların küçümsenip "bunlar sanatçılar, bunlarda mücadeleciler" diye ayrıştırıldığını, sanatın bir tür mücadeleden kaçışın alanı, pasifizm, reformizm gibi görüldüğünü yine çok iyi hatırlıyoruz. Yaklaşım hastalıklı olunca yetişen ozanlarda hastalıklı yetişti. Sol radikalizm 12 Eylül darbesinden sonra ortam bulamayınca bu dönemin ozanları da kuru, slogancı, ajitatif sol sanatlarını sürdüremez oldular. Böyle olunca da unutuldular ve çekilip silindiler. Ama gerçek ozan geleneğinin önemli temsilcilerinden olan Yunus Emre, Dadaloğlu, Pir Sultan, Karacaoğlan vb.leri 12 Eylül'e rağmen daha bir canlı yaşadılar, yaşıyorlar, yaşayacaklar. Zaten egemen sınıflar bu ozanları unutturmak için elinden geleni yapıyorken birde bugün birey yada bir müzik grubu olarak müzikle uğraşan halk saflarındaki sanatçılarda bu alanı ihmal edince bu dönemde ozanlar geleneğinde büyük bir boşluk doğdu. İhmal edilen, dikkate alınmayan ozanların öylesine etkileyici bir durumları var ki bütün çabalarına rağmen bunları unutturamayan egemen sınıflar bu sefer bu ozanların içlerini boşaltmak için zaman zaman bunlara sahip çıkma görünümüne girmişlerdir. Bu ozanlarımızın eserlerinin tüccar, cambaz, çıkarcı, para ve şöhret düşkünü silik insanların dilinde dolanmasının bu ozanlarımıza gerektiği gibi sahip çıkamayışımızdan kaynaklandığını düşünüyorum.

Öyleyse, ozanlığın ve ozan geleneğinin bilincinde olanların önünde bugün çok önemli bir görev durmaktadır. Geniş kitlelerin hatta devrimci çevrelerin bile yoz arabesk kültürün egemenliği altına girdiği bir dönemde bu arabesk dumanının dağıtılması için, halka mal olmuş köklerimize dönüp buranın mirasını özümleyerek ileriye doğru yeni bir adım atmamız gerekiyor. Bugün hemen hemen bütün müzik türleri ya arabesk ya arabeske bulandırılmış ya da arabesk değilse bile hayatın gerçeğine yabancılaşmış durumdadır. Devrimci birçok müzik grubu da dahil sol müzisyenler, cenazesi yerde duran halka "Oh oh oh ne iyi olmuş, gözünüz aydın olsun" havası çalıyor. Geceler, konserler, etkinlikler halayla başlıyor, halayla bitiyor. Sanatın yer aldığı sahnenin salon üzerinde etkili olması gerekirken, tersine salon sahneyi etkisi altına alıyor. İnsanların eğitilip bilinç, inanç, ahlak yönünden şarj olması gerekirken, deşarj olup çıkıyor. Yılmaz Güney'in "Bir mızrabın tele dokunuşu, bir atom bombasının patlamasından daha etkilidir." diye tanımladığı sanatın gücünden eser bulamıyoruz. Sahnede sanat varken insanlar dış salonda sohbete duruyorlar. Bu tablo bana üzüntü veriyor. Bu nedenle Güney dergisinin başlattığı bir tartışmaya katılmak istedim. Dikkate alıp yayınlayanlara ve okuyanlara en derin saygılarımı sunuyorum. |

Çok sevgili dostumuz,
kardeşimiz, arkadaşımız ve
yoldaşımız

DOKTOR MUSA'yı

aramızdan ayrılışının
üçüncü yılında
saygıyla anıyoruz...

O yarattığı değerlerle
sonsuza dek yaşayacak...

O bizimle...

GÜNEY

5. Barışa Rock Festivali 24 - 26 Ağustos'ta...

Barışarock İnsiyatifi beşincisi bu sene yapılacak olan Barışarock Festival'inin basın açıklamasını 8 Mayıs 2007'de bir toplantıyla gerçekleştirdi. Bu seneki Barışarock Festivali, 24-25-26 Ağustos 2007 tarihlerinde aynı yer olan Mehmet Akif Piknik Alanı'nda yapılacak. Yerli ve yabancı müzik gruplarının ve tiyatroların katılımının yanı sıra, film gösterimlerinin ve çeşitli atölye çalışmalarının, söyleşilerin de yapılacağı Festival, bu yıl da ücretsiz olacak. Bu yıl ek olarak ana sahnenin dışında bir de alternatif müzik sahnesi kurulacak. Bu sahnede birçok amatör müzik gurubu sahne alabilecek.

Yine standlar açılacak.

Sendikalar, dernekler, inisiyatifler ve Güney dergisi gibi kimi dergi ve gazeteler, festivali destekleyen veya örgütleyenler olarak çalışmalarını sürdürüyorlar.

Geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da tiyatro atölyesi çalışmalarının hazırlanması görevi Tiyatro Güney tarafından yapılıyor. 20'nin üzerinde tiyatro çevresinin sahne alması bekleniyor. Şimdiye kadar katılacağı kesinleşen tiyatrolar şunlar: Tiyatro Güney, Tiyatro Simurg, Maske Tiyatro Topluluğu, Bakırköy Oyuncuları, Özgür Tiyatro (Ankara), Alternatif Sanat Oyuncuları, Yeni Kapı Tiyatrosu (İzmir), Adalet Çavdar (Dans), Ortadirek Tiyatrosu, Çukurova Sahnesi Oyuncuları, Hayal Oyuncuları.

Geçen yıl festivale 75 binin üzerinde bir katılım olmuştu...

Festivale katılacak yerli ve yabancı müzik gurupları, Temmuz başında kesinleşecek. Geçen yıla göre festivalin daha geniş kapsamlı olması ve daha büyük bir katılımın olması bekleniyor.

BarışaRock açıklamasından...

Neye karşıdır?

Beşinci yılımızdayız... Dört yıldır, Barışarock alanlarında, şarkılarımızı barış için söylüyoruz.

"Şarkılarımız Yeryüzüne" dedik, "Evimiz Dünya", "Rock Şişede Durmaz" dedik.

Dedik ki "Karşı Festival"iz... Barışarock'ta her nota, her ses, her slogan, her çaba Bushgillere karşı. Barışarock'ta bütün melodiler, savaşa, işgale, işgalciye karşı. Barışarock hayatlarımızı tahakküm altına alanlara karşı.

Her yıl Barışarock daha da büyüyor. Ne kadar büyür-

sek sesimiz o kadar yankılanıyor. Ne kadar yankılanırsa savaş çığırtkanları o kadar korkuyor.

Onlar bir avuç, biz milyarlarız.

Onlar bir avuç petrol tüccarı, silah satıcısı, çokuluslu şirket bürokratı. Biz dünyanın bütün sokaklarında, bütün meydanlarında, tüm o güzel şarkılarımızla ABD müdahalelerine, sendikasızlaştırmalara, paralı eğitime, cinsiyetçi baskılara, ırk ayrımcılığına, yoksulluğa, açlığa, adaletsizliğe, militarizme, özelleştirmelere, küresel iklim felaketine, milliyetçiliğe, nükleer santrallere direnenlerdeniz.

Barışarock 2007, 25-26 Ağustos tarihlerinde küresel direnişin bir parçası, barış, adalet, eşitlik, özgürlük ve dayanışmadan yana milyarların şen sesi olmaya devam edecek.

BarışaRock ilkeleri

1) Asla "ticari" olmadı. "Kazanılacak" paraya el sürmeyeceği ve her artıyı barış için değerlendireceği sözü verdi.

2) Zorunlu kalemler dışında her şeyi dayanışma kültürüyle çözdü.

3) Tek gündemi ve derdi "barış" oldu. Barış kültürü ve barış çağrısının yaygınlaşması, uluslararası savaş karşıtı hareketin bir parçası olmak yargılarıyla davrandı.

4) Kendi dışındaki sosyal dertleri olanlarında kürsüsü olmayı tercih etti.

BarışaRock nedir?

Barışarock 25-26 Ağustos tarihlerinde Sarıyer Mehmet Akif Ersoy Piknik alanında yapılacak. Bu beşinci senemiz, geçen yıllarda da yüzlerce aktivistin katılımıyla örgütlendi Barışarock.

Barışarock sadece bir konser değil, bir Festival, bir eylem... Sahnede müzik varken, alanda yapılacak tiyatro, sinema, söyleşilerle derdi olan ve ifade etmek isteyenler için bir kürsü olacak Sarıyer.

Barışarock, gönüllüler tarafından örgütleniyor. Her Çarşamba İstiklal Caddesi'nde, Karakedi Kültür Merkezi'nde, saat 19.00'da biraraya geliyor, ne yaptığımızı ve ne yapacağımızı konuşuyoruz.

Kararlarımızı toplantılarda ve uzlaşarak alıyoruz. Birbirimizi ikna ederek ilerliyoruz. Bütün aktivistler eşit söz hakkına sahip, dileyen katılabilir. Katılım bireyseldir, herhangi bir kurum-örgüt temsiliyeti üzerinden yürümüyoruz. Karşı olduklarımıza karşı olanlarla, bir eylemi birlikte hayata geçirmek istiyoruz.

Şimdi yaz sonundaki bu büyük eyleme hazırlanmak gerek... Müziği alıp satmayanlar, müziği yapanlarla birlikte, barış isteyenler, başka bir dünyaya çapkınca göz kırpanlar, arsız muhalifler, biz yaramaz çocuklar 25-26 Ağustos'ta Sarıyer Mehmet Akif Ersoy Piknik Alanı'ndayız. Ki gelen meydanlarda bağırmak ve sokak

başlarında adını anmak vaktidir... Gelen şarkı söyleme, tiyatro yapma, muhalefet icra etme, karikatür çizme, barış için bin turna uçurma, çakırkeyif olma, kamera obscura ve şenlik ve şenlik ve şenlik mevsimidir.

Hadi gelin buluşalım...

Barışa Rock'ın bir eşi de ilk defa Ege'de yapılıyor: Rock-A

Rock-A, 22-24 Haziran'da İzmir'de yapıldı

Bu ücretsiz festivale çeşitli müzik guruplarının yanı sıra tiyatro toplulukları da yer aldı.

Yapılan açıklamada "Bu Festival savaşa, ırkçılığa, küresel iklim felaketine, nükleer santrallere, kısacası yanlış giden her şeye karşı sesimizi haykırmak, şarkılarımızı söylemek, anfilerimizin sesini sonuna kadar açmak, alternatif bir dünyanın mümkün olduğunu göstermek üzere bir araya gelen Rock-A gönüllüleri tarafından düzenlenmektedir." deniyordu. |

Jack London ve başka bir dünya özlemi

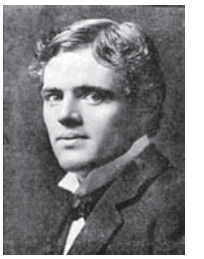

19. yy son çeyreğinde ABD'de kapitalizmin gelişmesiyle, işçi sınıfının da kapitalizme karşı mücadelesi yükselmeye başladı. İşçi sınıfının mücadelesini roman ve hikâye olarak anlatan yazar Jack London'dur. O Amerika'nın tek proleter yazarıdır. Sovyetler Birliği'nde Bukhanın tarafından sosyalist yazarlar listesine giren tek Amerika'lı yazardır.

Lenin'in eşi ve mücadele arkadaşı olan Nadejda Konstantinova Krupskaya O'nun yaşamını yazdığı 'İşte Lenin' (İnter Yayınları) adlı kitabında Lenin'in son günleri hakkında şunları yazmaktadır.

"Ölümünden iki gün önce ona akşam Jack London'un 'Yaşam Sevgisi' öyküsünü okudum, bu bugün bile odasında masasının üstünde duruyor. Bu çok güçlü bir öykü. İnsan ayağı değmemiş karlı bir ıssızlık içinden aç, hasta bir adam büyük bir nehrin iskelesine güç bela ulaşıyor. Gücü azalıyor ve artık yürüyemeyince sürünüyor, yanında da aynı şekilde açlıktan ölmek üzere bir kurt sürünüyor. İkisi arasında bir boğuşma başlar, insan yener; yarı ölü, yarı çıldırmış hedefine varır. Bu öykü İlyiç'in olağanüstü hoşuna gitti. Ertesi gün London'un öykülerini okumaya devam etmemi rica etti. Ancak Jack London'da güçlü şeylerle olağanüstü zayıf şeyler bir arada. Bir sonraki öykü tümüyle değişik bir türdü – baştan sona burjuva ahlakıyla doluydu; bir kaptan tahıl yüklü bir geminin sahibine yükü kârlı satacağı sözünü verir; sırf sözünü tutmak için yaşamını feda eder. İlyiç gülmeye başladı ve yüzün çevirdi. (age, syf 114)"

Jack London 12 Ocak 1876 tarihinde San Francisco, California'da doğdu. Annesi Flora Wellman, babası Henry Chaney'dir. Babası Chaney, Jack doğduktan hemen sonra Flora Wellman'dan ayrılmıştır. Flora Wellman 07 Eylül 1876 tarihinde John London'la evlenmiştir. John London, Jack London'u kendi evladı olarak kabul eder. Ona Jack Griffith London ismini verir. Kendisinin de eski evliliğinden olma iki kızı vardır.

Jack London çocukluk ve gençlik yıllarını şöyle anlatır:

"Ben, işçi sınıfı içinde doğdum.
Coşku, hırs ve ülkü denen şeyleri
Çok genç yaşlarda keşfettim.
Bu tutkuları dindirebilmek
Çocukluk yaşamının en temel sorunu oldu.
Gemilerde tayfalık,
Limanlarda hamallık yaptım;
Konserve fabrikalarında
Ve çamaşırhanelerde çalıştım;
Ot biçtim,
Halı temizledim
Cam siliciliği yaptım.
Ama hiçbir zaman emeğimin tam karşılığını alamadım.
Aşırı çalışma beni hasta etti.
Ömrüm boyunca gövdemle hayvan gibi çalıştım
Ve ne denli çok çalıştıysam
Toplumsal çukurun dibine o denli fazla yaklaştım
Bu çukurdan çıkacağım,
Ama pazılarımı kullanarak değil.
Eğer bir daha ölesiye çalışırsam,
Gerekenden bir damla fazlasını yaparsam;
Allah belamı versin!

(J. London, Alın Teri, arka kapak, Oda Yayınları 1982)

London, yukarda belirttiği gibi beden güçüyle ölesiye çalışmaya ara vererek kendini teorik ve bilimsel olarak yetiştirmek için müthiş bir çalışmanın içine girdi. 19 yaşında üniversiteyi bitirebilmek için liseye yazıldı. Yaşının büyük olması nedeniyle lisedeki öğrencilerle uyum sağlayamadı. Bu günlerde Karl Marx'in Komünist Manifestosu'nu okudu. Bu kitap Jack'ı çok etkiledi. Kafasındaki sorulara cevap buldu. Not defterine şu notu yazdı; "İnsanlık tarihi baştanbaşa sömürenlerle sömürülenlerin kavgasıyla dolu… Darvin'in incelemeleri nasıl insanoğlunun gelişimini gösteriyorsa, sınıflar arasındaki bu kavganın tarihi de, bizlere iktisadi uygarlığının gelişimini göstermektedir." 1896 yılında California Üniversitesi'ne girdi. Aynı yıl Sosyalist Parti'ye üye oldu. Sosyalist Parti'den 1916 yılında partinin "ateşliliğini, mücadeleciliğini ve sınıf mücadelesine olan inancını kaybettiği" için istifa etti. Sosyalist Partisi üyesi olduğu dönemde partide yapmış olduğu konuşmalar. "War Of the Classes" (Sınıfların Savaşı) adlı kitapta toplanmıştır.

Üniversiteye ancak bir sömestr devam edebildi. Ailesinin parasızlığı nedeniyle öğretime ara vermek zorunda kaldı. Çamaşırhanede çalışmak zorunda kaldı. 1896 yılında altın aramaya gidenlerin başını çeke-

rek, Klondike'ye gitti. Orada edindiği deneyimler, bilgiler, tanıştığı insanlar ileride yazacağı hikâye ve romanlara ilham kaynağı oldu. Beş kuruş parasız eve geri döndü. Hiç durmadan yazılar yazdı, çeşitli dergilere gönderdi. Birçoğu geri döndü. Bu dönem sefalet içinde bir yaşam sürdü. Jack London'ın yaşadığı zamanlarda kitapevleri gerçeklerden uzak, her şeyi tozpembe gösteren yazarların kitaplarını basıyorlardı. Jack yılmadı. Tolstoy, Maupassant ve Zola gibi yalnızca gerçeği yazdı.

Sevmediği tek şey, okumaktan ve yazmaktan kan çanağına dönen gözlerini kapatmaktı. Çünkü uyumak onu hayatla bağlarını kesiyordu. Ortalama beş saat uyuyordu. Çalar saatin sesini duymak hayatta onu en çok sevindiren şeylerdendi. Çünkü önünde çalışacak ve öğrenecek ondokuz saat vardı. 1900 yılında karar alır. Her gün en az 1000 kelime yazar. Bu öldüğü 1916 senesine kadar kesintisiz devam eder. Bunun sonucunda 50'nin üzerinde eser ortaya çıkar. Jack London dünyanın en verimli yazarlarından biridir. Bir keresinde "Günde üç dört bin kelime yazayım dersem, gerektiği gibi çalışmış olmayacağımı biliyorum. İyi bir yazı, kalemi hokkaya daldırıp daldırıp yazılmaz. Bir duvar örermiş gibi, taş üstüne taş yerleştirircesine, neyi nereye koyacağını bilmelidir insan" diyordu.

İlk kitabı 'Kurdun Oğlu' yayınlamasıyla Amerikan edebiyat çevrelerinde büyük ilgi topladı. O zamana kadar Amerika'da yazılan hikâyelerin tersine, toplumun bütün sınıflarına hitap eden gerçekçi hikâye anlayışını getirdi. 1929 yılında New Masses dergisi şu değerlendirmeyi yapmıştır; *"Gerçek Proleter yazarı, işçi sınıfı için yazmakla yetinmez, eserlerinin bu sınıf tarafından okunması gerekir. Yazdıkları bir başkaldırma fikirlerinden doğmalıdır. Jack gerçek bir proleter yazardır. Amerikan dehasının bugüne dek doğurduğu tek ve ilk proleter yazar. Okuyan işçi Jack London okuyor. İşçilerin okuduğu tek yazar Jack London'dur, bugüne dek edindikleri tek edebi deneme… Fabrika işçisi olsun, tarım işçisi olsun, tayfasından, gazete dağıtıcısına kadar bütün işçiler, Jack London'u tekrar tekrar okurlar. London, Amerikan işçi sınıfının en gözde yazarıdır."*

1902 yılında Amerikan Press tarafından Güney Afrika'ya oradaki savaşı izlemek için gönderilir. Ancak İngiltere'ye vardığında geri çağrılır. Geri dönmez. Amerikan Konsolosluğu'na gidip Londra'nın en yoksul semtine girip, onlar gibi giyinip, onlar gibi orada yaşacağını bildirir. Belirli bir süre geri dönmezse, kendisini aramalarını söyler. Kimliğini yanına almaz. Altı hafta onlarla birlikte oradaki insanlarla sokaklarda yatar. Onlar gibi aşevlerinde yemek yer. Yer bulduğu zaman korunma evlerinde yatar. Büyük bir yaşam mücadelesi verir. Bu mücadelenin sonunda 'The People of the Abyss' (Uçurum İnsanlar) adlı kitabını yazar.

Amerika'ya döndükten sonra çok değerli eserler vermeye başladı. 'Vahşetin Çağrısı' ve 'Deniz Kurdu' eserlerini yazdı. 'Vahşetin Çağrısı' dünya çapında tanınmasını sağladı.

Jack London'ın içindeki macera duygusu hiçbir zaman eksilmedi. 1904 senesinde Japonya'daki savaşı izlemek için yola çıktı. Kore'de Rus casusu iddiasıyla tutuklandı. Japonya'da ise orduyu izinsiz izlemek suçundan hapse girdi. Böylece hapisle de tanışmış oldu. Jack London'ın hayatta yapmak istediği en çok şey bir tekneyle dünya turuna çıkmaktı. Bu tekneyi de kendi elleriyle yapmaktı. Bu sebepten tekneyi yapmak yıllar aldı. Bu dönemde 'Demir Ökçe' romanını yazdı. Bu eser, Jack London'ın en önemli eserlerinden biridir. Yazar bu eserinde sınıf savaşımlarını anlatmakta, bir üretim biçiminden diğer üretim biçimine daima şiddet yoluyla geçildiğini, işçi sınıfının da sosyalizme şiddet kullanarak geçeceğini anlatmaktadır. Kitabın yazıldığı 1906 tarihinde Marks'ın bütün eserleri ingilizceye çevrilmemişti. Kitabı okurken bu durumu göz önüne alınca yazarın ileri görüşlülüğü daha önem kazanıyor. Kapitalist düzenin ilerde nasıl bir faşist diktatörlüğüne dönüştüğünü anlatıyor.

1907 senesinde teknesini bitirir. Nisan ayında dünya turuna çıkar. Bu turu 7 sene olarak planlar, ancak 2 sene sonra ülkesine döner. Bu seyahati süresinde Martin Eden adlı otobiyografik kitabını yazar. Jack London Martin Eden için şunları söylemiştir.

"Martin Eden benim. Martin Eden bireyci olduğu için öldü, bense sosyalist olduğum, toplumcu bir düşünceye sahip olduğum için hayattayım."

İki sene süren tekne gezisinden döndükten sonra yazmaya devam etti. Alaska'da altın aradığı günleri anlatan "Yanan Gün" adlı kitabını yazdı. Kitap çok başarılı bulundu.

1910 senesinde London sülalesinin bir arada yaşayabileceği büyük bir şato yaptırmaya başladı. Ev Ay Vadisinin kayaları üzerine ve on bin yaşında olan kızılağaç kerestelerinden yapılacaktı. Ev başta ilk karısından olan kızı olmak üzere bütün aileyi bir araya toplayacaktı. İkinci eşi olan Charmain'den beklediği erkek çocukta ev bitene kadar olur dünyaya gelir diye düşünüyordu. Ancak düşündüğü gibi olmadı. Charmain iki kere düşük yaptıktan sonra doktorlar artık çocuk yapamayacağını söylediler. Düşürdüğü her iki çocukta kızdı. London hayatta en çok istediği erkek çocuğa sahip olamadı.

Bu aralar alkole olan alışkanlığı iyice artmaya başladı. İntihar ve alkol temalarını işleyecek John Barleycorn adlı kitabını yazmaya karar verdi. Eskiden beri yapmak istediği New York'a gidip oradan eski bir gemiye binip Ümit Burnu'nu geçerek Seattle'a geri dönmekti. Bu seyahate hem planladığı kitabı yazabilir, hem de diğer yazıları üzerine çalışmalarını yapabilirdi. Bu arada Charmain hamile kalabilirdi. (İkinci hamileliği) 1912 senesinde New York'a eşiyle birlikte gitti. Eşinin söylediğine göre New York'ta gemiyi beklediği iki ay süresince içti. Ayık olduğu zaman çok azdı. Gemiye binmeden önceki akşam eşine alkolle vedalaşacağını John Berleycorn'un artık kendisini esir alamayacağını söyleyip içmeye gitti. 2 Mart 1912 tarihinde S/S Dirigo adlı 3000 tonluk yelkenli tekneyle yolla çıktı. Jack London gemide çalışmak için 1000 kitap ve broşürle, yüz litre viski yükletti. İrving Stone London'un "Seattle'a indiğimiz zaman ya bin kitabım okunmuş olacak ya da yüz litre viski bitecektir." dediğini yazmakta ve "Gemiden çıktıkları zaman bin kitap okunmuş ve viskiye el sürülmemişti" diye ilave etmektedir. Seyahat 148 gün sürdü. Tekneden indiğinde John Barleycorn'a boyun eğdirdiğini, artık istediği zaman ve istediği miktarda içebileceğini söylüyordu. London seyahati sırasında başladığı John Barleycorn'u bitirdi. Hamile kalan eşi ikinci kere düşük yaptı. Büyük hayallerle yaptırdığı Kurt Evi 1913 Ağustos ayında kundaklanarak yakıldı. Bunu kimin yaptığı hiçbir zaman bulunamadı. Bu olay Jack London'u çok etkiledi. Bu olay nedeniyle o güne kadar kazandığı bütün paralarını kaybetti. Tekrardan para sıkıntısı çekmeye başladı.

John Barleycorn ilk olarak Saturday Evening Post'ta tefrika olarak yayınlandıktan sonra kitap olarak basıldı. Eleştirmenlere göre Jack London'ın en edebi kitabıydı. 1919 yılında Amerika'da içki yasağı uygulanması için yapılan eylemlerde London'ın bu kitabı çok büyük etki yaptı. Ahlak dernekleri London'ın kitabından bölümler alarak kitapçıklar bastırarak, dağıttılar. Eğitimcisinden, politikacısına alkol yasağı için bu kitabı kaynak olarak gösterdiler.

Jack London kitabi için şunları söylemektedir. "Gerçeği tüm çıplaklığıyla yazamadım. Yazamadım, çünkü bu kadarına cesaretim yoktu."

1914 yılında Colliers muhabiri olarak haftada 1100 dolara Meksika Devrim'ini izledi. Daha sonra Hawai'deki evine çekildi ve hayatının sonuna kadar orada yaşadı.

Jack London, bütün hayatı boyunca ezilenlerden, işçilerden, yoksullardan yana oldu. Hayatının büyük bölümünü onlarla yaşadı. Onların zalimce sömürülmelerini, çektikleri acıları kendi gözleriyle gördü. Çocukluğunda ve gençliğinin ilk yıllarında sokaklarda yaşayan ezilen insanların bu hallere düşmesini kendi suçları olduğuna inanırdı. Kendisi de onlar gibi yaşayınca, gerçeğin düşündüğü gibi olmadığını gördü. Kapitalizmin insanları sonuna kadar sömürüp onların posasını çıkarıp, ya sakat bırakıp ya da çalışamaz hale getirip sokağa atığını öğrendi. Bunun üzerine çalışmayı bırakıp ve bir daha köpek gibi çalışmamak ürerine yemin etti. Tabi bu yeminini defalarca bozdu. Çalışmayı bıraktıktan sonra kendini okumaya verdi. Marksizm'den çok etkilendi. Bütün bu yaşadıklarını kitaplarında yazdı. Kırk senelik kısa ömrüne ellinin üzerinde eser sığdırdı. Kırık seneyi dolu dolu yaşadı.

Jack London'un bütün eserleri incelendiğinde hem materyalist düşünceyi hem de idealist düşünceyi görüyoruz. Bütün hayatı boyunca bu çelişki devam etti. Başta macera kitaplarında olmak üzere hemen hemen bütün kitaplarında olağan üstü, kuvvetli, üstün karakterlere rastlarız. En siyasi kitabı Demir Ökçe'de sosyalist edebiyatın klasikleri arasına girmiştir, roman kahramanı Ernest Everhard yine doğa-üstü bir kahraman olarak karşımıza çıkmaktadır. Kızı Joan London, "Everhard, Jack London'un olmak istediği devrimci tipidir" demiştir.

Jack London'un biyografisini yazan Irving Stone onu şöyle değerlendirmektedir.:

"Jack London kısa ama dopdolu bir hayatı özlerdi. Bu kısa süre içinde çarpıcı kişiliğiyle yüzyılının insanını etkilemek, düşüncelerine yön vermek istemişti. Tükeneceği güne kadar büyük bir ihtirasla yaşamak, bütün söyleye-

Demir Ökçe'den...

"Bizden kaçamazsınız. Tarihi doğru okuduğunuz doğrudur. Emekçinin, tarihin başlangıcından beri pislik içinde olduğu doğrudur. Sizin ve sizden sonra geleceklerin iktidarı süresince, emeğin pislik içinde kalacağı da doğrudur. Sizinle aynı kanıdayım. Söylediklerinize katılıyorum. Her şeyi tayin eden iktidardır, bu hep böyle olmuştur. Tarih, sınıflsrın mücadelesidir. Sizin sınıfınızın eski feodal yönetimi devirdiği gibi, benim sınıfım, işçi sınıfı da sizi devirecektir. Biyoloji ve toplumbilimi de tarihi okuduğunuz kadar dikkatle okursanız, bu benim söylediklerimin kaçınılmaz olduğunu göreceksiniz. Bir yıl sonra mı olur, on yıl sonra mı, yoksa bin yıl sonra mı, sonunda sizin sınıfınız mutlaka devrilecektir. Ve bu iktidarda başarılacaktır. Biz, emekçiler ordusu, dilleriniz ve kafalarınız uyuşana kadar bu sözü yineledik. İktidar. Sözcüklerin şahıdır o."

Oda Yayınları sf. 75.

ceklerini tamamlayıp son kuruşuna kadar harcadıktan sonra ölmekti dileği."

John Barleycorn'u yani alkolü yendiğini söylemesine rağmen onu hiçbir zaman yenemedi. Son yıllarını yaşadığı Hawaii'deki çiftliğinde, 22 Kasım 1916'da saat 7:45'te hayatına son verdi. Odasında birinde atropin sülfat, diğerinde morfin sülfat bulunan iki boş kutu ve çalışma masasının üzerindeki bloknotta zehirin öldürücü dozunu hesaplaması bulundu. Karısı Charmain London'un ölümünü nefrit olarak bildirdi. Çünkü intihar durumunda hayat sigortasından para alamıyordu.

Jack London'un hikâye ve romanları, film yönetmenlerinin çok ilgisini çekti. London'ın eserlerinden 25 adet sinema ve televizyon filmi çekildi. En çok çekilen eserleri Deniz Kurdu ve Vahşetin Çağrısı'dır. İlk film olan Deniz Kurdu 1913'te çekildi. Bu filmde Jack London'da küçük bir rol aldı. Filmlerde çok ünlü oyuncular rol aldı. Bunlardan bazıları; Clark Gable, John Wayne, Glenn Ford, Charlton Heston, Franco Nero, Charles Bronson, John Thornton. |

Kaynaklar:

- İtalik yazılar Irving Stone'un "Sailor on Horseback" (Doludizgin Bir Denizci) kitabından alınmıştır.
- A. Calder-Marshall, İntihar romanına önsöz - Deniz yayınları
- www.jacklondons.net
- de.wikipedia.org/wiki/Jack_London

GALİLE'YLE BİR YILBAŞI

BİLAL KAYABAY

Bir yıl daha büyüdük
gençleştik bin yıl daha

özgürlüğe tutulup
acıya nikâhlandık

ölümlerin koynunda
kök saldık yıldızlara

gülümsesin yarınlar
dönüyor çünkü dünya

Yılmaz, Yılmaz'ı öptü düştü

BİLAL KAYABAY

Beş yıllık avucuna sıkıştırılmış kâğıt beşlikle fırladı şahbazca. Beşlik, hani şu Ispartalı gül devşiren kızın fotoğrafı olan banknot. Sofra bezi orta yere serildi, ekmek torbası boş çıkınca, ana: "Ne ara yeyip yuttunuz onca ekmeği" diye söylenirken, baba, şalvarın cebinin derinliklerinde zorla yakaladığı beşliği uzatıp: "Yılmaz, al şu beşliği beş ekmek kap da gel yiğidim" diye parayı uzattı.

Yılmaz, dilinde bir türkü sallanırken, baba yalandan çıkıştı: "Kopsana lan daha burada mısın, ben de gittin geldin sanıyom!" Yılmaz bu kez sahiden koptu… Mermi gibi sokağa düştü.

Köşeyi döndü, dünyayı unuttu. Ne ekmek ne aş. Ne evde bekleyenler, ne de cebe indireceği para üstü…

Sokakta bir impala… kırmızısı Adana güneşinde yaldır yaldır… "Anaa"sını çeke çeke, otomobilin çevresinde dönmeye başladı. Sürücü kapısının camında gördüğü, arabayı da unutturdu. Ağzı açık, gözleri sevgi, tapınma dolu kalakaldı…

Parmaklarının ucuyla yokladı, okşadı, sevdi… Aklından geçeni gerçekleştiremedi: Fotoğraf iç taraftaydı.

Evdekiler, o çok önemli konuya bulaşmışlardı. Zamanı da oğlanı da unutmuş, birbirlerinin ağzından lafları kapa kapa konuşuyorlardı. Komşu kadının, çatkapı girip: "Ee bre daha sofra ortada mı?" dediğinde, geri döndüler zamana. Baba kapıya çıkıp, "Yılmaaaz!" diye öyle bir çığırdı ki, Yılmaz da döndü dünyaya.

Bir iki adım geriledi bütün gücüyle zıpladı. Bir daha, bir daha…

Kıçının üstüne düşse de sonunda becermişti. Lastik bir top gibi hoplayıp kalktı, kıçındaki tozları silkelerken Yılmaz Güney'i öpmenin gururuyla ekmekleri kapmasıyla eve varması bir oldu.

Evdekilere, sonra da mahallenin çocuklarına anlatılacak çok şeyi vardı. |

Şiirin konsomatristleri

(Şair Oligarşisinin Yerel İzdüşümü)

SERKAN ENGİN

Şiir ile şair arasındaki ilişki, pek çok boyutuyla irdelenebilir: Özne-nesne ilişkisi, mülkiyet ilişkisi, ontolojik bağlam ilişkisi… Biz, bu yazıda, şairin yaşam pratiği ile şiirin ilişkisi bağlamında, şiir üzerinden erk elde etmek için çırpınan şair oligarşisini çözümlemeye çalışacağız.

Şair, şiir yazarak kendini gerçekleştirir; ontolojik bir anlam kazanarak kendini sürekli yeniden üretir. Küçük burjuva şairlerini ve gerici şairleri bir kenara koyarsak, toplumcu (sosyalist) şairin şiir yazmasında bundan öte amaçlar olmalıdır.

Nesnel gerçekliğin, şairin imgeleminde dönüştürülerek öznel olarak dışsallaştırılması olan şiir, toplumcu şairin kendisiyle beraber toplumu dönüştürmek için bir araçtır. Toplumcu şair, toplumun bilinç düzeyini ve estetik algı seviyesini arttırmak ve sınıf bilincini yaymak durumundadır. Bunu yaparken, didaktizmin tuzaklarına karşı uyanık olmalı ve şiirin politik bir araç olduğu kadar, estetik bir amaç olduğu gerçeğini ıskalamamalıdır.

Toplumcu şair, devletin sönümlendiği komünist dünyayı hedefler ve bu yolda çabalar. Devlet denilen aygıt, egemen sınıfın emekçi sınıf üzerinde erk elde etmek için kullandığı bir baskı aracı olduğuna göre, devletin sönümlendiği, bireyler arasında hiyerarşik bir yapının olmadığı sınıfsız dünyayı hedefleyen toplumcu şairin, şiir üzerinden bireysel erk elde etmek gibi bir derdi olamaz, olmamalıdır. Çünkü erk elde etmek, ötekini ast durumuna getirmek demektir. Toplumcu şairin şiir üzerinden bireysel erk elde etmeyi amaçlaması, her şeyden önce ideolojik yapısıyla çelişmesi demektir.

Toplumcu şairin erk bağlamındaki talebi, kendi sınıfı proletaryanın, burjuvaziye egemenliği ve sonrasında sınıfsız topluma geçmek amacı doğrultusunda, toplumcu şiirin (günümüzde toplumcu şiirin evrildiği imgeci toplumcu şiirin), küçük burjuva şiiri ve gerici şiir karşısında baskın olup okur potansiyelini arttırmak yönünde olabilir, olmalıdır. Ve/ama toplumcu şairin şiir üzerinden bireysel erk elde etmek amacında olması, Marksizm'i içselleştirip yaşam pratiğine dökememiş, solculuğu da şairliği de bir etiket olarak gören sığ(ır) şahısların işidir…

Bu açımlamadan sonra gelelim şiirin konsomatrislerine… Aslında şiirin taşrası yoktur. Her ne kadar kültürel etkinliklerin niceliksel yoğunluğu, belirli büyük kentlerde toplanmış olsa da, pekâlâ küçük bir kentimizden, şiirimizin gündemini belirleyen dergiler çıkabildiği gibi çok nitelikli şairler de çıkabilir, çıkmaktadır. Ve/ama küçük kentlerde, şairlerin niceliksel yapısı gereği, yani ulusal çapta tanınan ve şiirimizde kendine yer edinmiş şairlerin sayıca azlığı nedeniyle, kentin en tanınmış şairi etrafında, sarmal bir yapı içeren bir erk mücadelesi vardır.

Bu sarmal yapının merkezindeki ulusal çapta tanınan şair, yerel gündemde çeşitli unvanlarla bol bol pohpohlanır. Ne de olsa koyunun olmadığı yerde keçi abdurrahman çelebidir… Bir de bu şairin yardakçıları vardır. Yani bu şaire yakın durarak kendilerini önemli saymaya çalışan şair müsveddeleri.

Bunlar, ulusal çapta tanınan şaire yağ çekerek onunla birlikte oligarşik bir yapı oluştururlar. O şaire yaltaklanarak, onun nüfuzu üzerinden çeşitli yayınevlerinden uyduruk kitaplarını yayımlatırlar. Yerel gazetelerde şair kimliği ile berbat köşe yazıları yazıp dandik sanat sayfaları düzenlerler. Daha da ötesi, bu oligarşik yapıdakiler, iki kadeh teklif eden her yere gidip uyduruk şiir dinletileri verirler. Bunlar rakının yanına iyi meze olurlar.

Şiir üzerine iki tümce edebilecek kadar kuramsal birikimleri olmadığı, manzumeyle şiirin farkını dahi bilmeyip ucuz manzumelerini şiir diye yayımlatma gafletinde bulundukları halde, şiirin rantını tepe tepe yerler. Çünkü onlar için şiir, konformist beklentilerinin aracıdır. Boyaları dökülen şair maskelerinin ardında, mikro iktidar elde ederek yerel yapının maddi ve manevi kaynaklarını sömürmektir asıl amaçları. İki kadeh beleş rakı içmek ve kof unvanların arkasına sığınıp yerel gazetelerde masa kapmaktır dertleri. Sonra bir de hiç utanmadan "toplumcu şairim" demezler mi…

Şiir üzerinden elde ettikleri erkin sembolü, yakalarındaki şair rozetidir. Her ne kadar alınlarında "eşek" yazsa da, bu rozetle kendilerini toplumun üzerinde görürler. Ne de olsa rozetleri onlara düşledikleri pek çok küçük kapıyı açmaktadır.

Bunlar, kentte şiir adına nitelikli bir çıkış görünce hemen tedirginliğe kapılırlar. Oligarşik yapıları, yok sayma taktiği ile savunmaya geçer. Çünkü zavallı var oluşları, bu uyduruk erk üzerindendir ve maskeleri düşünce ortaya kocaman bir hiç çıkacağını çok iyi bilirler.

Onlar, şiirin konsomatrisleridir. İki kadeh rakı ve ayaklarına kadar gidip onları alacak araba vaat ederseniz oturma odanızda size de şiir dinletisi verirler. |

Elif Şafak,'ın romanı "Baba ve Piç" üzerine

Ş. MAHZUN

Baba ve Piç'i okudum ve uzun zamandır üzerine yazmak istiyordum. Kitabı bir arkadaşa okuması için vermiştim. O okuduktan sonra bende yeniden çağrışım yaptı ve işte yazıyorum.

Kitabın içeriği ile ilgili genel bilgi kitabın arka kapağında var.

Doğrusunu söylemek gerekirse, kitabı sevdim. Hani derler ya "bir solukta okudum"... Ben de zaman buldukça elimden bırakmadan bitirdim. Sürükleyici mi? Hem de nasıl... Kurgusu iyi mi? Hem de nasıl! Yer yer insanı hayretler içinde bırakacak kadar iyi kurgulanmış. Akıcı mı? Hem de nasıl! Zaman zaman ne olacak diye meraktan elinden bırakmak istemiyorsun...

Roman içinde yer alan tiplerin, hepsi birbirinden uçuk... Hele bir Zeliha var... Evlere şenlik asi mi asi, hırçın mı hırçın, kural tanımaz, kendi başına buyruk... Kitap tam da Zeliha'nın İstanbul'da kürtaj için doktora gidişi ile başlıyor... Ama ne gidiş veya romana öyle bir giriş ki, son dönemde böyle bir roman girişine rastlamadım...

"Zeliha şaşkın şaşkın baktı doktora, elektro ezana duyduğu nefret o kadar mı belli oluyordu, hoş, umurunda da değildi ya. Tekmil Kazancı kadınları arasında açıktan açığa dinsiz bir o vardı." O, Türk ve Müslüman Kazancı ailesindeki 4 teyzenin en küçüğüydü... Hele bir Banu teyze var o kadar çok yönlü ki, kendini yönetmeden öte "erkeklerin apansız ve açıklamasız ölüverdiği" Kazancı ailesini yönetme hünerinin ötesinde ne hünerler... Feride teyzeye ne demeli "bulutların üzerinde uçar, bir atmosfer katmanından diğerine sıçrardı."

Gülsüm nineyi atlamayalım; "işte o zaman Gülsüm ninenin ağzı kasıldı ve kendi kendine mırıldanırcasına alçacık bir sesle saldı o meşum kelimeyi: "PİÇ!" "Asya'nın bu kelimenin anlamını tam anlamıyla kavraması ancak ertesi sene, dokuzuncu yaş gününde mümkün olacaktı"...

"O salak pastadan istemiyorum artık."

"Çok geç küçük hanım yapıldı artık" dedi Banu teyze. Asya, "Her sene aynı pastayı yiye yiye gına geldi. Akıbetimi bilmek için müneccim olmak gerekemiyor."

"Bu evde müneccimciliğe soyunan tek kişi benim, sen değil" dedi Banu teyze göz kırparak...

Az daha atlayacaktık Cevriye teyzeyi, Banu teyzeyi falcılık alametleri sardığında; "Senden derviş merviş olmaz, kendine gel abla."

"Farkındaysan dervişler çuval ya da kaba yünden mintanlar giyerlermiş, kaşmir şallar değil",

"Üstelik dervişler ya keçe ya saman üzerinde yatarmış, senin gibi kuş tüyü ortopedik yataklarda değil" diyerek duruma itiraz edendi...

"Nice Türk kadının aksine Zeliha yaşlandıkça etekleri uzatıp topukları kısaltmamıştı. Giyim tarzı eskisi kadar gösterişliydi. Yıllar ablalarından çok şey alıp götürdüğü halde onu daha da güzelleştirmişti. Zamana rüşvet yedirmiş olmalıydı." Ermeni Aram O'nu, O Ermeni Aram'ı seviyordu...

Kitapta birden kendinizi İstanbul'dan çıkıp San Francisco, Amerika'da buluyorsunuz. Bu defa ayrı bir uçuk Amerikan tipi Tip Rose ile karşı karşıyasınız. "Zihnindeki karanlık senaryolara gömülen Rose'un içi titredi... eski kocasının o kâbustan beter Ermeni sülalesine kanıtlayacaktı."

"Kusura bakma kendimi tanıtmayı unuttum. Adım Rose."

"Mustafa" dedi delikanlı yutkunarak, adem elması yukarı çıkıp indi.

"Nerelisin" diye sordu Rose.

"İstanbul..." dedi kısaca.

Doğrusu Rose İstanbul'un nerde olduğunu hatırlamaya çalışıyordu. Acaba Mısır'ın başkentimiydi, yoksa Hindistan'da bir yer mi?"

Ne yapacağı hiç kestirilmeyen bu tiplemenin Armanuş'un annesi olduğunu öğreniyorsunuz. Birden karşınıza Ermeni Çakmakçıyan ailesi çıkmaktadır. Bunların 90 yıla yayılan öyküleriyle karşı karşıyasınız. Burada da hala boldur.

"Surpun hala, Çakmakçıyan kız kardeşlerin en küçüğü... Kaliforniya Berkely Üniversitesi'nde Beşeri Bilimler Profesörüdür, dünya üzerindeki her meselenin taraflar arası diyalogla" çözüleceğine inanlardandı. Zaruhi hala, Varsening hala; soruyordu Armanuş'un Babası kardeşi Barsam'a "Söyle bana kaç Türk Ermenice öğrenmiş. Hani var mı böyle Türkler? Hiç! Neden bizim annelerimiz onların dilini öğrenmiş de tersi olmamış? Kimin kime hükmettiği apaçık ortada değil mi? Sen kalk gel Orta Asya'dan, dal dosdoğru Anadolu'nun bağrına, sonra bir bakmışsın her yerdeler! Orada yerleşik olan

milyonlarca Ermeni'ye ne oldu peki?"...

Bu ailedeki görmüş geçirmiş Şuşan nine "hayatın zaten başlı başına var oluş mücadelesinden ibaret olduğuna inanırdı; ama eğer Ermeniysen üç kat daha zorlu olduğuna inanırdı."

"Oğlanı kızdırmayasın" dedi büyükanne Şuşan Türkçe. Odadaki büyükler ne vakit kendi aralarında haberleşip çocukların anlamayacağı bir mesaj vermek isteseler, Türkçe konuşurlardı."

Şuşan'ın öyküsünde kendinizi Ermeni meselesinin içinde buluyorsunuz.

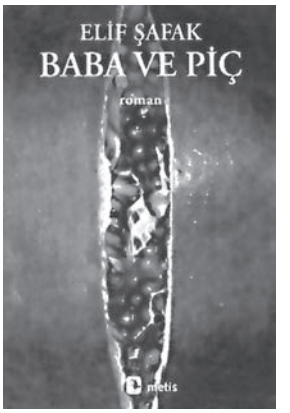

Bu kadar halanın yanında bir de Dikran dayı vardı ki acayip mi acayip; "O masum kuzu ilerde ne söyleyecek arkadaşlarına? Babamın ismi Barsam Çakmakçıyan, büyük dayımın ismi Dikran İstanbuliyan, onun da babası Yervant İstanbuliyan, beni adım Armanuş Çakmakçıyan, bütün soyağacım Filanca Falancıyan... bütün akrabalarını 1915'te kasap Türklerin ellerinde kaybetmiş soykırımzede bir sülalenin torunuyum amma velâkin Mustafa adında bir Türk tarafından büyütüldüğüm için köklerime ihanet etmeyi öğrendim, soykırımı inkâr etmek üzere yetiştirildim! Fıkra gibi valla... Ah, marnim khalasim!*"

Elif Şafak'ın tipleri sırf Kazancı ve Çakmakyan ailelerinden oluşmuyor, bir alkolik karikatürist var ki, ona göre "Gerçek medeniyet uçurumu Türkler ile Türkler arasındadır." Nasıl mı, kitabı okuyunca anlarsınız!

Olağanüstü yeteneksiz bir şairimizde vardı romanda, ona göre; "Tıkılıp kaldık. Sıkıştık burda. Bir tarafta mağrur laikçi modernistler konumlanmış. Burunlarından kıl aldırmazlar, tek bir eleştiri yapamazsın. Orduyla devletin yarısı onların arkasında. Öte taraftan muhafazakâr gelenekçiler, Osmanlı mazisine hayran, onlarda atalarına laf ettirmez, eleştiri kaldırmaz. Halkla devletin geri kalanı onların arkasında. Ee, bize ne kalıyor?" Ne kaldığını kitabı okuyunca, Cafe Kundura'daki sohbetlerden anlıyorsunuz...

Romanda Aşırı Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senarist'i de var. Onun görevini de okuyunca anlıyorsunuz…

Elbette Romandaki önemli karakterlerden biri de Diasporadaki Baron Baghdassarian'dır.

"Armanuş masa lambasını kapattı, geriye bir tek bilgisayarının titrek ışığı kaldı. Tam Cafe Costantinopolisten'ten çıkmak üzeriydi ki ekranda bir satır belirdi: "Bu içsel yolculuk seni nereye götürürse götürsün, lütfen kendine dikkat et sevgili Madam Sürgün Ruhum ve Türklerin sana kötü davranmasına izin verme…" Baron Baghdassarian'dı bunu yazan." Onun üzerine daha fazlasını romanda okuyorsunuz.

Elif Şafak, romanında Ermeni sorununu, tarafların görüşlerini, bu iki ailenin şahsında detaylı bir şekilde tartışmakta, tartıştırmaktadır. Kitapta hem diasporadaki Ermeni soykırımı savunucularının görüşleri, hem Türk karşı tezlerinin gerekçeleri ve karşı duruşu çatıştırılmaktadır. Elbette yalnızca Türkler ve Ermeniler arasındaki karşı duruşları değil, aynı zamanda ortak yanları da anlatmaya özen göstermiş Elif Şafak.

Romanda Ermeni sorunu merkezde durmasına rağmen onun dışında, kadın sorunu ve bir dizi soruna da dikkat çekilmektedir.

Ah az kalsın unutacaktım, Elif Şafak bu romanında Türkiye'de çok önemli sorunlardan birine, hatta tabu olarak üzerinin örtülmesine itina gösterilen ensest ilişkilere cesaretle parmak basmaktadır. Nasıl mı? Nasıl sorusuna cevabı okuyunca göreceksiniz.

Romanı okuduktan sonra, egemen sınıfların, onların yardakçılarının yoğun saldırısını ve neden 301'den yargıladığını daha iyi anlıyorsunuz…

Okunması gereklidir demiyorum, mutlaka okuyun diyorum.

Mart 2007 |

Baba ve Piç, Metis Yayınları 2006 7. Basım

HANGİ ÖLÜM ERKENDİR

ZİLAN MUNZUR

Hangi ölüm erkendir
Yılların ağırlığıyla
Yaşanmamış duygularla
Bırakıp gitmek mi...

Hangi ölüm erkendir
Daha çocukken
Yaşamın sunacaklarına
Karşı umutsuzluk içinde
Süzülürken zamanın içinde
Ölümü beklerken ölmek mi

Hangi ölüm erkendir
Çocuk olarak mı,
Yaşlı olarak mı,

Bırakılan mı anlıyor
Bırakan mı
Hangi ölümün erken,
Hangi ölümün zamanında olduğunu…

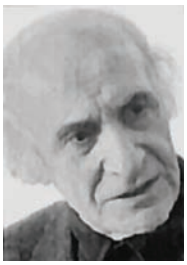

İbrahim Balaban

"resmin şiiri"

Herhangi akademik bir eğitim almamasına rağmen, Anadolu insanının yaşam biçimini başarılı bir şekilde resmeden sanatçı, 1921 yılında varlıklı bir ailenin çocuğu olarak, Bursa'da dünyaya geldi. Sanaçtı, ilkokuldan sonra eğitimine devam edemedi. Kendisinin de deyimiyle okuma isteğini, varlıklı olan ailesine köy yaşantısında iş görmeyerek dayatır. Bunun karşılığında aile Balaban'ı avunması için özgür bırakıp, çok serbest yetiştirir. İşte bu özgür günlerinde, her gün resim çizip, günceler tutmaya başlar.

1937 yılında işlemediği bir suçtan dolayı üç yıl altı ay Bursa hapishanesinde yattı. 1941 yılında, Nazım Hikmet ile tanışır ve aynı yıl hapisten çıkar. 1942 yılında (cinayet suçundan) yeniden hapistedir. 1947'de "komünist'lik suçlamasıyla Bursa hapishanesine sürgün edilir. Üç yıl sonra, büyük şair Nazım Hikmet ile birlikte hapishaneden çıkar. Mahpusluk yılları bitmiştir. Ama ne yazık ki on bir yıl sonra, yaptığı resimlerden dolayı, yine özgürlüğü elinden alınacaktır. 1961 yılında altı ay hapis yatacak, 1981'de yine resimleri nedeniyle gözaltında tutulacaktır.

1953 yılında, ilk kişisel resim sergisini İstanbul'da gerçekleştiren sanatçı; şu ana kadar 25 kişisel sergiye sahiplik etmiştir. Çoğunlukla köy yaşamını dile getiren Balaban, resimlerinde yalınlığı her zaman ön planda tutar. Herhangi bir resim eğitimi almamasına rağmen, plastik sanatlarında ki biçim ve değişimleri göz ardı etmeden yaptığı çalışmalarıyla göz doldurmayı başarır. Kompozisyonlarında işlediği, figürlerin beden dili, acıyı ve sevinci doğrudan aktarıp, izleyicisini düşünmeye

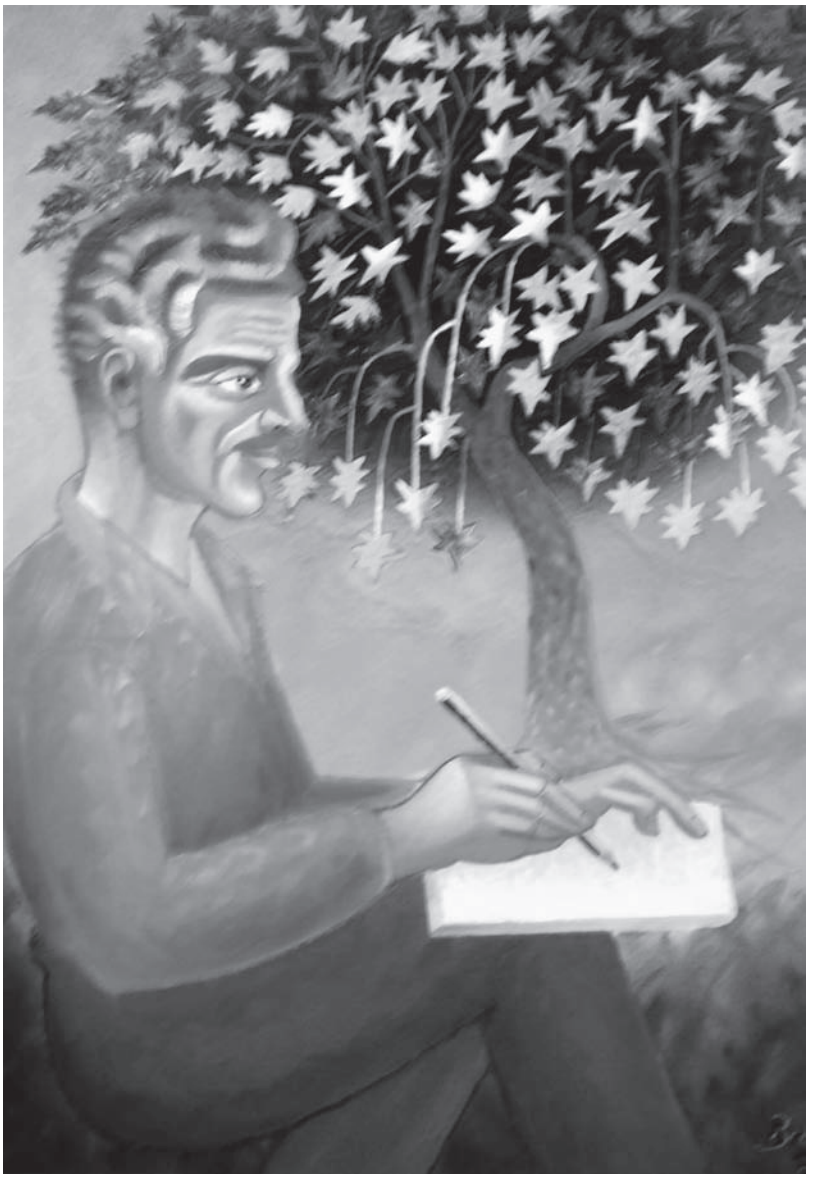

sevk ederken, renklerinde ki sıcaklık insanın içini ısıtır.

İbrahim Balaban için resim bir tutkudur ve bu tutkusundan hiçbir zaman vazgeçmez. Kovuşturmalara, baskılara rağmen çizgisinden ödün vermeyip, yalın gerçekçiliğini günümüze dek sürdürecektir.

Sanatçı, en son sergisini; 17 Mayıs - 05 Haziran 2007 tarihleri arasında, Teşvikiye Doku Sanat Galerisi'nde, sanatseverleriyle buluşturdu. Bu kişisel sergide, sanatçının yakın dostu, şair Mehmet Kıyat'ın Balaban hakkındaki düşünceleri, sanatçıyı özetleme anlamında önemliydi. "Gerçek halk sanatının tadını, gizem ve büyüsüyle ruh zenginliğini her yapıtında gördüğümüz sıra dışı ve özgün bir sanatçı olan İbrahim Balaban, kişisel sergileri dışında, yurtiçi ve yurtdışı çeşitli karma ve grup sergilerine katılmış, yapıtları birçok özel ve tüzel koleksiyona girmiş, resmin şiirini yazan değerli bir sanatçımızdır." |

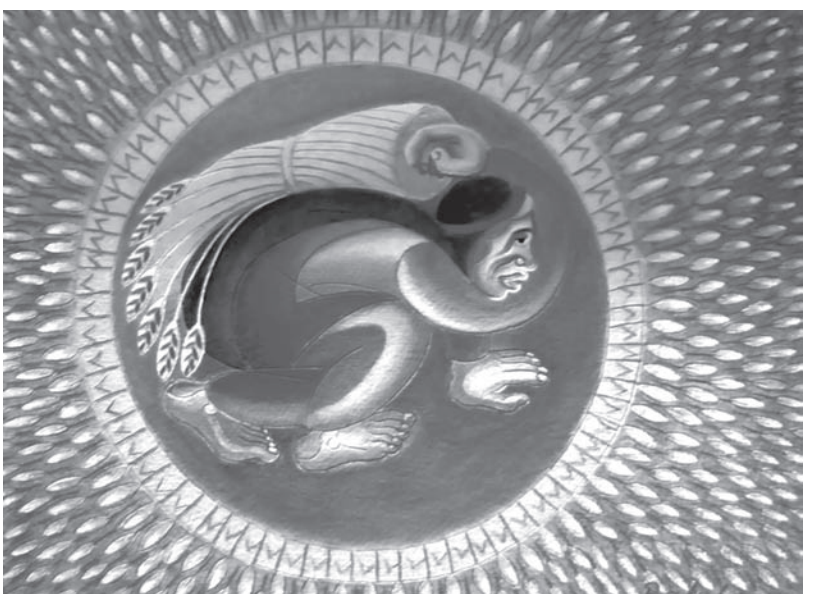

Gençer Yurttaş'ın Ölüm Oruçları Fotoğraf Sergisi üstüne

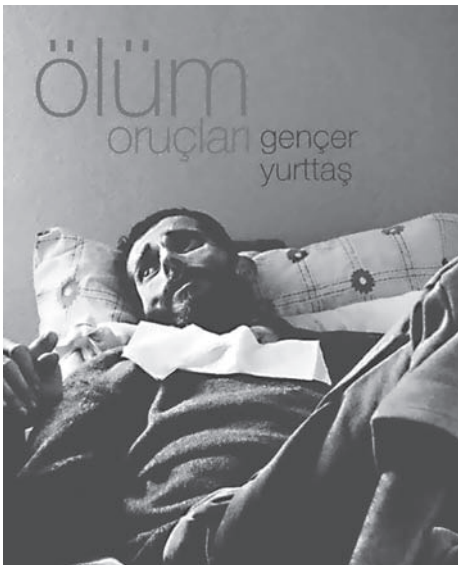

ÖZCAN YAMAN

Karşı Sanat Çalışmaları Galerisi 4 Haziran–1 Temmuz 2007 tarihleri arasında Gençer Yurttaş'ın 'Ölüm Oruçları' sergisine ev sahipliği yaptı. Uluslararası İstanbul Fotoğraf Festivali ULİSfotoFEST kapsamında açılan sergi, 2000 yılında Adalet Bakanlığı tarafından yeni inşa edilen, tek ve üç kişilik hücrelerden oluşan F tipi hapishanelere siyasi mahkûmların nakledilmek istenmesiyle başlayan ölüm oruçları sürecini, toplumsal belleğe kazandırmak amacıyla 2000–2006 yılları arasında çekilmiş toplam elli fotoğraftan oluşuyordu.

Mahkûmların F tipi hapishanelerde, psikolojik ve bedensel sağlıklarının yanı sıra can güvenliklerinin de tehlikede olduğu gerekçesiyle, 20 Ekim 2000'de açlık grevi ve ölüm orucu biçiminde başlayan eylem, mahkûmların insanca yaşayabilmesi için F tipi hapishane uygulamasının kaldırılmasına yönelikti. Dünyada ve ülkemizde oldukça ses getiren eylemler sırasında, 19 Aralık 2000 tarihinde, 20 hapishanede "Hayata Dönüş" adı verilen eşzamanlı bir operasyon düzenlenmiş, bu operasyonda 28 mahkûm hayatını kaybetmiş, onlarcası ağır şekilde yaralanmıştı. Ölüm orucunu sürdüren mahkûmlar F tipi cezaevlerindeki hücrelere nakledilirken, sağlıklarını geri dönülmez biçimde yitiren bir grup mahkûm ise tahliye edilmişti.

Gençer Yurttaş tarafından altı yıllık süreçte, İstanbul, Küçükarmutlu ve Aksaray'da ölüm orucunun devam ettiği evlerde, Gazi Mahallesi'ndeki cenazelerde ve tutuklu ailelerinin İstanbul'un çeşitli yerlerinde yaptıkları eylemlerde çekilen fotoğraflar, ölüm oruçları sürecini günümüze taşırken, toplumsal belleğimizi bu konuda canlı tutmaya çalışıyordu.

"BELLEK ÇOK ÖNEMLİDİR"

"… Bellek çok önemlidir, olayla aynı hızla dörtnala ilerlerken çekilen her fotoğrafın bellekte bıraktığı şey çok önemlidir: çalışma esnasında eksik nokta bırakılmadığından, her şeyin ortaya konduğundan emin olmak gerekir, çünkü sonrası çok geç olacaktır. Olayı tekrardan yaşamak mümkün değildir."

HENRİ CARTIER-BRESSON

TOPLUMSAL BELLEĞİN GÖZLERİ…

Neyin, ne kadar farkındayız? Bir röportajda Çetin Altan "Kuyunun içinden, kuyu görünmez" diyordu. Mail kutularımıza sürekli bizleri duyarlı olmaya çağıran mesajlar gelir. Afrika'dan insanlık dışı görüntülerin olduğu fotoğraflar. Irak'tan Amerika'nın yine insanlık dışı yaptıkları. Guantanamo hala belleklerimizde değil mi? Peki kendi ülkemizde yaşanan korkunç dramlar? 6 yılda 122 insan öldü, 600'den fazla insan sakat kaldı. Anladınız değil mi? Evet, ölüm oruçlarından söz edi-

yorum.

Burada savunacak ya da eleştirecek değilim. Yalnızca Gençer Yurttaş arkadaşın 1 Haziran – 1 Temmuz tarihlerinde, açmış olduğu 'Ölüm Oruçları' adlı sergisini sizlerle paylaşmak istiyorum.

İster kabul edelim, ister etmeyelim, ortada bir gerçek ve o gerçeğin bir yansıması var. Tabii ki, neden ve sonuç bağlamında tartışılabilinir. Fakat bu bizim sübjektif yargılarımızla değil, Olayın nesnellikle değerlendirilmesini gerektirir.

Gelelim sergiye....

Yazının başında itiraf edeyim ki, "sergiye ön yargı ile gittim, şimdi propaganda amaçlı, gelişigüzel çekilmiş fotoğraflarla karşılaşacağım..." diye.

Gençer Yurttaş ise bu ön yargımı kırdı. Fotoğraflar karşısında çok etkilendim. Yakından takip ettiğim ölüm oruçları gerçeğini o kadar içinde olmama karşın bu derece yalın ve estetize edilmiş olarak bulabileceğimi düşünmemiştim. Gerçeği belgesel bir çalışma olarak pişirmiş ve önümüze koymayı başarmış. Sabırla ve titizlikle çekilmiş, özenle düzenlenmiş bir sergi. Yalnızca gerçeğin aktarılması değil, gerçeğin ardındaki hakikati de bize büyük bir yalınlıkla veriyor. Kaba bir yaklaşımla değil, her fotoğraf üzerine sayfalarca yazı yazılabilir. Kimi fotoğraf neredeyse bizi ağlatacak kadar duygusallaştırırken, kimi fotoğraflar direnmeyi ve umudu veriyor. Bütününe baktığımızda toplumsal bir bellek oluşuyor. Ölmeye yatanlar, çocuklar, anneler, babalar, oyuncaklar ve ille de gözler. Beni en çok gözler etkiledi. Ölmek üzere olan bir insan nasıl böyle bakabilir? Bunu fotoğraflayabilme ve o anı üçüncü kişi olan bizlere bu kadar başarıyla aktarabilmek gerçekten başarılı bir çalışma.

Ve Gençer'e de söylediğim gibi; keşke böyle bir sergi açılmasaydı. Keşke toplumsal duyarlılığımız ölüm oruçları gerçeğini yok edebilseydi de 122 insan ölmeseydi ve 600'den fazla insan sakat kalmasaydı... Evet, işte fotoğraflardaki gözlere bakarken toplumsal duyarsızlığın sorumluluğu boğazımı tıkadı. Ne adına olursa olsun bir insanın göz göre göre ölmesi kabul edilir bir şey değil. Bu açıdan bu bellek çok önemli bence.

İyi ve güzel yapılmış bir işin ardından ' eline sağlık çok güzel' deriz. Dilim varmıyor ama Gençer bunu başarıyor. Yine kelime bulamıyorum ve keşke diyorum, Şeriat geliyor, laiklik elden gidiyor, demokrasiyi koruyoruz deyip ortaya konan duyarlılığın onda biri olsaydı da; bu fotoğraflar olmasaydı.

Ayşe Düzkan, alnı kızıl bantlı fotoğraflar isimli sergi sunuş yazısında;

"… acıyla baş başa kalmanın yanında ölümü göze almak nedir ki?

bir yandan da zor sorular bir çığ gibi büyüyüp parçalanarak dolaşıyor zihnimizde; ölüm, karşısında fütursuz olanlara mı uzanır önce yoksa bir türlü ulaşamaz mı onlara? Ölümden daha fazla hayatı hatırlatan ne var şu ölümlü dünyada?

nefeslerini tutmuş, gülüşlerin, çiçeklerin, oyuncakların, arkadaşların, çocukların ve uzaklarda yazılmış satırların tesellisiyle ölmeyi bekleyenler; huzurla kutsanmış yüzleri açık defnedilirken ölümden korkmamayı ilham ettiler. Merhameti kovuğundan çıkartamadılar ama başka zamanlarda, başka yerlerde ve başka dillerde de anlatılacak hikâyeleri!

sadece kendi oruçlarını değil bizim kazamızı da tuttular. " diye yazıyordu.

Serginin ana fikrini çok çarpıcı olarak ortaya koyuyordu.

Evet, geçmişi yeniden değerlendirelim. Bu ölümlere yol açan tecrit gerçeğini unutmayalım. Kim ne ve hangi alanda olursa olsun tecride karşı mücadelede üstümüze düşen sorumluluğu unutmayalım.

Bu sergi, tecrit gerçeğini bize bir kez daha hatırlattı.

05.06.2007 |

ŞİİRİMSİN

Sinan Göztaş
alttire_soru@mynet.com

Şehir yaslanmış sızıma
Ağrısız uyku gözlerin
Kalıntı aşkları bıraktığım
Örselenmiş yalnızlığımsın

Gitmeleri saklamışlığım koynumda
Engerek vakitsizlik
F tipi tükenmişliğim
Alanlarda örgütsüzlüğümsün

Yasaklı kitap gölgesinde
Eksik bırakılmışlığım sayfalara
Toplatılmış hücre benliğin
Dokunaksız yanımsın…

Sen
Şiirimsin…

‘Önümüze Gelene Bir Tekme’

BİLGİ DİREN GÜNEŞ

Küçükken bir oyun oynardık.

Kol kola girer, okul bahçesinde “önümüze gelene bir tekme” diye diye gülüşmeler içinde koşardık. O yaşlarda birlik duygusunun verdiği ve az da olsa saldırgan ama çocukluğun verdiği duygu ile çarçabuk eğlenceye dönüştürülen bir oyundu.

Bu 1 Mayıs da, o oyun gibiydi. Yani aslında her şey 30 yıl önceki gibiydi. Bugünde aynı oyun oynandı o günde. Bu sefer çocuk değildik. Oyunu da biz oynamadık zaten. Evet, kol kola giren bizdik ama tekmeleri atan emniyet güçleri. Sadece tekmeyle de kalmadılar. Tüfek sapı, cop, küfür, tokat… 30 yıl önce aynı oyunu bizlerde oynuyorduk, okul bahçesinde.

Koca bir şehri gözaltına aldı bu ülkenin ilgili mercileri. İçişleri, emniyeti, valisi.

Kola kola giren ilgililer vardı. Ve tekme atılacak milyonlarca insan.

Meydanda yanımdaki iki turiste Taksim’de ki 1 Mayıs’ı ve önemini anlatıyordum. Ellerinde kameraları keyifle kalabalığa bakıyorlardı ki; iteleyerek yere yatmalarını söyledim. Üzerimize atılan biber gazından kimseyi göremiyordum. Ciğerlerim patlayacak gibiydi, makinem elimde koşmaya başladım. Gördüğüm tek şey duman içinde ellerinde coplarıyla üzerimize doğru koşan polis memurlarıydı.

Peki, bu neydi? Benim verdiğim vergilerle alınan biber gazı ve copu eline alan ve yine benim verdiğim vergilerle evini geçindiren memur…

Eylemcileri hatta yoldan geçen vatandaşı bile dövmeye programlanmış bu insanlarla ben aynı havayı teneffüs ediyordum. Kafamıza gözümüze copla vuran bu adamlar bu oyunu yanlış anlamışlardı.

Terörist gibi hissediyordum kendimi kaçarken. Öyle ya, tazyikli su sıkıp ara sokaklara sıkıştırıp biber gazını üzerimize boşaltıp peşi sıra coplarını salladılar. Elbet bir suçumuz vardı.

Vali vatandaşını korumak için önlemler almıştı. Vatandaşı kendi personelinden korumayı unutmuştu.

Akşam yanıma gelen komşunun küçük kızı “biz bugün öğlen yemeğimizi saat 2 de yedik, ben çok acıkmıştım iki tabak pilav yedim, yemekçi gelememiş polisler bırakmamış” dedi. 9 yaşındaydı ve anlamamıştı. Bir dizi güvenlik önlemi minicik çocukların öğle yemeğine kadar ulaşmıştı. Evet, emniyet her yerdeydi.

Keşke o iki turisti bulup özür dileyebilsem. Keşke onlara umuttan, emekten bahsedeceğime, kaçmalarını öğütleseydim. Keşke ben o gün orada değil de okul bahçesin de arkadaşlarımla o oyunun doğrusunu oynuyor olsaydım.

2 Mayıs 07 |

Özgürlüğe Doğru Gitmek

NEŞE YAŞIN
neshe@spidernet.com.cy

Yazarın yaşadığı büyülü bir an var. Hayata, insana dair bir sırrı, bir gerçekliği yakaladığına inandığı, sözcükleri yan yana dizip çarpıcı cümlelerini kurduğu an. Bu sadece onunla yazı arasındaki bir ilişki anıdır. Yalnızlığına eşlik eden bu cümlelerle bir iç ürpertisi yaşar. Sonra bunu belki bir ülkeyle, dünyayla paylaşmak isteyecektir. İşte esas serüven o zaman başlar.

Artık, düşünce, yazı doğmuştur ve yazarının bile kontrol edemeyeceği bir hayata başlamıştır.

Onun nerelerde ne ateşler yakacağını, hangi kalplere, hangi gizli istihbarat dosyalarına gireceğini, hangi toplantılarda konu edileceğini, başına ne işler geleceğini artık yazar da bilemez.

Ben de daha gencecik bir kızken sözcüklerin büyüsüne kapılmış, onları içimden koparıp şiirler yapmış ve ortalığa salmış biriyim. Yazının insanın başına ne gibi güzellikler ve kötülükler getirebileceğini iyi bilenlerdenim.

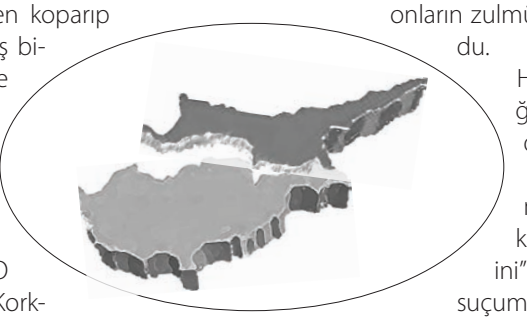

Yıllaröncesinde,Lefkoşa'nın göbeğindeki bir hücrede geçen 16 saati anımsıyorum. O karanlık hücrede ağlıyordum. Korktuğum için değil, sadece dünyada böylesi yerler bana hakaret edip aşağılayan polisler gibi insanlar olduğu için. Çocukluğumda o sömürgecilerden kalma polis merkezine yakın bir yerde otururduk. Oranın önünden geçerken hep şöyle düşünürdüm: "Başka insanlara zarar veren, onları öldüren insanları buralara koyarlar". O hücrede birden o çocukluk anısı gelip yakalamıştı beni ve kafamdan şunlar geçmişti: Ben tam tersi bir nedenle, insanlar başka insanlara zarar vermesin, birbirlerini öldürmesin diye uğraştığım için oradaydım.

Türkiye'deki öğrencilik yıllarımdaki gözaltıları ve bir kez röportaj, bir kez nikah için girdiğim hapishaneleri ve bir de Medellin-Kolombiya'da şiir festivali sırasında şiir okumak için gittiğim Bella Ventura hapishanesini saymazsak, hapishane deneyimim sadece bu kadar. Ama küçük ülkemizin Kuzey'inin bir zamanlar bir açık hava hapishanesinden farksız olduğunu, sürekli peşimden gelen sivil polislerle hem sinir bozucu, hem de eğlenceli serüvenler yaşadığımı söyleyebilirim. Lefkoşa sokaklarında protesto olsun diye yürümek yerine koşan bir kadını kovalamak zorunda olan bu adamlar, belki de gelecekte yazılacak bir kitabın kahramanları olabileceklerini bilmiyorlar. Bütün yazarlar gibi çektiğim acıların bana değerli hikâyeler verdiğini söyleyebilirim.

Küçük ülkemizde bazı öldürmeler legaldi ve hatta kahramanlığa denkti ne yazık ki. Daha küçük yaşta düşmanlarımız ve onların ne denli kötü oldukları, bize yaptıkları affedilmez zulümler konusunda bilgilendirilmiştik.

Bize sunulan tarih anlatısı bizim mazlumiyetimizi ve onların zulmünü en iyi biçimde anlatıyordu.

Henüz 17 yaşındayken yazdığım bir şiirde, sadece gönlümde yananı söylediğim için bu resmi anlatıya karşı çıkmış olmalıyım ki önce saf bir küçük kız ama sonraları bir "vatan haini" olarak görüldüm. En büyük suçum ötekileri, onların acılarını da anlamaya çalışmaktı. Milliyetçi paradigmanın dışına çıkmıştım. Onun bize sunduğu yaşam algısının nasıl nefreti, düşmanlığı ve şiddeti beslediğini, tarihimiz denen şeyin üzerinde uzlaştığımız bazı yalanlar olduğunu görüyordum. Ülkemin yarısına değil bütününe, yalnız aynı dili konuştuklarıma değil ama onun kültürel, dilsel kozmopolitliği içinde, melezliğine ait olmak istiyordum.

Karşı toplumca işlenen cinayetler olduğu gibi, bizim taraftan da cinayetler olduğunu ve de bunları işleyenler ve destek verenlerin toplumun yüzde biri bile olmadığını biliyordum.

Ülkemin bölünmesi içimi kanatıyordu. Kanatlarım olsun ve öteki yarısına uçabileyim; çocukluğumun geçtiği yerlere ulaşabileyim istiyordum. Özgürlük tutkum dayanılmaz bir hal almıştı.

Ve yaptım... Önce illegal yollar denedim. Kaçakçıların bildiği yollardan iki kez sınırı gizlice geçtim ve ge-

riye döndüm. Yakalanmaya, hapse girmeye hazırdım. Bir avukat arkadaşım iki hafta hapiste kalırsın demişti. Neden olmasın? Açık hava hapishanesinden gerçek hapishaneye. Hem bir yazar kağıt ve kalemin olduğu her yerde barınabilir. Bunu küçümsemiyorum; oraların ne korkunç yerler olduğunu elbette biliyorum ama bir şeylerin değişebilmesi için bazen zorlukların göze alınması gerektiğini düşünüyordum o günler. Buna biraz deli cesareti de diyebilirsiniz. Ne yazık ki yakalanmadım! Zorlu bir macerayla gittim ve geldim. Bunu yapabildiğim için kanatlanmıştım adeta. Tüm bir orduyu dize getirmişim gibi. Baban sana baskı yaparsa evden kaçabilirsin, kocan baskı yaparsa boşanabilirsen, peki ya bir diğer erkek, devlet senin seyahat özgürlüğünü, kendi ülkende dolaşabilme özgürlüğünü kısıtlarsa ne yapacaksın? Benim yaptığımı tabii ki...

Bu yaptığım çevremedeki herkesi dehşete düşürmüştü. En yakınlarım bile içimde yanan ateşi, özgürlük tutkumun beni götürdüğü yeri anlayamıyorlardı.

Sonraları daha kolay bir yol buldum. Üç uçak değiştirerek ülkenin bir yarısından öteki yarısına gidip gelmeye başladım. Lefkoşa'dan Istanbul'a, Ordan Atina'ya, Atina'dan Larnaka'ya ve Lefkoşaya. Dünyanın en uzun elli metresini işte böyle aşıyordum. Şehrin bir yarısından öteki yarısına ulaşmak için bir günümü harcıyordum. Üstelik bunu yaptığımı dünyaya ilan ediyordum. Televizyona çıkıp anlatabiliyordum. Arkadaşlarım yine dehşete kapılmışlardı. O yılların atmosferi de düşünüldüğünde bu yaptığım çılgınlık gibi görünüyordu. Ama kalbim bana bunu söylüyordu. Ne yapabilirdim?

Üç kez bunu yaptıktan sonra, adanın Güney tarafına yerleşmeye, orada yaşamaya karar verdim. Bu bir seçim değildi. Yani bir tarafı öteki tarafa tercih etmiyordum. Tam tersine böyle bir seçime zorlanmamıza itiraz ediyordum. Eğer bir Kıbrıslı Türksen adanın Kuzey tarafında yaşayacaksın ve ülkenin gerisini unutacaksın kuralına karşı çıkıyordum. Bu bir politik eylemdi benim için. Ama tek neden bu değildi kuşkusuz ki. Kuzeydeki açık hava hapishanesinde artık nefes alamaz hale gelmiştim, belki de ülkeyi terk edip başka bir yere yerleşmeliydim ama buna içim razı gelmiyordu. Hem ara bölgede yürüttüğümüz pek çok iki toplumlu, barış projesinin içindeydim. Güneyde kalışlarımda okullara gitmiş, gençlerle, çocuklarla buluşmuş, hayatlarında ilk kez bir Kıbrıslı Türk gören bu gençlere ne kadar önemli birşey anlattığımı fark etmiştim. Güney'de bulunmam Kıbrıs'ı, diğer toplumu daha iyi anlayabilmem için bana da yardımcı olacaktı. Bunu yaptım. Artık yasak olan o yerdeydim ve bunu yaparak kendimi özgürleştirdiğimi sanıyordum ama bu kez de ülkemin öteki yarısı yasak olmuştu bana. Yine gidip geldim. Üç uçak değiştirerek. Yıllarca sürdü bu yolculuklar.

Sonra birgün kapılar açıldı. Artık bunu yapmam gerekmeyecekti. Ülkenin yeniden birleşmesi için umut belirmişti. Sokaklara dökülen insanlar açık hava hapishanesinin duvarlarını yıkmayı başarmışlardı. Ama ya zihinlerdeki duvarlar. Onlar öylesine inatçı ki.

Kapıların açıldığı o ilk günler, kendi küçük zaferimi kutlar gibi bir taraftan öteki tarafa gidip gelirken gizli bir gurur taşıyordum adeta. İki taraftaki polisler de benimle şakalaşıyor: "Sizin için kimlik kontrolü yok" diyorlardı. Mekân normalleşmişti artık benim için. Bir anlamda kendi "Kıbrıs Sorunu"mu çözmüştüm. Şimdilerde adanın iki tarafında da, sanki şehir birleşikmiş gibi yaşıyorum. Bazen günde üç kez bir yarıdan öteki yarıya gidip geldiğim oluyor.

Kıbrıs'ın yeniden birleştirilmesi konusunda ne yazık ki önemli bir fırsatı kaçırdık. Belki adanın kuzeyinde rüzgâr döndü ama çözümsüzlük hali her iki tarafta da milliyetçi yükselişe olanak sağladı.

Birgün belki -şu sıralar benim bir araştırma için 1930'lu yılların gazetelerinde yaptığım gibi- son otuz yılın gazetelerine giren bir araştırmacı oralarda benimle ilgili sayısız suçlamaya rastlayacaktır. Rumların bir ajanı olduğumu, onlardan yüksek paralar aldığımı, kendi toplumum yıkmaya çalıştığımı okuyacaktır. Bunlar bir yana ideolojik olarak başa çıkılamayınca başvurulan cinsel taciz denilebilecek yazılara, Güney'de bulunmamı cinsel nedenlerle açıklayan yazılara ne demeli bilemiyorum?

Bu da bir kadın olmakla ilgili olan kısım. Bir zamanlar sivil polislerin devlet dairelerine girip benimle ilgili dedikodular yaptıklarını "Evine erkekler geliyor" diye konuştuklarını öğrenince hayrete düşmüştüm. Aslında hayret edilecek fazla birşey de yok. Milliyetçilik, ırkçılık ve cinsiyetçiliğin ne kadar kardeş oldukları bilinen birşey.

Yıllar önce yazdığım şu dizelerde bizleri namusu korunması gereken, kendilerine ve ulusa ait hizmetkârlar olarak görenlere şöyle seslenmiştim:

Yarım vatana ihanet
Ulaşmaksa bütün vatana
Şahane boynuzların olacak milliyetçilik
ihanet edeceğim sana
bütün düşmanlarla sevişip
Peşime kanlı ordular koysan da
ihanet edeceğim sana
yeryüzünün bütün kıtalarında

Bilindiği gibi hayatta özgürlük ve güvenlik arasında bir ikilem var. Özgürlüğe gidersen güvenlikten, güvenliğe doğru gidersen özgürlüğünden oluyorsun.

Ben özgürlüğü seçtim ve hep ona doğru gittim. Orası artık benim hayattaki adaletsizliklere, sevgisizliklere, şiddet ve nefrete karşı güvenli evim. |

** Düşünce Özgürlüğü 5. Uluslararası İstanbul Buluşması'nda Neşe Yaşın'ın okuduğu yazısıdır. 24 Temmuz 1974 Kıbrıs'ta işgalin yıldönümüdür. Adanın bölünmüşlüğü hala sürdürüyor - GÜNEY*

Avanos'ta Bir Sendika Tiyatrosu

NİĞMET İNCE*

İnternet ve yeni kuşak gençliğin internet tutkusunu konu alan Mehmet Esatoğlu'nun "Doğruyum Çalışkanım İnternetteyim" oyunu Avanos'ta sergilendi.

Avanos'ta uzun yıllar çeşitli kültürel sanatsal çalışmaların var edilmesi için çabalar harcamış öğretmen Niğmet İnce'nin girişimleriyle oluşturulan sendika tiyatrosu, geçtiğimiz kış aylarında ilk çalışmalarına başladı.

Eğitim Sen Avanos Temsilciliği Tiyatrosu adını alan topluluk bir süre oyun arayışına girerek son yıllarda yazılmış oyun metinleri üzerine tartışmalar yaptı.

Güncel bir sorun üzerinden yola çıkarak evrensel bir tartışmayı gündeme getirmeyi hedefleyen topluluk sonunda Mehmet Esatoğlu'nun "Doğruyum Çalışkanım İnternetteyim" adlı oyunu üzerinde karar kıldı.

Oyun üzerinde metin incelemesi ve oyunculuk çalışmaları yapan topluluk bu çalışmaların ardından yazarla ortak çalışma yapma kararı aldı.

Mayıs 2007'de Avanos'ta Mehmet Esatoğlu'nun katılımıyla iki gün boyunca oyun üzerine tartışmalar ve sahne uygulamaları yapan topluluk bu buluşmanın ardından çalışmaları hızlandırarak Haziran ayında oyunu sergileme kararı aldı.

"Doğruyum Çalışkanım İnternetteyim" bu yoğun çabaların ardından 6 Haziran 2007'de Avanos'ta perdelerini açtı.

Evrim Ataseven, Gülseli Ataseven, Gözde İlhan, Selim İlhan, Şengül Taşçı Tetik, Sevgi Gürdal, Ebru Taş, Emine Doğan, S. Ahmet Göktaş ve Niğmet İnce'nin değişik rolleri paylaştığı oyun Avanos Belediye Düğün Salonu sahnesinde sergilendi.

*

Yaşadığımız çağda bulunduğumuz noktada aydın olma sorumluluğu ve bilinciyle, eğitimciler olarak salt okullarımızda değil, dışarıda da öğrencilerimiz ve esnafıyla, işçisiyle, memuruyla, işsiziyle tüm velilerimize sanatla da anlatmak istedik ya da dikkatlerini çekmek istedik. Neyemi? Gerçeklerden koparılıp sanal dünyaya kendilerini kapatıp yaşamın tüm yönlerine uzaklaşıp seyirci kalmaya!...

Çağı yakalamak adına; bilimin buluşlarını uyutulmak ya da tüketici konumuna getirilmek dayatılmasına inat, sevgili Mehmet Esatoğlu ustamızın oyunuyla anlatmak istedik yaşadığımız ilçe halkına.

Eğitim Sen işkolumuzda eğitimin tüm sorunlarına dikkat çeken, çözümünü sunan tek sendikadır...

Avanos İlçe Temsilciliği bu sorumluluk bilinciyle, en zoru "sanat"la anlatmayı da başarmıştır.

Yaşadığımız çağda kendimize, çevremize, insanlığa, gelecek aydın günlere olan sorumluluklarımızın ortaklığında selamlıyor, verin elinizi ellerimize diyoruz. |

*Eğitim Sen Avanos İlçe Temsilcilik Yönetimi Adına

Gecekonduların güzel kızı

Atakan Yusufoğlu

arp çalan kızlar çağırır da beni her gece
her gece bir şölen kurulur da telli duvaklı
yoksulluğun düşer de aklıma gidemem

şiir soluklu, gecekonduların güzel kızı
kimseler bilmez, çünkü yüzün gülmez senin
sağ yanağında gamzen, solunu da ben öpsem

Geniş Beşik Dar Dünya

"Katledilen Masumiyetlerin Anısına…"

FAYSAL CEYLAN

Önsöz:

İnsan yaşamının hiçleştiği bir zamanın avuçlarında yaşıyoruz Sevgili Gökyüzü. İnsanın insanı öldürmek için neden aramadığı bir zaman. Doğası gereği trajik olan ölümün bile sıradanlaştığı bir zamanda yaşıyoruz artık. Duyduğumuz insan ölümlerine alışmaya başladık galiba.

Ölüm hiç kimseye yakışmaz; ama en çokta çocuklara yakışmaz Sevgili Gökyüzü.

Lanetlenmiş olan cücelerin kendi yüceliğini, kurşunladıkları çocukların ölü bedenleri üstüne kurmaya çalıştığı bir zaman yaşıyoruz. Bütün insani erdemlerini yitirmiş olan birilerinin ellerindeki silahlarla küçük çocukları öldürmekten çekinmediği bir zamanda. Anlayacağın, çocukların öldürülmesine bile alıştık Sevgili Gökyüzü.

I.Kare:

Sonbaharın kışa yaslandığı soğuk bir gündü. Güne yavaş yavaş damlamaya başlamıştı karanlık. Tek katlı bir evin küçük oturma odasında minderin üstüne bağdaş kurarak oturuyordu Ahmet. Odanın diğer yakın ucunda çocukları şakalaşıp, gülüşüyorlardı. Bir kedi yavrusu gibi yanan sobanın hemen yanına kıvrılmış olan Uğur da sıcaktan kızarmış yüzüyle kardeşlerine bakıp gülüyordu. Yağlı ellerini küçük bir elbezi ile temizleyerek içeriye giren anne Makbule, eşi Ahmet'e bakarak:

- Irak çok tehlikeli. İstersen bir süre daha gitme. Her gün televizyondan şoförlerin kaçırılışını ya da öldürülüşünü duyuyoruz derken, bir yandan da çocukların dağıttığı odayı topluyordu. Odayı dolduran, mutluluk içinde oynayan çocuklarına bakan Ahmet, yüzündeki kocaman gülümsemeyle eşine bakarak:

- Zaten beş aydır gitmiyorum. Böyle giderse kamyonu da satsak borçlarımızı ödeyemeyiz.

- Para canımızdan daha önemli değil ya. Biraz daha sabredelim. Belki biraz ortam sakinleşir. Ahmet gülerek:

- Oooo, sakinleşmesini beklersek, Amerika'nın bütün Iraklıları öldürmesini beklemeliyiz o zaman.

- Sen esprilerine devam et. Hadi gel beni dinle. Bir gün senin de ölüm haberini duymak istemiyoruz… derken duygulanan eşini rahatlatmak isteyen Ahmet:

- Yok yok korkmana gerek yok. Kazasız, belasız gidip, geleceğim.

Sobanın hemen dibine kıvrılmış olan Uğur, kalkarak babasının yanına geldi. Babasına sokularak:

- Baba bu sefer ben de seninle geleyim mi? deyip, biraz daha sokuldu babasına. Ahmet oğlu Uğur'u çok severdi. Pek kırmamıştı onu. Sevgi taşan bir sesle:

- Oğlum annenin dediklerini duymadın mı? Aramızda kalsın ama annenin söyledikleri çok doğru. Oraları çok tehlikeli. Uğur tatlı bir inatla ısrar etmeye devam etti:

- Bir şey olmaz baba. Ne olur ben de seninle geleyim. Ahmet, kolunu oğlunun omuzuna atarak:

- Bak oğlum hem senin okulun da var. Orada kaç gün kalacağımız belli değil; derslerinden geri kalırsın. Uğur, babasının kararlılığını görünce ısrar etmekten vazgeçti. Uğur'un üzülüp suskunlaştığını gören babası:

- Üzülme oğlum. Sana söz veriyorum; daha sonra seni götüreceğim. Anlaştık mı? Uğur anlaşmış bir edayla:

- Tamam üzülmeyeceğim. Ama daha sonra mutlaka seninle geleceğim. Tamam mı baba? Oğlunun yeniden neşelenmesine, sevinen Ahmet:

- Tamam oğlum deyip mutfakta yemek yapan eşine seslendi:

- Biraz sonra yola çıkacağız. Hala yemek olmadı mı? Gülerek konuşmasına devam etti:

- Bak yemeği şimdi getirmezsen, yola çıkmadan burada açlıktan öleceğiz. Makbule ellerinde sofrayla içeriye girerken, gülerek:

- Korkma kimse açlıktan ölmez. Sofrayı yere bırakırken, kenarda oynayan çocuklarına bakarak:

- Haydi çocuklar sizde açlıktan ölmeden gelin yemeğe. Yere bağdaş kurup yemek yemeye başladılar. Makbule eşine bakarak:

- Hadi gel sen beni dinle, gitme. Bak hava da çok soğuk. Biraz daha sabredelim. Ahmet eşine bakıp gülmeye başladı:

- Şimdi de gitmemem için soğuk havayı mı bahane ediyorsun? Merak etme, fazladan iki battaniye götürürüm. Senin için rahat olsun deyip, gülerek yemeğini yemeye devam etti. Yemeği bitirdikten sonra, Makbule sofrayı toplayıp mutfağa götürdü. Mutfaktan seslendi:

- Ocağa çay koydum; bari gitmeden bir çay iç de öyle git. Ayağa kalkıp hazırlık yapmaya başlayan Ahmet:

- İyi olur. Çay olana kadar bende şu battaniyeleri kamyona götüreyim. Makbule mutfaktan tekrar seslendi:

- Odadaki diğer battaniyeyi de götür. Ahmet, bağdaş kurup oturduğu minderden yavaşça kalkarak, kenarda duran iki battaniyeyi kucakladı. Uğur, hala babasıyla gidememenin hüznüyle sobanın dibinde oturuyordu. Ahmet, oğlunun hüznünü gidermek istercesine:

- Hadi oğlum odadaki diğer battaniyeyi kapta, gel. Kamyona kadar götürelim. Babasının konuşması bitmeden yerinden fırlayan Uğur, battaniyeyi kaptığı gibi babasının hemen ardından kapıya yöneldi. Ahmet kapıyı açıp henüz ilk adımını atmıştı ki eşi mutfaktan seslendi:

- Çay oldu. Eşyaları bırakıp, çabuk gelin…

II. Kare:

Sonbaharın kışa yaslandığı soğuk bir gündü. Sabahın erken saatlerinde derse girmek için okul bahçesinde sırada bekleyen öğrenciler ve hemen yanı başlarında duran öğretmenleri soğuktan titriyordu. Isınmak için yerinde ağır ağır hareket eden öğrenciler, kısa bir törenden sonra içeriye girmeye başladılar.

Kulakları rahatsız eden bir çığlığı andıran zilin çalınmasıyla, kalorifer başına üşüşmüş olan öğrenciler yavaşça yerlerine oturdu. Sınıfın kırık kapısı gıcırdayarak açıldı. Öğretmenlerinin içeriye girmesiyle öğrenciler ayağa kalktı. Elini ısıtmak istercesine ovan öğretmen çocuklara bakarak:

- Günaydın çocuklar.
- Günaydın öğretmenim.
- Oturabilirsiniz çocuklar.

Hafif bir uğultu eşliğinde öğrenciler yerine oturdu. Öğretmen de tozlu sandalyeyi çekerek yavaşça oturdu. Her gün rutin yapılan yoklamayı tekrar yapmak için sınıf defterini açtı. İsim listesinden isimleri tek tek okumaya başladı:

- Serhat Doğan.
- Buradayım öğretmenim.
- Berfin Ceylan
- Buradayım öğretmenim.
- Dicle Karvar
- Buradayım öğretmenim.
- Uğur Kaymaz.
- ……..
- Uğur Kaymaz
- ……..

Uğur'la aynı sırayı paylaşan Rodi kısık bir sesle:

- Uğur yok öğretmenim.
- Uğur yok…

III. Kare:

Sonbaharın kışa yaslandığı soğuk bir gündü. Sabahın erken saatlerinde valilik binasında alışılmadık, telaşlı bir koşuşturma yaşanıyordu. Bütün üniformalı ve sivil giyimli üstler, kaygılı bir yüz ifadesiyle teker teker toplantı odasına giriyordu. O an kaygılarıydı tek ortak noktaları. Toplantı odasının kara kapısı kapanır kapanmaz, o telaşlı hareketlilik yerini derin bir sessizliğe terk etti. Kısa bir süre sonra toplantı odasının kapısı gıcırdayarak açıldı. Sivil giyimli olan önde, hemen arkasında da üniformalı iki kişi odadan çıktı. Kapıda bekleyen birkaç basın mensubu içeri alındı. Elinde basın için yazılmış, taze kan kokan metni okumaya başladı:

"Sayın basın mensupları.

Alınan bir ihbar üzerine dün akşam saat dört civarında güvenlik güçlerimiz bir operasyon yaptı. Çıkan çatışma sonucu Ahmet ve Uğur Kaymaz adlı iki terörist öldürüldü. Operasyon, tüm detaylarıyla size verdiğimiz kâğıtta yazılıdır. İyi günler."

Bu kısa açıklamanın hemen ardından, tekrar toplantı odasına geri döndüler…

IV. Kare:

Sonbaharın kışa yaslandığı soğuk bir gündü. Gün karanlıkla aydınlığın kesiştiği yerde duruyordu. Kapı aralandı. Ellerinde battaniyelerle biri çocuk iki kişi kapı aralığında belirdi. Arkadan gelen çocuk elindeki battaniyeyi düşürmemek için sıkıca tutarken, diğer eliyle de açık olan kapıyı kapatmaya çalışıyordu. Elli metre ötede duran kamyona doğru ilerlemeye başladılar. Kamyonun yanına yaklaştıkları an, dört bir yandan silah sesleri yükselmeye başladı. Üzerlerine doğrultulmuş olan bütün namlular aynı anda büyük bir gürültüyle kusmaya başlamıştı. Kulakları sağır eden kısa bir gürültüden sonra, bir anda her şey ölüm sessizliğine gömüldü. Koşuşturma ve telsiz sesleriyle bozuldu bu kısa süreli sessizlik. Ellerinde silahlarıyla sayısız telsiz gürültülü üniformalı, öldürdükleri kişilerin kanlar içinde yatan bedenlerine doğru koşmaya başladı. Üniformalılardan biri avazı çıktığı kadar bağırıyordu: "İçeriye

girin, içeriye girin!..." Kapıyı kırarcasına açıp içeriye girdiler. Hemen karşılarında, ne olduğunu anlamak için dışarıya doğru koşan kadınla yüz yüze geldiler. Silahlı bir sürü üniformalıyı karşısında gören kadın, ne olduğunu anlamadan kendini yerde buldu. Bir sürü silah doğrultulmuştu ona. Bir yandan kayan tülbendi altından fışkırmış, darmadağın saçlarını düzeltmeye çalışırken, öte yandan da tüm engellemelere rağmen kapıya doğru atılmaya çalışıyordu. Sırtına aldığı şiddetli bir darbeyle yüz üstü yere düştü. Ama o hala kapıya ulaşmaya çalışıyordu. Yerdeyken başını kaldırıp açık duran kapı aralığından bahçeye doğru baktı. Terlikleri kenara savrulmuş, çıplak ayaklarıyla eşi ve oğlu kanlar içinde yatıyordu. Bir yanar dağın kızgın lavları gibi ciğerini yakarak fışkıran çığlık, boğazında dondu. Dondu dudakları, donup paramparça oldu. Bütün ses telleri koptu. Ne içerde çığlık çığlığa bağıran diğer çocuklarının sesini, ne telsiz cızırtılarını, ne de saçlarından tutup kulağında bağıran üniformalıların sesini duyuyordu. Zaman donmuştu.

Her şeyi avuçlarına almış olan telsiz ve koşuşturma sesleri giderek daha da çoğalıyordu. Bu şiddetli gürültü içinde kirli bir ses telsizle rapor veriyordu:

- İki terörist öldürüldü…

- ……..

İki terörist öldürülmüştü, sonbaharın kışa yaslandığı bir gününde…

İki insan, iki can, iki beden kanlar içinde, koşuşturan postalların gölgesinde çiğneniyordu. Bedenleri sıcacıktı soğuk havanın avuçlarında. Hala eşinin, annesinin, çocuklarının, kardeşlerinin seslerini kulaklarında, kokularını tenlerinde taşıyordu. Her yer taze kan kokuyordu.

İki terörist öldürülmüştü. Eylem hazırlığındaki iki cani; bir baba ve henüz on iki yaşındaki oğlu. Yola çıkmak için kamyona battaniye taşıyan iki terörist. Yan yana, omuz omuza yatıyordu baba-oğul.

Sekiz kurşunla öldürülen baba, gözleri önünde çocuğu öldürülen bir babanın acısını taşıyordu yüzünde. İlk kurşun, çok sevdiği oğlunun küçük bedenine saplanmıştı büyük bir şiddetle. Oğluna doğru uzanmıştı çamurlu elleri. İkinci kurşun ona isabet etmişti. Ama o hala küçük oğlunu düşünüyordu. Silahlar art arda patlamaya devam etti; üçüncü, dördüncü, beşinci… yirmi birinci kurşun. Baba öldürüldüğünün farkına varmamıştı. Hala oğluna bakmaya devam ediyordu.

On üç kurşunla öldürülen henüz on iki yaşındaki çocuk, gözleri önünde babası öldürülen bir çocuğun acısını taşıyordu yüzünde. O babasına bakıyordu, her kurşunla biraz daha ölen babasına. Küçük bedenine saplanan kurşunların farkına varmadan babasına doğru uzatmıştı ellerini. Kurşunlar küçük bedenine sığmıyordu.

I. Deneme:

Geniş, esmer yüzlüydü Uğur. Işıl ışıl parlayan o kara Kürt gözleri, küçücük burnunun sağına-soluna bağdaş kurmuştu. Gözlerinde taşıyordu gökyüzünün sonsuzluğunu.

Adaklar adanmıştı onun gelişine. Doğumunun uğur getirmesi dileğiyle Uğur denmişti adına. Mutluluk, barış getirsin diye, tarihin karanlık kuyularına itilmiş bir halka. "Çocuk dünyanın en büyük mutluluğudur" diyordu Dostoyevski. Ne çok mutlu olmuştu ailesi ve ne çok mutlu olmuştu bir halk.

Bir imgeydi Uğur, tarihin kirli sayfalarına yazılan her güzel çocuk gibi. Barışın en masum, en çocuk imgesi.

Uğur çocukluğunun baharında, sonbaharın kışa yaslandığı bir günde öldürülmüştü; ne için öldürüldüğünü bilmeden.

*

Yaşından fazla kurşun taşıyordu o küçücük bedeninde. Ölü gözleriyle bakıyordu öldürülen babasına; hemen karşısında şiddetli bir acıyla ölü bedenine bakan annesinin donmuş yüzüne.

Bir çığlık yükseldi küçük evin bahçesinden…

Sonsöz:

"Mutlu çocuk!... Beşik nasıl da büyük geliyor sana, büyü de bak bakalım, dünyaya sığabilecek misin?" diyordu Schiller, Sevgili Gökyüzü. Ama biz beşiğinin büyüklüğünü gören çocuklara, dünyanın küçüklüğünün farkına varma fırsatını tanımıyoruz.

Dünyayı çocuklara bırakmalı Sevgili Gökyüzü. Dünyayı çocuklara bırakmalı. Çocuklardır, zamanın akışkanlığını kendinde taşıyan. Onlardır, dünü bugüne, bugünü yarına taşıyan. Onlardır, zamanlar arasında kurulan köprüler.

Bizim en güzel yanımız, en büyük düşümüz, en şiddetli mutluluğumuzdur. Onların yüzü suyu hürmetinedir güneşin doğuşu; onların yüzü suyu hürmetinedir hala her baharda kelebeklerin özgür uçuşu. Her çocuk bir armağandır insanlığa. Dünyayı çocuklara bırakmalı Sevgili Gökyüzü. Dünyayı Uğur'lara bırakmalı…

05.01.2005, İZMİR |

CESARET

MEHMET ERCAN

(1)

yalçın
kayalar
gibi
aç
göğsünü
fırtınalara,
yüreğine
çiçek
ek.
sözünü
sevgiyle
donat.
çıkar
at,
umutsuzluğu
usundan.
yüreğini
dinle.
konuş
kendinle.
yanıtlar
seni o,
sevdamızın
özlemiyle.
seslenir:
cesaret!
cesaret!
cesaret!

(2)

yansısın
yüzüne
günün
ışıltısı.
yola
düş,
dağarcığında
türküler,
çıkınında
umut,
öperken
ayaklarını
gelincikler,
koynunda
şiirler,
al
halkımın
kavga
çelengini,
yüreğine
bırak güneşin.
milyonlar
seni
bekliyor
bak:
hareket!
hareket!
hareket!

(3)

susuzluğunu
gidermeyen
ırmak
gibiyim,
anla.
ben;
yarasını
sağaltmayan
melhem,
kesiğini
dağlamayan
ateşim.
yabancısıyım
dilimin.
ülkemin
mecnunuyum
bil.
öyle
sevmişim ki
seni;
toprak
yağmuru
nasıl
özlerse
onun gibi.
bereket!
bereket!
bereket!

(4)

"bir
dirhem
et,
bin
ayıp
örtermiş"
ya ben bu ayıbı
nasıl örteyim?
şafağında
yeni
binyılın,
kabul edilir mi hiç:

ESARET!

ESARET!

ESARET!

CESAREET,

MEMLEKET,

CESAREET!...

CESAREEET!!!

CESAREEET!!!

Pazar

BÜLENT BACAK

Mahşeri kalabalık içersine dalarak kendine yer kapmaya çalışan Bekir, kalabalıktaki itiş kakış sırasında hayli zorlanmış, fakat her şeye rağmen kendine ön sıralarda yer bulabilmişti. Şimdi sıra herkes gibi tetikçileri seçmek üzere gelecek olan kamyoneti beklemekti. Ve çok geçmeden de bu gerçekleşti. Kamyonet, sokağın köşesinde göründüğü anda ortalığa yayılan heyecan dalgası insanların kendinden geçmesine neden olmuş, tıpkı bir ırmakta sürüklenen tomruklar gibi insanlar, oluşan sele kendilerini kaptırmışlardı. Selin meydana getirdiği itim ile Bekir, ayakları deyim yerindeyse havalanarak kamyonete doğru harekete geçmişti. Bekir, başlarda neye uğradığını şaşırdıysa da, çok geçmeden tıpkı diğerleri gibi ayakta kalabilmeyi başarmıştı. Öldürmeye bu kadar susamış bir topluluk, sanırım iyi güdülenmiş olacaktı ki, hiç kimse yere kapaklanmamış aksine bir bale sahnesini andıran ahenkle kamyonete kadar varmıştı. Bize öyle geliyor ki, o güne kadar bu şehir, aynı anda bu kadar fazla eli havaya açılmış olarak bir arada görmemişti. Kalabalık kelimenin tam anlamıyla kalabalıktı: Yaklaşık olarak ölüme susamış yedi yüz elli insan. Hepsi de tetikçi mesleğine uygun olarak giyinmişti; uzun ve siyah palto, işportadan alınmış ucuz güneş gözlüğü ve bellerine yerleştirdikleri her birinin namusu olan beylik tabancalar, sergilenen ölüm oyununun kostümleriyle etrafa caka satmaktaydılar.

Kamyonet, seçimlerin yapılacağı alana, çevresini saran kalabalık dolayısıyla güçlükle ilerleyebilmişti. İnsanlar seçimlerin alanda yapılacağını bildiği halde, sıralarını kaptırmamak ve kendilerini en iyi şekilde gösterebilmek adına kamyonetin çevresinden ayrılmıyordu. Kamyonet alana vardığı sırada tetikçileri seçmekle görevli kişi, kamyonetin kasasında belirmiş, elinde tuttuğu mikrofona konuşarak kalabalığı sakinleştirmeye çalışıyordu: "Arkadaşlar! İşimizi kolaylaştırmak adına sakince beklemenizi istiyorum. Merak etmeyin, hepiniz seçileceksiniz. Bugün ya da yarın. Fakat bir gün muhakkak olacak bu iş." Bu konuşma kalabalığı tatmin etmemiş olacaktı ki, uğultu artarak devam etti. Hele görevlilinin "bugün ya da yarın" uyarısı ise sakinleştirmekten öte, kalabalıkta öfke patlamasına ve her kafadan ses çıkmasına neden olmuştu. Herkesin kendine göre bir gerekçesi vardı; kimi günlerdir ağzına bir tek lokma bile girmeyen çocuklarından bahsediyor, kimisi ise birikmiş borçlarından dem vuruyordu. Ama her ne olursa olsun bu gerekçelerin görevliyi etkilediği yoktu. O, sadece kendisine verilen görev olan listeden seçilenlerin isimleri okumaktan başka amacı yokmuş gibi davranıyordu. Zaten herkesin isteğini yerine getirecek olsaydı, işin içinden çıkılamazdı. Listede ismi okunmayan kişinin asla işe kabul edilmemesi, kalabalık için başlı başına bir sorun teşkil ediyordu. Kimileri birilerine rüşvet verip listeye dâhil olmak istese de, böyle bir şey mümkün değildi. Çünkü bu işte torpil geçersizdi! Pazaryerinde beklemek işin ikinci aşaması olup ondan önce başvuru merkezlerine isim yazdırmak gerekiyordu. Talep o kadar fazlaydı ki, bir tetikçiye ancak iki ay sonra sıra gelebiliyordu. Tetikçi adayları da bir umutla; "acaba piyango bana vurur mu?" diye düşünerek hemen her gün sabahın erken saatlerinde pazaryerinde toplanıyorlardı. Bu iş kendi aralarında dile getirdikleri gibi oldukça "ballı" bir işti. Öyle ki bu iş sayesinde hem para kazanıyorlar (aldıkları para kelle başı ikiyüz elli milyon) hem de isim yapabiliyorlardı. Pazardan seçilmeyi başarabilen bir tetikçi, temiz bir iş çıkardıysa eğer, hemen dikkatleri üzerine çekiyor, ülkenin "tekelleşmiş" mafyasının "asil" kadrosuna alınıp daha büyük işler için kullanılıyorlardı. Bu sayede de "geleceklerini" güvence altına almış oluyorlardı. Şayet bir tetikçi, ilk işinde başarısız olursa, sil baştan tekrar işe alınmak üzere başvuru yapıyor, fakat ilk başvuru sırasına göre adı listenin en alt sırasına yazılıyordu. Bu da en az bir yıl beklemek demek olduğundan onlar da var güçleriyle tanrı'larına yakarıp işlerinin yolunda gitmesi için dua ediyorlardı. İşin bazı riskleri yok değildi. Mesela; iş sonucu yakalanma sorumluluğu tamamen tetikçiye aitti. Eğer tetikçi bir işten ötürü yakalanacak olursa, "örgüt" (tekelleşmiş mafya) bu duruma karışmıyor, aksine böyle bir olayda tetikçiyi tanımadıklarını belirtiyordu. Aslında böyle bir durumdan tetikçiyi çok rahat kurtarabilecek kudrete sahip olsa da örgüt, böyle can sıkıcı ve küçük işlerle uğraşmak istemiyordu. Zaten bunun önlemini ta başında, başvuru sırasında tetikçilere imzalattığı sözleşmeyle almıştı. O yüzden böyle bir durumla pek karşılaşıldığı söylenemezdi. Örgüt, eleman bulmakta zorluk çekmediğinden olsa gerek, tetikçi bu şartı ister kabul etsin ister etmesin havasındaydı. Nasıl olsa dışarıda iş bekleyen bir sürü "istekli" vardı. Örgüt, polis teşkilatı başta olmak üzere meclise ve birçok

bakanlığa kendi adamlarını yerleştirmişti. Hükümet ise tüm bunları biliyor ve görmezlikten geliyordu. Sonuçta ülke ekonomisi kötüydü ve bir şekilde insanlara iş olanakları yaratılmalıydı. Aksi takdirde maazallah iş bulamayan yığınlar, rejim için tehlike yaratabilirdi. Rejimin yıkılmasındansa bu şekilde de olsa devam etmesi daha iyiydi.

Bugün okunan listede Bekir'in ismi de vardı. Kendisiyle birlikte dokuz kişinin daha ismi okunduktan sonra zafer kazanmış bir asker edasıyla kamyonete binen Bekir'in sevinci görülmeye değerdi. Seçilen diğer tetikçilerle birlikte mutluluktan ağzı kulaklarına varmış olarak çevreye gülücükler saçıyordu. Seçilemeyenlere nispet yaparcasına şakalar yapıyor ve daha önce tetikçilerin bestelemiş olduğu şarkıyı diğer tetikçilerle birlikte söylüyordu:

Ben bir tetikçiyim,
Yerim yurdum mezarlıklardır
Gel istersen gir koluma
Evlenelim seninle
Sen de hayatını yaşa benle…

Seçilemeyenler ise biledikleri dişleriyle kaşlarını çatıp onlara bakıyorlar ve homurdanarak sıktıkları yumruklarını seçilenlere gösteriyorlardı. Sanki seçilememelerinin suçu onlarınmış gibi. Yeni günün tetikçi adaylarını işlerine götürmek üzere harekete geçen kamyonet, arkasında koşuşturan insan seliyle birlikte gözden kaybolduğunda yeni bir günün habercisi olan belediye anonsu duyuldu: "Sayın, İ. şehri halkı umudunuzu kaybetmeyin. Sıra bir gün size de gelecek!"

Bekir, memleketinde iş olmadığı için birkaç ay önce bu şehre göç etmişti. Şehre göçen her erkek gibi, onun da geçimini sağlayacağı bir iş bulma ve kısmetse helal süt içmiş bir kızla evlenme hayalleri vardı. Ama Bekir'in karşı karşıya kaldığı koşullar, hiçte beklediği gibi olmamış, aksine şehirde ayakta kalmanın çok daha zor olduğunu kavramıştı. Burada ekmek değil aslanın midesinde, bağırsaklarındaydı ve hatta bağırsaklara dolanarak düğüm olmuş vaziyetteydi. Bağırsaklardaki bu düğümü çözmekse, öyle sanıldığı kadar kolay görünmüyordu. Namusuyla çalışacak bir iş bulmak, deyim yerindeyse, yaşamı yeniden yaratmak kadar zordu. Bekir, ilk zamanlarda bunu kavramakta zorlanmıştı. O uzun süre normal bir iş bulabileceği umuduyla kapı kapı dolaşmış, fakat çok geçmeden tetikçilikten başka bir iş bulamayacağını anlamıştı. Fakat bu işle ilgili kafasında şüpheler vardı. Bir kere hemen istediği parayı kazanabilecek miydi? Öte yandan bu işin tehlikesi de yok değildi; yakayı ele verip hapse düşmek ya da başka bir tetikçinin kurbanı olup bu dünyadan göçüp gitmek. Bu son düşünce aklına gelince irkilerek "Allah korusun" diye haykırdı. Bu hiç iyi olmazdı. O zaman ailesine kim bakacaktı? Sonuçta ailenin tek evladıydı o. Ailesi onu umutla köylerinde beklerken geri dönmek de olmazdı. Babasının yatağa bağlı yaşaması, annesinin de çalışamayacak kadar yaşlı olması onu burada kalmaya zorluyordu. Hemen karar verip bir şeyler yapmalıydı. Ve böylece içinde yaşadığı çatışmayı tetikçi olma kararıyla yatıştırdı ve adaylık için başvuru merkezine yollandı. Başvuru merkezine vardığında onu bir sürpriz bekliyordu. Merkezdeki bekleme kuyruğu en az iki kilometreyi buluyordu. Kuyruğun uzunluğu yetmezmiş gibi, sıra ağır ağır ilerliyor ve insanlar saatler geçtikçe daha da hırçınlaşıyordu. İçlerindeki öfkeyi birbirlerine yönelterek yatıştırsalar da, beklemekten başka çarelerinin olmadığını biliyorlardı. Yaklaşık altı saatin sonunda nihayet sıra Bekir'e gelebilmişti. Ayaklarında derman kalmamış olmasına ve gözlerinden akan uykuya rağmen beklemeyi sürdüren Bekir, gece saat on iki civarlarında başvurusunu yapmış olarak, geldiği günden beri yatıp kalktığı memleket kahvesine geri döndü. Şehirde her memleketin bir kahvesi vardı. A.…şehri yardımlaşma derneği, E… şehri hemşeri koruma ve gözetme vakfı, vb. Herkes kendi memleketine ait dernek veya vakıf kahvehanesinde bir iş buluncaya kadar kalıyor ve eli biraz para tutunca bir ev kiralayıp kahvehaneden ayrılıyordu. Genellikle kiralanan evler birkaç bekârın bir araya gelip tuttuğu evlerdendi. Memleket kahvelerinde dayanışma olmasına karşın, buralarda yaşaması oldukça zordu. Balık istifi yatılan kahvehane masaları pek rahat olmuyordu. Herkes bel ağrılarından şikâyet edip kendi evlerini tutacakları günün hayaliyle yaşıyordu. Otellerde kalmak ise pahalıya mal olduğu için (geceliği 20 dolar), otellere pek rağbet yoktu.

Bekir, tetikçi olarak seçileceği günün sabahı, seçileceğinden habersiz uyandığında, içinde iki farklı duygu birden yaşıyordu. Birincisi; yeni bir işe başlamanın verdiği heyecan ve diğeri ise bir insanı öldürmek zorunda olmanın verdiği acı. Bu acı günlerdir ilk defa diğeriyle birlikte yüreğinde yer etmişti. Bir anda ortaya çıkan bu acı nereden çıkmıştı da, Bekir'in yüreğinde bir sızı meydana getirmişti. Yoksa bu ara sıra aklına geliveren ve çok zamandır kendisinin ve diğer insanların unuttuğu, insanın zayıf yanını ortaya koyan vicdan mıydı? Yoksa bugüne kadar babasından görmediği sevgi eksikliği miydi? Bunu kestirebilmek güçtü. Herkes gibi, o da çoktandır 'yaşam' denilen batağa saplanmış kalmıştı. Yaşamak; her ne pahasına olursa olsun bir daha yaşama şansını bulamayacağı düşüncesiyle bencilce nefes almak. Yaşamak için nefessiz kalmamak. Peki, ama neden öldürmeyi seçiyordu? Başka türlü yaşamak mümkün değil miydi? Bu duygu aslında bilinçaltında yer etmiş ve yaşama karşı geliştirilmiş bir öfkeydi. Kendine yabancılaşmanın yol açtığı bir tür öç alma. Bekir'in çocukluğu şiddet içersinde geçmişti. Babası onu işledi-

ği herhangi bir kabahatinden dolayı, sık sık evlerinin altındaki ahıra götürür ve kızılcık sopasıyla öldüresiye döver ve iki gün boyunca ahırda kilitli tutardı. Bekir, ahırdaki cezası bitince dışarı çıkar ve hiçbir şey olmamış gibi ve hatta gülerek annesine koşar onun şefkat dolu kollarına atılırdı. Bekir'de her çocuk gibi kurallara uygun olarak "hastalıksız" yetiştirilmek istenmiş ve kendi benliğini bulmasına izin verilmemişti. Ve bu da kendine yabancılaşmayı beraberinde getirmişti: Kendi özüne yabancı, kuralların dışına çıkmadan yaşamak. Kendisinin olmadığı bir yaşamı devam ettirmek ise onda, bir karşıt tepki olarak, içinde kendine benzemeyen insanı öldürme isteği uyandırmıştı. İşte o sabah uyandığında belli belirsiz de olsa, tüm bu düşünceler geçiyordu aklından. Aynada son kez kendine bakıp işporta tezgâhından birikmiş parasıyla çok ucuza satın aldığı on dörtlüyü beline geçirdi. Arkadaşlarıyla vedalaşarak yaşama doğru ilk adımını attı... |

tutun beni

SABAHATTİN KURTOĞLU

akşamın mateme tutkun karanlığında
isyancı bir kan atıyor damarlarımda

şakaklarımda zühre sıcaklığı
alnımda ustura soğukluğu
beynimde kızgın çöllerin sam yeli fırtınası
dağlarda uyuyan rüzgarı sügetoyun mu uyandırdı
karabulutlar başımın odak noktasında
bir damla kızgın gözyaşım düştü kaduna´ya
nijerya´dan bir çift ceylan göz
recm kuyusundan el sallar bana
tutamam ellerini uzanamam
lav olur akarım yüreğindeki volkana

akşamın mateme tutkun karanlığında
isyancı bir kan atıyor damarlarımda

dudaklarımdan düşen notalar
hüzünlü bir afrika şarkısına dönüşüyor
newyork´un kenar mahallesinde
kara üzüm pekmezi renginde
ağlayan yaşlı bir ana görüyorum
o anda martin luther king`e atılan
faşizan kurşunu düşünüyor
bir an sarsılıyor ve yıkılıyorum
dizlerimin bağı çözülmüş kalkamıyorum
albatros ana al kanatlarına götür beni oralara

akşamın mateme tutkun karanlığında
isyancı bir kan atıyor damarlarımda

sınırların ötesinde kalmış harran bakışlım
sürme hızmallım gümüş halhallım
halepçe`de adak ağacının altında yatarmış
hardal gazı bulaşmış mektubum elinde tuta kalmış
halka halka olmuş okyanus dalgaları gibi
ölüm mayınları geçit vermiyor bana
eriyorum gelemiyorum yay kaşlım
alın adak ağacına asın beni gelinliğine gölge olayım

akşamın mateme tutkun karanlığında
isyancı bir kan atıyor damarlarımda

gök gürlemesinin ardından gelen
azraile dost şimşeklerden sonra
nisan yağmuruna konuk oluyor gözlerim
gördüm ki yangın yeri olmuş memleketim
niyagara olsam nafile yetişemem söndüremem
tezene olup ezgiye düşüyor dilim
kerem olup yanıyor ellerim

sen ey güneş soyundan gelen hecate
ataların titanlar`la yetişin yardım edin
akşamın mateme tutkun karanlığında
isyancı bir kan atıyor damarlarımda
durdurun beni koşun gelin

Ru

MÜSLÜM ASLAN

Başlıklar giysisidir derler yazıların.
Duyumsanan ve anlatılana etiket gibi yani.
Bütün satırlar o başlığın varlığında toplanırmış.
İşte RU, sen başlığısın söylenen ve söylenmeyenin.

Kapılar kapanınca bütün türküler konuşmayı öğrenir. Delice ezgiler ruhunda sana ait olan ne varsa avucunda toplayıp bir umut mirasıyla sana geri iade eder. Ve sen RU… bir şiirde ölür bir ezgiye adarsın adını.

RU… bir tanrının can çekişen aynasıdır doğumların suretini yansıtan. Aynanda silik gölgelere renk katıyorsun sesinden, aynan eşkâlin/ eşkâlini seyrediyor tarih kendini ararken.

Karanlığa kuytuyken gri harfler, ışığın kalbinde yarının anahtarı yoktur. Ve acı… kendisini hep siyah yazıyor emerek beyazın talihini.

Şimşekler düşüyor toprağın rahmine bir gülün ecelini okumak için. Sırrı düğüm düğüm güller, bu yüzden akın akın mültecidir kelebeklerin ömrüne… Ordasın RU, anahtarın keşfedilmeyi beklediği yerde. Beyaz çığlıklar serperek ve orada gül kederinden yağan yağmurlar ıslatıyor kalbini…

Titrek dudaklı acılar ismini söylerken
Yarınların yanağına damlıyor kalbin
Bir ince uzun yoldur ömrün
Gezginliğe emanet ettiğin
Kaç hançer yıkandı sabrının kanından
Ve kaç kent dirilir şiirlerini içerken

Yağmurun duru elleri okuyor duasını ardından koştuklarımızın. Ve her bir şiirinin fısıldayışında yitik saydığımız her şey rengini yazıyor soluğumuzun kütüğüne.

Yağmur üşüyor işte, tutarken ellerinden alazlar… Çöllere kalıyoruz nedense bahar konarken dudaklarımıza. Her yağmurun üşüyüşünde eşkâline kırışıklıklar düşüyor denizlerin, ovalar sapsarı bir hüzne bürünüyor. Ve dağlardan kahveyi bir çığlık esiyor ardından uzaklaşan kentlere…

RU… Susuyor sözlerin ve sustukça toprak kıyısına vuruyor denizlerin. Çünkü deniz kirlenmiş ve tanınmaz kimsesizliğe kurban adıyor bizleri… Ve sonra kentlerin sadece adı kalıyor, kıpırtısı kuruyor esen her şeyin. RU, akın ediyoruz cesedimize basarak özledikçe konuşan suskunluklara…

Sızıdan doğuyor bu devran
Kirleterek kalbini hayatın
Ve sonra ayrılığın siyah gülleri
Siyah güllerin kokusunda
büyüyor acıdan şafaklar

Bu ne devrandır korkudan uzak mutlu bir an düşmüyor takvimimize ve durmadan infilak eden acıların çocuklarını büyütüyor ve her mekânda tetikte bekleyen.

Bu ne devrandır… Feryadımızın fermanlarını adımıza, adımıza andımızı çizdiriyor. Ve andımızda sabaha aydınlanan sevdamızın ezgisi.

Bir ırmak tutuşur hırcın bir sevdayla aşındırırken yatağını ve yatağını incitirken bile ışıltısına sarılarak mavisini çekiyorsa sinesine o bitimsiz, eksilip çoğalan, kuruyup sonra şahlanıyor akışkanlığıyla.

Tenhadır gökyüzü… Çizse de yıldızlar karanlığın alnını beyaz çizgilerle… tenhalıkta yıldızların kaderi… ovalarda sınırsız bir yalnızlık, denizlerin gözyaşları, yeryüzünün feryat etmekten bitap düşmüş bütün unutkan dalgınlığı, dargınlığı.

İşte tutuşuyorsun sevdan da maviliğinle direnerek akan bu devranda.

Ve yeryüzü içimizin en yüksek yeridir yüzümüz orada saklı.

Ardına veriyoruz çizilen yaraların ve kanını durdurmak için… bütün kederleri toplayıp örtmek için yalnızlıkları.

İşte oradasın RU. Sararan sayıklamaların çıplak eteklerinde yürüyoruz durmadan... Bütün yönlerin çakısı kanatıyor her bir yerimizi. RU, yüzümüz parçalanıyor, ayın sularında. Yüzümüzü topluyoruz ağlamaklı çocuk çocuk düşlerinin ışığa dönüşen, bize emanet edilen umutlarının arasından.

Gölgeler serpilince barut kokulu sabahlara ekmek kokusundan bir direncin külüyle inada tutunurken, gün yine ölülerimizin alnından aydınlanır kavgaya.

RU… Biliyoruz ' bizim, biz olmaktan gelir güzelliğimiz' Aynamız kalbimiz, Sıra sadakatimiz olmazsa hiç bir yere düşmez yüzümüzün hatları. Olmazsa hayatımızda çoğalan tebessümlerimiz renginde renksiz kalır ışığımız. Ve biz'liğimize koşuyoruz, sırra sadakatimizi ve yüzümüzden tebessümümüzü eksik etmeden.

Yakılan bir acının külünden izler
Islanan gölgesi kirlenen kentlerin
Şikâyetçi yaralar devasına yeşerir
Ve intikamcı kavgalar ölümü sevmez aslında
Bütün hayat kuytuluklarına sesin akıyor,
Yüzünde kalbimizi bulmak için RU.
Bu hayatlar intikamcıdır,
Ölümü sevmez aslında.

Terapi

A. KADİR KONUK

Efendini, bilindiği gibi "Zam, zulüm, faşizm ve savaş" günlerinin en önemli olgusu "Terapi"dir.

Derdiniz mi var, terapi!

Karnınız mı ağrıyor, paranız mı yok, İsrail Lübnan'a mı girdi, yine terapi.

Sevgiliniz sizi terk mi etti, çocuklar evde sorun mu çıkarıyorlar, patronunuzla aranız bir türlü düzelmiyor mu, işiniz mi yok, evde kadın değil, bir dırdır yumağı mı dolaşıyor, Terapi!

Bir terapi yapıyorsunuz, bütün sorunların canına okuyorsunuz.

Terapi öncelikle konuşarak yapılır.

Konuşabilmek için de öncelikle iyi dinleyebilecek birini bulmak gerekiyor.

Diyelim yukarıdaki sorunların hepsine ve artı daha birçoğuna sahipsiniz.

Aybaşı yaklaşıyor, kirayı ödeyemeyeceğiniz yüzde yüz belli. Bankadan da protestoyu yiyeceksiniz, bu da kesin.

Borç aldığınız kişileri görmemek için artık kaçabileceğiniz bir sokak da kalmadı.

Kendinize karşı bir pislik yapmamak için fırladınız sokağa, bir parkta gezinirken çok sevdiğiniz bir arkadaşınızın bir bankta oturduğunu gördünüz ve hemen pupa yelken yanaştınız iskeleye, okkalı bir "Merhaba" çektikten sonra hiç sormadan yarana oturdunuz.

- "Yav ne iyi oldu da sana rastladım. Canım çıkıyordu yalnızlıktan. Nasılsın?"
- "İyi değilim."

Bu başlangıç terapiye uygun bir başlangıç değil. Yeniden denemeli.

- "İyisin iyi, turp gibi görünüyorsun.''
"İyi değilim dedimse İyi değilim demektir, anladın mı?"
- "İyi ama neden İyi değilsin birader. İşin var, eşin var, aşın var!"
- "Var ya, vaaar! Keşke hiç biri olmasaydı da başımı dinleyebilseydim."
- "Hayrola yaramaz bir durum mu var?"
- "Yarayan ne ki birader? Bizim büyük oğlanı biliyorsun, okuttuk, adam ettik, gitti doktor muayenehanesi açtı, evlendirdik...Ben bu kız sana yaramaz, bunun gözü yükseklerde dedim, inanmadı. Kadın, sadece ver ve getir sözcüklerini biliyor, istemenin dışında hayatta hiçbir şey öğrenmemiş. O istedikçe bizimki ikiletmeden koyuyor karşısına ne istediyse. Sonra oğlan nasıl yaptıysa doktor olarak çalıştığı hastanenin kasasını soydu. İçeride şimdi."
- "Geçmiş olsun, ne diyeyim?''
- "Geçmiş olsun ya... Annesi de beni bıraktı. Artık hayatını yaşayacakmış. Ulan ellisine bastın, sende hayat mı kaldı, bir düşünsene? Yok, şimdilerde yaygın ya bu özgür yaşam hikâyesi, ona tutuldu. Bu fikri bizim küçük kız taktı onun aklına. Bir sabah çantasını alıp giderken bir erkeğin otuz yıl kahrını çekeceğime, kısa yaşar ama dolu yaşarım, diye de bastı narayı. Mahalleye rezil olduk."
- "Demek küçük kız da gitti?"
- "Gitti ya. Ben zaten telef olmuşum. Mide delik, kalp yorgun, prostat şişkin, bağırsaklar çalışmıyor, nefes darlığı çökmüş ümüğüme..."
- "Yav şöyle bir silkinsen, bir terapiye gitsen..."
- "Bırak lan o terapi ayaklarını. Deli miyim, manyak mı? Kendi derdime daldım, seni unuttum. Nasılsın, nereye böyle sabah sabah?"
- "Hiç, azıcık kendimi öldürecektim. Seni görünce vazgeçtim" dedim, "Bak konuştuk, konuşunca açıldım. Benden dertlileri de varmış, nerden bileyim? Sen de git birini bul, konuş biraz, inan açılırsın. Hadi bana eyvallah. Eve gideyim de kendime bir mercimek çorbası pişireyim. Bir avuç kalmıştı herhalde. Kalmadıysa da içine biraz bulgur, biraz pirinç katarım... Yav çok üzüldüm durumuna. İstersen kalk gidelim, birlikte yiyelim çorbayı, açılırsın!''

Terapi iyidir, konuşmak daha iyidir.

Başımı dayayıp ağlayabileceğim bir omuz olsaydı" diye evde durup sızlanacağınıza, omuz arayın dışarıda.

Sizi bir parkın asesinde bekleyen ve terapiye ihtiyacı olan bir dostunuzla mutlaka karşılaşacaksınız demektir.

Çıkın dışarıya. Terapi çıkmak ve çıkarmakla başlar. Çıkarın neyiniz varsa...

Ama sakın üstünüzdekilere dokunmayın!

O zaman işler hepten karışır. |

2 Temmuz hâlâ sıcak…

Bir 2 Temmuz'u daha tarihin sayfalarında bıraktık. Tam 14 yıl önce yaşanan olay beyinlerimizde ve yüreklerimizde o anın görüntüleri kadar net, o günün acıları kadar acı. Ve bir o kadar da yenilenen, tazelenen olaylar 2 Temmuz Sivas olayları.

Devletin yıllarca koruduğu, yaydığı İslam dininin Sünni yorumu, her devrimci dalgayı boğmak, yok etmek için körüklediği gericilik, 2 Temmuz 1993 tarihinde tekrar kendini göstermişti. Şenlikten birkaç gün önce hazırlıklarına başlayan ve örgütlü bir şekilde Madımak Oteli'ne saldıran gözü dönmüş kalabalık, 33 aydın ve sanatçı ile 2 otel görevlisini katlettiler. Hem de devletin tüm kolluk kuvvetleri, askeri ve mülki gücünün gözleri önünde…

Saldırı öncesinde sürekli olarak bilgilendirilen ve kendisinden yardım istenen dönemin başbakanı, bakanları gerekli önlemleri almamışlar, insanların katledilmesine göz yummuşlardır. Saldırının gerçekleştiği ortamda ise dönemin cumhurbaşkanı Süleyman Demirel saldırganları "halk" olarak tanımlayarak "Halkla güvenlik güçlerini karşı karşıya getirmeyiniz" diyordu. Başbakan Tansu Çiller "Çok şükür, otel dışındaki halkımız bir zarar görmemiştir" diyordu. İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu "Aziz Nesin'in halkın inançlarına karşı bilinen tahrikleriyle halk galeyana gelerek tepki göstermiştir" diyordu. Zamanın adalet bakanlarından Şevket Kazan katliamcılara avukatlık yapmak istemişti. Böyle açıklamalarda bulunuyorlardı. Böyle davranmışlardı. Ayrıca saldırıya Sivas Belediye Meclis üyesi Cafer Erçakmak ile bazı belediye görevlileri de katılmışlardı.

Olaylara ilişkin olarak Sivas Valisi Ahmet Karabilgin'in hazırladığı bir raporu İçişleri Bakanlığı'na sunulmuştu. Raporda şu tespitler yer almaktaydı: "… saat 13.45'te, yani olayın başlamasından 15 dakika sonra, Tugay Komutanı'ndan askeri güç talebinde bulunulmuştur. 13.45'te başlayan ve aralıklarla süren takviye kuvvet isteme talebine gecikerek karşılık verilmiştir. Hazırlandığı bildirilen kırk kişilik ilk kuvvet, Hükümet Konağı önüne ancak saat 16.00 dolaylarında ulaşmıştır." "Tugay takviyesinin en son anda, saldırganlar otele girmek üzereyken ulaşmakta olduğu… anlaşılmaktadır." "Çevre illerden gelen takviye güçler, 25–30 sayıları mertebesinde kalmış, Tugay'ın tüm gücünün bir anda seferber edilmemesi de, mevcut güvenlik kadrosuna yeterli desteğin zamanında katılamaması sonucunu doğurmuştur."

Gericilerin yıllarca kışkırtıcılığı körüklemeleri, devlet yetkililerinin saldırganları korumaları, saldırıya zemin oluşturmuştur. Bütün bunlar 35 insanın yakılarak katledilmesine izleyici olmuş, siyasilerin saldırı sonrasındaki açıklamaları saldırganları ödüllendirmiş, cesaretlendirmiştir. Bu mantıkladır ki bugün de farklı olanlara, "öteki"lere saldırılar, linçler gerçekleştirilmeye ve insanlar katledilmeye devam edilmektedir.

Sivas'ta katledilen 35 insanı saygıyla anıyoruz. Elbet sonunda karanlık yenilecek, aydınlığın, özgürlüğün ve yaşamın egemenliği kurulacaktır. |

Linç kültüründen yeni görüngüler...

Bir İpte İki Cambaz?

Çok hızlı gelişmelerin yaşandığı, bir tartışmanın sonlanmadan diğerinin başladığı ve iyiden iyiye hemen hemen tüm kesimlerin kaygılandığı bir süreçten geçiyoruz.

Teknolojinin Son İcadı: E - Muhtıra

Hepimizin bildiği gibi Mayıs ayı, Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılacağı aydı. Hükümet olan, ama bir türlü iktidar olamayan AKP'nin iktidar yürüyüşünde önemli bir adım olacaktı Cumhurbaşkanlığı seçimi. Bu aynı zamanda anda hükümet olmayan ancak iktidar olanların da önemli bir mevzii kaybetmesi anlamına geliyordu. Ama bu durum, iki kesim açısından hiç te kolay olmayacaktı, olmadı da. Filler tepişmeyi arttırdı, çimenler ezildikçe ezildi…

AKP'nin adayını açıklamasından sonra Meclis'te yapılan oylama CHP tarafından Anayasa mahkemesine götürüldü. Anayasa mahkemesinin kararını açıklamasından hemen önce 27 Nisan'da Genelkurmay Başkanlığı teknolojinin imkânlarından yararlanarak internet üzerinden bir muhtıra verdi. Ordu, alışılmamış bir şekilde AKP'yi uyardı, Anayasa Mahkemesini cesaretlendirdi ve kitleleri "Cumhuriyeti" korumaya çağırdı.

Orduyu, "Cumhuriyetin yılmaz savunucusu" olarak gören kitleler, "sivil askerlerin" organizatörlüğünde bu çağrıya hemen uydular. Birçok ilde "Cumhuriyete sahip çıkma" mitingleri düzenlendi. AKP uyarıldı. Bazı mitinglerden "Ne şeriat, ne darbe" sloganları yükseldi. İktidarlarını parça parça kaybetmeye başlayan ve bu yüzden kitleleri şeriatçı-laik ikileminde peşlerinden sürükleyen Kemalistler, AKP'yi sıkıştırmaya çalıştılar.

Bugün de bu dalaş sürüyor. Cambazlar birbirlerini ipten uçuruma atmaya çalışıyor…

Barbarlığın Son Örneği: Malatya Vahşeti

Uzun bir süredir Türk olmayan ulus ve azınlıklar üzerindeki baskı arttırılmış, saldırılar yoğunlaştırılmış durumdaydı. Trabzon'da Papaz Santoro'nun, Hrant Dink'in "iyi çocuklardan" ikisi tarafından öldürülmesinin hemen ertesinde, benzer bir saldırı haberi Malatya'dan geldi.

Malatya'da İncil dağıtımı yapan Zirve Yayınevini basan gözü dönmüş saldırganlar, 3 kişiyi bağlayarak, işkence yaptılar, ardından boğazlarını keserek öldürdüler. Bu saldırı haberi ne ilkti, ne de son olacağa benziyor.

Yıllardır Türk olmayan uluslara karşı kışkırtılan milliyetçilik bir kez daha hortlamıştı. 1915'teki Ermeni Tehciri, 6-7 Eylül olayları, 2 Temmuz katliamı, Trabzon'dan başlayıp tüm ülkeye yayılan linçleri, Kürtler üzerinde

yıllardır sürdürülen baskıları vb.leri ile ülkenin tarihi ırkçı, faşist saldırılar ile doludur. Türkiye Cumhuriyeti "Türk milleti cesurdur", "Her Türk asker doğar", "Ya sev ya terk et", "Ne mutlu Türküm diyene", "Bir Türk dünyaya bedel" vecizeleri üzerine kuruludur. Bu felsefenin üzerinden bu saldırıların yaşanması münferit sayılabilir mi?

Ancak son dönemde geliştirilen bu olayların başka bir anlamı daha var. Bu olaylarda Kemalistler tarafından AKP'yi zorlamak, yıpratmak ve iktidar yürüyüşünü engellemek için kullanıldı. Her olayın öncelikle kimlerin işine yaradığı sorusu sorulduğunda, cinayetlerin faillerini de yakalamış oluyoruz aslında.

Sadece bunlar mı?

Elbette hayır.

Ulus'ta sivillere yönelik bombalama eylemi, Sakarya'da iki Kürt işçiye Ahmet Kaya tişörtü giydikleri ve Gündem Gazetesi okudukları için yapılan saldırı, Güney Kürdistan'a operasyon hazırlığı, bölgedeki bazı illerde OHAL uygulaması, Sur Belediye Başkanının görevden alınması, DTP'nin desteklediği bağımsız milletvekillerine yönelik baskılar, parti binalarının bombalanması, asker artıklarının oluşturduğu çeteler, patlayıcı madde dolu gecekondular vb. vb. Belki de bu yazı yazılırken yeni bir olay daha gerçekleşiyor, yeni bir plan daha kuruluyor, "devlet için kurşun atan, kurşun yiyen şerefli" bir "iyi çocuk" daha harekete geçiyordur.

Şimdilik bir süre daha bu oyunu izlemeye devam edeceğiz. Ama yine de şu soruyu sormadan da edemeyeceğiz…

Cambazların oyunu kim için?

Tüm bu olaylar olurken, cambazlar dengelerini koruyarak diğer cambazı ipten atmaya çalışırken, çadırda kimler var? Bu oyun kim için sahnede?

Açıkça söylemek gerekirse çadır tıka basa dolu, oyunun seyircisi bol. Hem de daha bilet almak için kuyrukta bekleyenler var. Kimler mi? Hepimiziz, işçileriz, emekçileriz; üreten, aç kalan, her oyunda yer alan figüranlarız…

Ve unutmamak gerekir ki, aslında çoğunluk olan, en güçlü olanız. Onlar bir ipte cambazlık yaparken, çadırın sahibi de, ipin ucunu da tutanlarız. Bu gücü göremeyip de cambazları hayran hayran seyredenleriz.

Oysa az kaldı, bizi çadırın içine dolduranlar, üzerinde oynadıkları iple beraber, çadırı başımıza geçirmek üzereler…

Umarız oyunu seyreyleyenler, en iyi halde figüranlık yapanlar, bir gün "fakir ama onurlu" esas rolleri kaparlar...

21.06.2007 |

Sahnede Şeyh Bedreddin

YILMAZ ONAY

Şeyh Bedrettin'i konu alan sahne eserleri olarak benim izleyebildiklerim, Mehmet Akan'ın "Hikâye-i Mahmud Bedreddin"i (AST'da ve İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda) ile Orhan Asena'nın "Simavna'lı Şeyh Bedrettin"i ve bir de İşçi Kültür Derneği'nin Nazım Hikmet'in "Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı"ndan sahneye uyarlayıp Ankara'da "Eti Kültür Merkezi" adlı salonda sergilediği (1979–80) müzikli, şarkılı dans tiyatrosudur.

Mehmet Akan'ın Oyunu

Bunların içinde Mehmet Akan'ın oyunu, Şeyh Bedreddin'i, destansılıktan ziyade tarihselliğe yakın ve insanî derinliklerle işleyen bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Daha doğrusu, Bedreddin'in destanlaşma süreci, oyunda somut gelişim dramatiği olarak ele alınmıştır. (Nasıl ki, Nazım Hikmet'in destanı da kimi yazılı belgelerle bağlantılıdır). Çocukluğundan itibaren Bedreddin'in yaşamını bölümler halinde sahneye getiren oyun, bir cem ayini ("ayn-ı cem") ortamında oyun çıkarma üslûbuyla da çok güzel bütünleşir. Bedreddin, saraylı olarak özel yetiştirilmiş ve kendisi de üstün nitelikleriyle bu olanağı iyi değerlendirmeyi bilip büyük bir din bilgini düzeyine erişmiştir. Akan, böyle yaşam ayrıntılarına girmesi sayesinde Bedreddin'in, o döneminde halkı aşağılarcasına üstten bakan bilgin tutumunu eleştirel bir gerçekçilikle koyarak, ardından tüm varlığını halka bağlı bileliğe adayan Bedreddin'le ilginç bir karşılaştırma olanağı da getirir seyircinin önüne.

Her ikisi de aynı bilginin tutumudur, ama duruş noktası ve bakış açısı değişince birbiri ile temelden çelişen sonuçlara varılır. Ve daha dikkat çekici olanı da, Bedreddin'deki bu değişimi, bir "Habeş köle" olan Mariye'nin sağlamasıdır. Bedreddin önce onu şöyle azarlar:

BEDREDDİN: (İyice kızmış) Çünkü sen bir Habeş kölesin. Evet, Hüseyin Ahlati'nin ayalisin. Ama bir kadın kölesin. Eninde sonunda bir eksik eteksin. Sen ne bilirsin? (...) Kitabı yorumlamak kara cahillerin işi değil. (...)

MARİYE: Ne yapalım pirim. Bizim sen gibi yüce yorumcularımız yok. Sen saraylara yorum yapıyorsun. Saraylar çalgı çengi kıyamet. Bize ağıt yakmak bile haram. Kitap aynı kitap. Sen saraylara yorum yapıyorsun. Saraylarda şehvet diz boyu. Oysa Kerem'in Aslı'ya yanması haram. Kitap aynı kitap. (...)

TALİPLER: Kan içinde Kahire, Mahmud Bedreddin
Dünya kan içinde kan
Tanrı kan revan.

(Şarkı bölümleri oyunun yayınlanışında koyu yazılmıştır. Mitos Boyut Yay., Mehmet Akan, Toplu Oyunları 1, İstanbul 1993, sf. 41)

Oyunda Bedreddin, bu uyarıların ardından "düşer bayılır", ardından "üstünde simli sırmalı ne varsa, kavuk, hilat vb. atar". Sonra Bedreddin: Namaz kılmak istiyorum, Kıble ne yanda? diye sorar, Mariye: Kıble insan cemalidir Mahmud Bedreddin. Biz namazı böyle kılarız! diye yanıtlar ve oyun yine cem törenine dönerek "El ele tutuşup halka olurlar".

Görüldüğü gibi "oyun çıkarma" kurgusu, salt bir biçim öğesi olarak kalmıyor, bütün bir yorumu kendiliğinden getiriyor.

Bedreddin, Mısır'dan Anadolu'ya geçer, o zamana kadar edindiği üstün bilgi bu kez çevresine çok geniş kitleleri toplayan başlıbaşına bir dünya görüşüne dönüşür. Bu görüşün esası, "yârin yanağından gayri" her şeyde ortak olunan bir çeşit (ilkel) sosyalist düzendir. Ve özel mülkiyetin kaldırılmasına dayalı bu fikir, başka dinlerde de görülebilen, örneğin Tolstoy'un "Karanlıkta Bir Işık" oyununda getirdiği İncil yorumuyla tüm çiftlik sahiplerinin mülksüzleştirilmesini talep ettiği gibi, dinden türetilebilmiştir. Ne var ki Bedreddin'in bu yorumu, İslam dinindeki – hele dinci iktidarların "her şeyi satma" anlayışıyla doruğa çıkan – özel mülkiyet temelli ticaretçi anlayıştan değil, Sünni din egemenliklerine çok kurban vermiş olan tasavvufa dayalı Anadolu Alevî kültünden kaynaklanabilirdi ancak. Daha doğ-

rusu, Mehmet Akan'ın oyunu bunu getirmekte. Tarihsel mücadeledeki yenilgi sonucu Şeyh Bedreddin'in Serez'de bir ağaca asılı cesedine inanılmaması, onun efsaneleşmesini sergiler:

2.TALİP: (Zakire'nin kulağına) Bak ne diyeceğim. Telaşlanma. Heyecanlanma da... Bedreddin benim. (Çıkar. Başka bir talip girer)

ZAKİR: Sen nereye?

3.TALİP: Eve.

ZAKİR: Niye çarşıya değil

3.TALİP: E ben de halimce Bedreddinem. Bedreddin evde beni bekler.(...)

Orhan Asena'nın oyunu

Mehmet Akan'ın oyununda bir abartı yoktur, tarihin bir ritüelleştirilmesi ve şiirselleştirilmesi vardır. Öyle ki, bitişte Bedreddin'in efsaneleşmesi bile boş bir mistifikasyon değildir, realitedir: Örneğin, Nurdan Arca'nın hazırladığı değerli belgesele esas olan mahallî incelemelerden o bölgede hâlâ "Bedreddinîler"in bulunduğunu öğreniyoruz.

Öte yandan Akan'ın oyununda, günümüzden yüzyıllarca önce bu fikirlerin ve mücadelelerin oluşunu da yadırgamıyoruz. Çünkü bunların, o dönem yaşanan dinsel ve tarihsel gerçekliklerin bağrından nasıl çıktığı sergileniyor önümüzde.

Oysa Orhan Asena'nın oyununda Bedreddin'in bir beklenmedik deha olarak romantikleştirilmesi yapılıyor bir bakıma. Öyle ki, oyun sahnelenirken şöyle şeyler duyabilmiştik: "Marks'a, Engels'e ne gerek varmış, yüzyıllar önce bir Şeyh Bedreddin mucizesi, aynı fikirleri getirmiş işte".

Benzer biçimde, antik resim ve heykellerdeki – veya örneğin minyatürlerde bulunan perspektifsiz üst üste çizim, ya da Hitit-Mısır çizimlerindeki cephe duran beden ile yan duran yüz ve ayaklar gibi - deformasyon veya çocuk resmindeki "ilkel"lik ile modern resimdeki bilinçli ve amaçlı deformasyon aynı kefeye konabiliyor. Tiyatroda da, halk seyirliklerindeki ilkel tekniklerin (ilkel oldukları için ister istemez "epik" olmalarından giderek), "Brecht'in epik tiyatrosunu meğer bizde halk yıllar önce keşfetmiş", gibi yargılar dile getirilebiliyor.

Oysa bunların hepsindeki ortak yanlış şu: "Meğer yıllar önce varmış" denen ile bugün ona benzer görünen arasında çok büyük ve temel bir bilinç sıçraması var, bu görülmedikçe biçimsel benzerlikler müthiş aldatıcı oluyor. İşte bunu da en güzel dile getirmiş olması vesilesiyle tam burada Nazım Hikmet'in destanına geçebiliriz.

Nazım Hikmet'in Destanı

Şöyle yazmış Nazım Hikmet:

"Yenenler, yenilenlerin
dikişsiz, ak gömleğinde sildiler
kılıçlarının kanını.
Ve hep beraber söylenen bir türkü gibi
Hep beraber kardeş elleriyle işlenen toprak
Edirne sarayında damızlanmış atların
Eşildi nallarıyla.
Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların
Zarurî neticesi bu!
Deme, bilirim!
O dediğin nesnenin önünde kafamla eğilirim.
Ama bu yürek
O bu dilden anlamaz pek.
O, 'hey gidi kanbur felek,
Hey gidi kahpe devran hey',
Der.
Ve teker teker,
Bir an içinde,
Omuzlarında dilim dilim kırbaç izleri,
yüzleri kan içinde
geçer çıplak ayaklarıyla yüreğime basarak
geçer Aydın ellerinden Karaburun mağlupları."

Gerçi Nazım Hikmet bu metinle de yetinmeyerek, bitişine (1) işareti koyup uzunca bir dipnot düşmüş ve daha da ayrıntılı örneklerle açıklama yapmış. Ama ben bugün buraya o dipnotu da alıntılamam gerekmediğini düşünüyorum.

Dizeler yeterince söylüyor her şeyi.

Son olarak, Nazım Hikmet'in destanına değinmişken, destandan 1979–80 yıllarında İşçi Kültür Derneği'ndeki müzikçi ve dansçı kadroların yaptığı "dans tiyatrosu" uyarlamasından söz ederek noktalayayım yazımı.

Destan'ın 1. Bölümünden başlayarak, "Sedirde al yeşil..." dizelerini resitatif sunuşla dile getirmişler, sunuşun sahnede dansla gösterimini yapmışlardı. Bölüm bölüm, resitatiften şarkıya geçtikleri gibi, kimi yerlerde sözsüz ve şarkısız sırf müzik ve dansla gösterimi seçmişlerdi. Ama örneğin "Bir kızılca kıyamet..." ve devamı dizelerin şarkısıyla kavganın dansı olsun, "Sıcaktı sıcak..." dizelerinin gerilimi olsun, hâlâ gözümün önündedir.

Hele "Hep bir ağızdan türkü söyleyip", diye başlayan ve "on binler verdi sekiz binini" dizesiyle biten bölümün şarkısı bugün de söylenmekte. Yukarıda verdiğim pasaj da zaten bunun hemen ardındaki "Yenildiler" dizesinden sonra gelmekte. Dans tiyatrosu, "Yağmur Çiseliyor" danslı ağıtı ile bitirilmişti. Güzel bir çalışmaydı doğrusu. Günümüze kalsa çok değerli bir kazanım olurdu. Ama nice yitiklerimiz gibi o da geçmişe gömüldü.

Yazımı bir dilekle bağlayayım:

"Hiç değilse şimdi yaptıklarımızı gereği gibi arşivleyebilsek!" |

NAZIM HİKMET'İN SİMAVNA KADISI OĞLU

Şeyh Bedreddin Destanı Üzerine Genel Bir Bakış

ÖZGÜR BAŞKAYA

"Hakikat bizimledir…" Şeyh Bedreddin

Nazım Hikmet'in "Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı" isimli dramatik eseri; 1925 senesinde okuduğu Darülfünun İlahiyat Fakültesi Tarihi Kelam Müderrisi Mehemmed Şerafeddin Efendi'nin 1925 (1341) senesinde Evkafı İslamiye matbaasında basılan "Simavne Kadısı Oğlu Bedreddin" isimli risalesinden etkilenerek düşünmeye başladığı (ki bu düşünce Mehemmed Şerafeddin'in düşüncesiyle zıtlıklar gösterir) 1933'te mahpusken kurgulayarak yazdığı ve 1936'da basılan eseridir.

Şiir ve düz yazı edebi biçimlerinin karmaşık olarak kullanıldığı destanda 14 bölüm vardır. Bu bölümlerde Şeyh Bedreddin'in öğrencileri (Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal) ile birlikte giriştiği haklı isyan ve savaş sonundaki hazin durum anlatılır.

Bu savaş farklı mekânlarda 1416 -1420 yılları arasında geçer. Yazar, o günlere kurgusal bir yolculuk yapar metninde.

Osmanlı'nın durumunun genel olarak anlatılması ile başlayan destanda, İznik'te sürgündeki Bedreddin'in hakikat uğruna ayaklanmayı başlattığı sözlerle çatışma başlar.

"O ateş ki kalbimin içindedir
Tutuşmuştur
Günden güne artıyor.
Dövülmüş demir olsa dayanmaz buna
Eriyecek yüreğim.
Ben gayrı zuhur ve huruç edeceğim.
Toprak adamları toprağı fethe gideceğiz
Ve kuvveti ilmi sırrı tevhidi gerçeklendirip,
biz milletlerin ve mezheplerin kanunlarını
İptal edeceğiz…"

Bedreddin Destanında Nazım Hikmet, Şeyhi ve hareketini, Anadolu da sömürücülere karşı yürütülen önemli bir halk ayaklanması olarak görmektedir. Bedreddin ülkülerinin hala yaşadığını düşünen yazar onun savaşımını enternasyonalist ve sınıf temelli olarak değerlendirmiş ve bir gün Bedreddinlerin zafere ulaşacağına inanmıştır.

"Mübalağa cenk olundu
Aydın'in Türk köylüleri
Sakızlı Rum gemiciler
Yahudi esnafları
On bin mülhit yoldaşı Börklüce Mustafa'nın…"

Dizelerinde olduğu ya da:

"Serbest insan ve esir, partici ve pleb, derebeyi ve toprak kölesi, usta ve çırak, bir kelime ile ezenler ve ezilenler nihayet bulmaz bir zıddiyetle birbirlerine karşı göğüs gererek bazen el altından bazen açıktan açığa fasılasız bir mücadeleyi devam ettirdiler."

sözleriyle sınıf bilincini ve tek başına kurtuluşun imkânsızlığını anlatır. Bu politik tutum yazarın dünya görüşünün ne denli güzel bir şekilde estetize edildiğinin göstergesi olmuştur.

Destanın önemli yönlerinden biri de; Nazım'ın hapishanede tasarladığı bu eserin sonunda birçok Türkiyelinin Şeyhi öğrendiği ya da araştırmalarını o yöne kaydırdığı gerçeğidir. Tabiri caizse destan, Türkiye solunun büyük bir bölümüne tarihi öğretmektedir.

Kıtlık ve yoksulluğun had safhada olduğu bir dönemin anlatıldığı destanda, tarihin farklı yerlerinde ve zamanlarında eşitlik ve özgürlük uğruna büyük toplumsal hareketlerin her zaman oluşabileceği gerçeğinin de bir göndermesidir. 600 sene önce yaşanan ve "Bu kerre!" mağlup olunan bu yolda, gelecek sefer kazanamayacağımız gibi ön yargılı bir düşünceye karşıdır Nazım Hikmet ve hatta destanı devrim için bir öneri olarak değerlendirmemiz gerektiğini bizlere gösterir.

Bedreddin ve öğrencilerinin hareketiyle şalvarı şaltak Osmanlı Devletine karşı bir ayaklanma başlatılmış, büyük bir köylü hareketinin adımı atılmıştır. Destanda dramatik seçim, toprağı işleyenlerin büyük bir haklılıkla işledikleri toprağa sahip olmak istemelerinde yatar.

Üretimin eşit paylaşımını istemektedirler ve tüm bunlar için harekete geçerler. Çatışma kaçınılmazdır. "Bu kerre!" ne olursa olsun, kavganın sonu elbet bir gün emekçiler için de güzel olacaktır.

Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal öğretmenlerinin isteği üzerine Aydın ellerinde ve Karaburun'da Bedreddin'in kelamını söyleyip isyanı başlatınca, zaten bir çıkış arayan yoksul ve zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayan köylünün önemli bir bölümü ayaklanır. Ağalar top yekûn kılıçtan geçirilir ve verilir ortaya Hünkâr Beyleri'nin tımarı zeameti (destandan).

Bunun üzerine 12 yaşındaki Şehzade Sultan Murad'ı ve vezir Bayezid Paşa'yı ayaklanma bastırılsın diye Osmanlı ordusuyla birlikte yollar Hükmü Hümayun. On bin kişilik mülhit Mustafa ve ordusu Osmanlı ordusuyla karşı karşıya gelir. Bedreddin müritleri savaşı kazanırsa Osmanlı padişahlığı ve onun kokuşmuş rejimi tarihin çöplüğüne girecek, yok kaybederlerse zaten süren sistem kendini güçlendirip yoluna devam edecektir. Savaş gerçekleşir ve maalesef yoldaşlar yenilir.

Her yerde her şey de hep beraber diyebilmek isteyenler yenilir. Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların zaruri neticesidir bu. Az kalsın yenilecek olan zorbalık bu seferlik de kazanmıştır.

Tüm bunlardan sonra Deli Orman'da ayaklanmaya çalışan Bedreddin'i, Bayezid Paşa'nın adamları kaçırırlar ve Serez'e getirirler. Böylelikle 600 yıl önce eşitlik uğruna, hakikat uğruna verilen bu savaş, tarihin ironileri arasına sıkışarak kaybolur.

Bedreddin kazasker olduğundan adabı erkânıyla işi halletmek isterler ve Mevlâna Haydar isimli bir emir kulu, danişmend kişi, şeriaten kararı verir. Karardan sonra bir rivayete göre Mehmed Çelebi'nin hafif alaylı "Benzini sarı görürüm?" sözlerine Bedreddin "Güneş de batarken sararır." diye yanıt verir.

Bu destan daha sonraki kuşaklara deneyim ve örnek olarak kültürel birikim sağlamıştır. Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı birçok toplumsal hareketliliğe öncel olacak ve insanları tarihsel süreç içinde bilinçli ve deneyimli kılacaktır.

Sınıf savaşımlarının temel nedenlerinden birinin, küçük bir azınlık tarafından büyük kitlelere uygulanan "sömürü düzeni" olduğunun, estetik göstergelerinden biridir Şeyh Bedreddin Destanı…

Destandaki yazı dili ve kurgulama tekniği konuyu bize aynı zamanda tiyatro metni olarak da değerlendirme imkânı sağlar. Nitekim destan, çok kereler sahnelenmiştir ve sahnelenecektir.

Şeyh Bedreddin ve gelecek olduğuna inanılan Bedreddinîler Anadolu'nun hâlâ umudu olmaya devam etmektedirler.

Yaşamı gibi son sözleri de önemlidir Şeyh'in: "Beni kara toprakta değil hakikati anlamış insanların yüreklerinde arayın."

Hakikat erlerine bakarsak yaşamın anlamı ve önemi konusunda pek çok şey öğrenebiliriz:

Aklın önemi
Vicdanın insanlığımızdaki yeri
İnsanlığa hizmetteki görev bilinci
Gerçek egemenliğin yürekler üzerine kurulan olduğu
İnsanın yolunun cehaletten hakikate doğru yürüdüğü
Kadın erkek eşitliği
Sevgi ve saygının önemi
Yaşam sanatı vb. gibi

Bunlar Bedreddin'in ve hakikat erlerinin yolumuzu hâlâ aydınlattığının temel göstergeleridir. Anadolu topraklarında şu sıralar yaşanan kuraklık, yeni Bedreddinlere ihtiyacın aciliyetinin göstergesidir. Umudu kaybetmemek gerektir. Şeyhimin dediği gibi:

"Sen bakma denizin durgunluğuna, derya dediğin uyur uyur uyanır…"

03.06.2007 |

Not: Şeyh Bedreddin hareketinden öğrendiklerimiz ve Nazım Hikmet'in "Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı" isimli eser yeniden yazımlarla 2007 – 2008 tiyatro sezonunda Özgür Tiyatro yapımı olarak izleyiciyle buluşacaktır.

LÊ TU

İLHAMİ ÖZER

Ez xortekî malnişînim
Dema ku tenê dimînim
Ji umrê xwe yê borî re
Nameyên dizî dişînim

Ez dxortekî malnişînim
Wek pênûseke bi şîn im
Lêvên kaxiz nalivin ku
Ez xwe ji wan re bişînim

Ez xortekî malnişînim
Wek ezmanekî bi şîn im
Hesirê min bûnin stêrk
Ez dê wan çer bireşînim

Ez xortekî malnişînim
Naxwazim tenê bimînim
Mirin bo min tew xem nîn e
Ditirsim te biêşînim

29 kevçêr 2006

Başkaldırı ve Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin (1359 – 1420)

GÜLTEN ÖRNEK

"Bu ile garip geldim ben bu ilden bezerem
Bu tutsaklık tuzağın demi geldi üzerem
Ben anda bunda geldüm ben anı bunda buldum
Mansur'am dara geldüm uş kül oldum tozaram
Çün aşkın kitabını okudum tahsil ettüm
Ne hacet kim karayı ak üstüne yazaram"

Yunus Emre [1]

"Cisim ortadan kalkarsa, ne ruhlardan ne de başka soyut varlıklardan bir iz kalır," [1] önermesini ileri sürecek kadar çağının ilerisinde olup, halkın yüreğinde derin iz bırakan fıkıh bilgini Bedreddin'i (gücümüzün yettiği kadar) kaleme alacak olursak, Yunus Emre'nin gerçekçi dizelerine yer vermemek haksızlık olur. Çünkü, kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin, Anadolu'nun acılarını dizelerinde cesurca işleyen büyük ozan Yunus Emre'yi "Anadolu'nun acılı çığlığı"[2] olarak görüp, divanını başucundan ayırmaz.

Çoğu zaman Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaşi Veli ve Şeyh Bedreddin gibi halkın gönlünde taht kurmuş tarihsel kişiliklerin yaşamlarında çarpıtmalara tanık oluruz. Bu durum kaygan sosyal ve siyasal zeminden kaynaklanıp, tarihi objektif olarak değerlendirmemizin önüne ket koyar. Birçoğumuzun da bildiği gibi, bu çarpıtma, ideolojik ve dinsel kaygılarla gerçekleştirilir. Şeyh Bedreddin hareketi, ortaçağdaki halk hareketlerinin genel karakterini (dinsel temellere dayanma) bütünüyle yansıtsa da, tarihsel maddecilik açısından ideolojik sınıf savaşımının en önemli örneklerindendir. Şimdi, kendi döneminin en büyük fıkıh bilginlerinden sayılan Şeyh Bedreddin'in hayatına kısa bir göz atalım.

Simavna Kadısıoğlu Bedreddin Yaşam Öyküsü

Bazı kaynaklar Bedreddin soyunun Selçuklulara kadar uzandığını belirtir. Şeyh'in dedesi Abdülaziz, son Selçuklu Sultanı II. Alâeddin Keykubad'ın yeğenlerindendir. Bu akrabalık, II. İzzeddin Keykavus'a kadar tarihlendirilir. Bedreddin'in babası Simavna Kadısı olan İsrail'dir. Bu nedenle Simavna Kadısıoğlu diye anılmıştır. Sonradan Müslüman olup, Melek Hatun adını alan annesi Simavna Tekfuru'nun kızıdır. 14. yüzyılın ikinci yarısında, Edirne Simavna Kalesi'nde hayata gözlerini açan ve seçkin din bilginleri arasında yerini alacak olan Bedreddin oldukça iyi bir eğitim görür. İlk eğitimini babası İsrail, Mevlana Şahidi ve Mevlana Yusuf'tan alır. Daha sonra Bursa ve Konya'da müderris Mevlana Feyzullah gibi zamanın ünlü âlimlerinden fıkıh, mantık ve astronomi eğitimi görür.

1383 de Mısır'ın Kahire şehrine giderek Seyyid Şerif Curcani ile birlikte, müderris Mübarekşah Mantıki'nin mantık, felsefe ve ilahiyat derslerine devam eder. Aynı zamanda Mısır'da Memluk Sultanı Berkuk'un oğlu Ferec'e ders verir. Bu sırada Bedreddin, Sultan Berkuk'un armağan ettiği bir Habeşli cariye ile evlenir ve bir oğlu olur. Veliaht Ferec, Sultan olur olmaz, hocasına duyduğu minnet ve saygıdan dolayı onu Şeyhülislam olarak atar. Yine aynı dönemde Şeyh Hüseyin Ahlati ile tanışır. Bu dostluk onu tasavvufa yöneltir.

Şeyh'in torunu Halil Bin İsmail tarafından kaleme alınan Menakıpname'de[3] Bedreddin'in sırtına kaba yün giysiler geçirdiği, elinde avucunda ne varsa hepsini dağıtıp armağan ettiği, kitaplarını Nil Nehrine attığı anlatılmaktadır. Aynı dönemlerde edindiği Tasavvuf ilmindeki derinlik, Hüseyin Ahlati'yi çok etkiler ve onu halefi olarak seçer; ancak Mısırlı müritleri bu seçime karşı çıkmışlardır. Şeyh daha sonra Tebriz'e geçer. Timur'un Tebriz'de ulema arasında gerçekleştirdiği toplantılara katılıp büyük başarı sağlar. Artık ünü her tarafa yayılmıştır.

1402-1403'de Anadolu'ya geçer. 1405'te Halep, Konya ve Tire üzerinden gezilerini sürdürür. Daha sonra Aydın ve İzmir üzerinden Edirne'ye dönüp aklının süzgecinden geçirdiği öğretisinin özünü oluşturan eseri

Varidat'ı kaleme alır.

Ankara Savaşı (1402) yenilgisi sonrası Yıldırım'ın oğullarının taht mücadelesi sırasında Edirne'de hükümdarlığını ilan eden Musa Çelebi tarafından kazaskerliğe getirilir. Üç yıla yakın bu görevde kalır. Yıldırım'ın diğer oğlu Çelebi Mehmet diğer kardeşlerini yenerek saltanatı ele geçirince, Şeyh Bedreddin bin akçe maaşla İznik'e sürgün gönderilip göz hapsine alınır. 14. yüzyılın başlarında Anadolu'da baş gösteren sosyo-ekonomik bunalım, Fetret dönemi sonrası ortaya çıkan iç savaş, yoğun işsizlik ve fetihlerin durması, halk hareketlerinin oluşmasına uygun bit ortam sağlar. Şeyh'in ve propagandacılarının savunduğu görüşler bu toplumsal bunalıma paralel olarak şekillenir.

Resmi Osmanlı tarihçisi Hoca Sadettin Efendi, Tacü't Tevarih adlı eserinde Şeyh Bedreddin'in çevresindeki insanların artışını şöyle anlatır:

"Şeyhi sevenler sayılmayacak kadar çoğaldı. Otağıysa o'nun gence yaşlıya durak oldu." [1]

Bedreddin'in baş yandaşlarından Börklüce Mustafa, Aydın, Torlak Kemal ise Manisa dolaylarında ayaklanınca (1416) Şeyh İznik'ten ayrılıp İsfendiyaroğullarına sığınır. Daha sonra Sinop üzerinden Kırım'a geçer ve Silistre dolaylarında örgütlenmeyi hızlandırır. Kısa zamanda çevresinde dervişler, medrese öğrencileri ve tımarlı sipahilerden oluşan önemli bir yandaş kitlesi oluşur.

Karaburun taraflarında Börklüce Mustafa'nın önderliğinde başlatılan isyan ilk başlarda başarılı olsa da daha sonra Çelebi Sultan Mehmet'in ordusu tarafından kanlı bir şekilde bastırılır. Börklüce Mustafa çarmıha gerilip, bir deve üzerinde teşhir edildikten sonra katledilir. Şehzade Murat ise Manisa'da başkaldıran Torlak Kemal'in güçlerini yok eder. Ardından Rumeli'ye geçip Şeyh Bedreddin'i Deliorman'da esir alır. Şeyh Bedreddin Serez kasabasına getirilip, ulemadan oluşan bir mahkemede yargılanır. Mevlana Haydar Acemi'nin "malı haram, kanı helaldir!"[3] fetvasıyla Serez çarşısında asılır.

Güzel bir dünya için çarpan bu kocaman kalpler Osmanlının kılıcıyla paramparça olurken, geride derin izler, çarpıcı ağıtlar kalır. İşte bunlardan bir tanesi; Ege bölgesinde Aydın ve İzmir dolaylarında çokça okunup günümüzedek uzanan kıyımın acılı dizeleri:

"Aydın ellerinde ceran gezerdi,
Analar al yeşil tuğra bezerdi,
Bacılar tuğraya sedef dizerdi,
Sedef'in üstüne ayet yazardı,

İriş pirim iriş, gör ki olanı,
Kurtar muhannetten elde kalanı,
Başparmak üstünden bir bulut ağdı,
Bulut değildi bir koca dağdı,

Alazlanıp gelen billâh çarağdı,
Irahmet çekildi, ok, cıda yağdı,
İriş koç yiğidim uğrular geldi,
Uğrunun soluğu bağrımı deldi.

Kılıç üşüşürdü, beyi, sultanı,
Atını koşturdu veziri, hanı,
Bizde helal ettik bu kuşça canı,
And verdik yoluna, dökeriz kanı,

İriş dede sultan, kavgaya iriş,
İmdi can günüdür, gazaya giriş,
Aydın'da ortaklar, Karaburun'da,
Kılıç ceren oldu, oynuyor kında,

Bir elim harmanda, bir elim kanda,
Kenara kurarız biz de yakında,
İriş koç yiğidim er meydanına,
Sultanın ettiğin koma yanına…

Sultanoğlu, leşkerine başvurdu,
Buyruğunu dört bir yana duyurdu,
Kılıç çaldı, ana, bebe savurdu,
Yalım esti her yanları kavurdu,

Vur yoldaş vuralım, kavga günüdür,
Ahırı evveli, gine ölümlüdür…
Sultana paşadan muştu salındı,
Leşker ortasında ziller çalındı,

Dedemin başına ferman kılındı,
Bir seher vaktiydi kaddi alındı,
Sesimi banlasam varabilmez,
Gayri benim yüzüm gülebilmez." [1]

Şeyh Bedreddin hareketinin temelleri: Dinsel etkenler

Yaşam hikâyesinden de anlayacağımız gibi, Şeyh Bedreddin kendi döneminin en ilgi çekici devrimcilerindendir. Aldığı eğitim ve edindiği konum ona büyük ün ve nüfuz sağlamıştır. Musa Çelebi'nin kazaskeri olmasına rağmen Çelebi Mehmet bile ona zarar vermeyi cesaret edememiş, iktidara karşı ayaklanması sonrasında dahi Bedreddin'le ilgili kararı ulemadan oluşan bir mahkemeye bırakmıştır. Bu durum Şeyh Bedreddin'in nasıl bir güce sahip olduğunu açıkça göstermektedir.

Peki, neydi bir fıkıh (İslam hukuku bilgini) bilginini bu denli donatıp, direnişini tarihe yazdıran koşullar:

Birçok kaynak Türk- İslam kaynaşmasının Anadolu'da ki oluşumunu ve bu heterodoks (Ortodoks karşıtı) kitlelerin Anadolu'ya göçleri sonrası bu kitlelerin merkezi idareye karşı ortaya koyduğu ilk hareket olan Babailer

ayaklanmasına dikkat çeker. Çok farklı yönleri olmasına rağmen şeyh Bedreddin hareketinin de Babailer isyanıyla bağlantılı olduğunu rahatlıkla söylenebilir. Anadolu'ya ilk büyük göç dalgası Malazgirt Savaşı (1071) sonrası, ikinci büyük göç dalgası ise Moğol istilası sonrası gerçekleşir. Bu göç hareketinin önünde ise savaşçı dervişler bulunur. Bu dervişler Anadolu'da ve balkanlardaki yerleşim ve isyanın oluşumunda öncü rol oynar. Anadolu'ya gelen bu öncüler değişik dinsel mezhep ve tarikata mensupturlar.

XI. yüzyıldan itibaren Anadolu'da yaşanan gelişmelerin sosyo-kültürel ve dinsel çeşitlilik, sosyo-ekonomik ve siyasal istikrarsızlık gibi unsurların bu dinsel akımların faaliyetlerini kolaylaştırdığı söylenebilir. Özellikle, köylerde yaşayanlar tasavvuf akımlarına mensup bu dervişlere ve onların tekke-zaviyelerine büyük ilgi gösterir.

Anadolu'nun birçok yerinde faaliyet gösteren bu dervişler, Yesevilik, Kalendirilik ve Haydarilik gibi tarikatlara mensup olup, senkretist (birleştirici) düşünceler yayarlar. Zaman, zaman da siyasal propagandalar da bulunurlar. Vefai tarikatına mensup olan baba İlyas önderliğinde ortaya çıkan Babai ayaklanması bu bağlamda en iyi örnektir. Şeyh Bedreddin hareketi de sosyal-dinsel ve ideoloji bakımından, Babailer ayaklanması ile birçok ortak yan taşıyıp, asıl hedefe siyasi iktidarı koyar.

Şeyh Bedreddin isyanında gayrimüslim çevrelerin katkısı da azımsanmayacak kadar çoktur. Sakız adası idarecileri ve din adamlarıyla sürekli iş birliği, özel mülkiyeti ve dinler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırma düşüncesi, bu kitlelerin de Bedreddin hareketinin içerisinde yer almalarını sağlamıştır.

Siyasal ve sosyo-ekonomik etkenler

Bildiğimiz gibi, Timur ve Osmanlı orduları arasında meydana gelen Ankara Savaşı sonrasında, Anadolu'da siyasal iktidarsızlık ve sosyo-ekonomik kriz dönemi baş gösterir. Timur'un yağmasıyla taht kavgalarının yol açtığı iç savaş ve fetihlerin tümüyle durması devletin gelirlerini tümüyle tüketir. Bu kargaşa ortamından yararlanan yağma ve eşkıya hareketleri toplum içinde huzursuzluk ve korku yaratır.

Dönemin siyasal istikrarsızlığı, siyasal otorite boşluğuna yol açıp, büyük göç hareketlerine ve işsizlik sorununa çözüm üretemez. Özellikle ege bölgesinde denizcilik sekteye uğrar. Bu durumda yoğun işsizliğe yol açıp, aristokrasinin halkın üzerindeki ekonomik ve mali baskısını artırır.

Şeyh Bedreddin, içinde bulunduğu kriz dönemini doğru tahlil edip sosyal bunalımı karşılayacak bir şekilde ideolojisini geliştirmiştir. İşsizlik ve kargaşadan bunalmış kitlelere eşitlikçi bir düzen kurmayı vaat edip, çözüm yolları gösterir. Ve halkı yanına almayı başarır.

"Kathar şövalyelerinden Şeyh Bedreddin yiğitlerine"[4]

"Kılıçlarından kan damlayan Kuzeyli Baronlar, zırhlarını şakırdatarak geldiler, başpapaz Anrnaud Amaury'nin huzurunda diz vurup sordular:

- Kathar sapkınları çoluk çocuk Bezires Katedrali'ne sığınmış. Onları korumak isteyen dini bütün halk, Katoliğiyle, Yahudi'siyle aralarına karışmış. Tanrının kullarını şeytana tapanlardan nasıl ayıracağız Peder?

Katharlar üstüne haçlı seferini Roma adına yöneten Başpapaz yanıtladı:

- Hepsini öldürün! Tanrı kendi kullarını ayırır."

(Beziers katliamı) 22 Temmuz 1209

"Kavuklulardan ikincisi Şekerullah bin Şehabeddin imiş. Dedi ki:

- Bu sofinin başına birçok kimseler toplandı.

Ve bunların dahi şeri Muhammediye muhalif nice işleri aşikâr oldu.

Kavuklulardan üçüncüsü Şıkpaşazade imiş. Dedi ki:

- Sual: Ahir Börklüce paralanırsa imanla mı gidecek, imansız mı?

- Cevap: Allah bilir anın çünküm biz anın mevti halini bilmezüz…"

Nazım Hikmet

(Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin Destanı) [4]

Onuncu yüzyıldan başlayarak, dört yüzyıl güney Fransa'nın Oksitanya bölgesinde etkili olan Kathar öğretisi üçüncü yüzyılda yaşayan İranlı Manes'in yaydığı Manikeizm öğretisinden etkilenir. Kaynaklar Kathar mezhebinin "İyi" ile "Kötü" dengesi üzerine kurulu bir Hıristiyanlık/Budizm sentezi olduğunu söyler. Roma Kilisesi, engizisyon yangınını tarihte ilk kez onlar için ateşleyip, Kathar halkını büyük bir kıyımla yok etmiştir.

Bedreddin öğretisi ile Kathar-Bogomil mezhebi, doğduğu, geliştiği ve etkin olduğu coğrafya bağlamında iç içe bir oluşum gösterir. Her şeyden önce Şeyh Bedreddin'in doğduğu Semaven kenti Kathar dininin etkin olduğu bölgenin merkezindedir. Bedreddin hareketi Balkanlar'da ve Makedonya'da gelişip, Deliorman da üst kurar. Kathar öğretisinin de evrensel ve birincil derecede merkezi Balkanlardır. İç içe geçen doğuş ve gelişme yerleri kadar, her iki öğretinin temel ilkeleri arasında da çok benzerlik vardır. En önemlisi de bu iki öğretinin sahipleri, "yârin yanağından gayri her yerde, hep beraber, her şeyi paylaşmak"[5] istemişlerdir.

Kathar mezhebi zengin bölgelerde, gelirin eşit paylaşılması, zenginliğin toplumun huzuru için kullanılması gerektiği ve bireysel zenginliğin yanlış olduğu kuramıyla ortaya çıkar. Bu din var olan düzenin kurucusu Katolik Kilisesinin kurallarına karşı tepki olarak gelişir. Aynı zamanda Katharlar İsa'nın tanrısallığını reddederler. Doğal olarak bu durum, iktidarını korumak isteyen,

sömürücü din yöneticilerinin, Kathar öğretisini sapkın ya da Hıristiyanlık düşmanı olarak görüp, kırk yıl sürecek olan engizisyon dönemini başlatmasını sağlar.

Mahkemeleri binlerce Kathar'ı meydanlarda kurulan odun öbeklerinin üstünde yakar… Bu öğretiyi kabul edip Kathar topluluğuna katılan savaşçılar, herkesi eşit gören Bogomil rahiplerini korumak için kılıçlarına sarılıp Kiliseye karşı savaşırlar. Adını efsaneleştiren bu savaşçılara, tarihte 'Kathar Şövalyeleri' denir.

Şeyh Bedreddin hareketi ile Kathar öğretisi arasında coğrafik yerlerin ortaklığı kadar, inanç ve düşünce yapısında da büyük benzerlik vardır. Kısaca karşılaştıracak olursak: Her iki öğreti de özel mülkiyete karşıdır. Tüm zenginliğin eşit olarak paylaşılmasını savunur. Bedreddin, düşünce ve inancın zora koşulamayacağını söyler. Katharlarda da durum aynıdır, çocuklar ergenlik çağına gelip kendi özgür iradeleriyle bir inanca gönül erinceye dek, herhangi bir dinden sayılmazlar. Cennet ve cehennem olgusuna her iki öğreti de inanmaz. Aynı zamanda öldükten sonra yeniden dirilişi de ret ederler. Din adamlarının otoritesine ve devlet gibi merkezi kurumları kabullenmezler.

Bu iki öğreti arasında görülen yakınlık, halkların ve dinlerin ne denli birbirinden etkilendiğini göstermek bakımından önemlidir.

Batıda, sarp kayalar üstüne inşa edilen ve Katoliklerin "Şeytan'ın Tapınağı" olarak andığı, Montsegur Kalesinde yakılan ateşten çember, doğuda Osmanlının kanla yıkanan kılıcı ve ilmeği. Tarih boyunca bir göçebe gibi gezinmiştir, acı ve katliam.

"Montsegur mağlupları, kaleden başları dik çıktı. İki yüz yirmi beş Kathar Şövalyesi, kızanı ve kadınıyla, gökyüzüne bir isyan gibi yükselen granit tepenin dibine kurulan ateşten çembere tek bir adam birlikteliğiyle yaklaştılar. Haçlı ordularının gümüş zırhlı şövalyeleri gözlerini eğdiler, basit askerler ise büyülenmiş gibiydiler. Haçlı seferinin dinsel kutsayıcısı, tilkicesine kurnaz Narbonne Piskoposu, havada bir hayranlık soluğunun kokusunu aldı. Ölüme gidenlerden hiç olmazsa birine fire verdiremezse eğer, bu olağanüstü manzaranın babadan oğla kalan bir miras gibi yüzyıllarca anlatıldığını sezmişti. Son bir umutla gerilmiş bir yay gibi fırladı yerinden, koştu, ateş çemberiyle Katharların arasına dikildi:

- Durun, durun diyorum size! Bir kez daha düşünün. Aranızda cayan yok mu hiç mezhebinden? Engisizyonun kararına rağmen ben, son bir şans tanıyorum nedamet getirenlere!

Katharlar duymadı. Katharlar durmadı. Kafileye öncülük eden kusursuzlardan Bertrand Marty, başka bir soruya yanıt verir gibi gülümseyerek söylendi:

"Biz hepimiz kardeştik…"

(Montsegur Katliamı, 16 Mart 1244) [4]

Almanya'da Köylü Savaşları: Şeyh Bedreddin'den Thomas Münzer'e

Nazım hikmet, Bedreddin hareketinin sınıfsal çözümlemesini yaparken, -araştırmacı-yazar Nedim Gürsel'inde belirttiği gibi- Engels'in görüşlerinden yola çıkar. Engels, Almanya'da Köylü Savaşları adlı eserinde 16. yüzyıl Almanya'sını alt üst eden, Kiliseyle bütünleşmiş feodal yapıyı kökünden sarsan köylü ayaklanmalarının sınıfsal temelini araştırır. O dönemde yükselen burjuvazi, Luther'in öncülüğünde Katolik Kilisesi'ne savaş açarken, bir taraftan da kendi sınıf iktidarını kurmanın yollarını arar. Ayaklanma bütün Almanya'yı sarmıştır. Zengin kentlerin yağmalandığı bu savaş ortamında, yükselen sınıf, yüzyıllar boyu feodal beylerle Kilise tarafından sömürülmüş halk kitlelerinin devrimci potansiyelini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı başarır.

Burjuvazi, ayaklanmadan belirli bir üstünlük sağladıktan sonra, isyanın daha radikal boyutlara ulaşmasını önlemek için Luther'in ağzından şu çağrıyı yapar prenslere: *"Köylüleri kuduz köpekler gibi boğazlamalı, parça, parça etmeliyiz. Evet, aziz beylerim; köylüleri boğazlayın, gebertin tümünü! Eğer savaşta ölürseniz, cennetin kapıları size ardına dek açılacaktır."*[6]

Engels, Luther'i, burjuvazinin ideolojik sözcüsü olarak nitelerken, Thomas Münzer'i halkın kurtuluşu uğruna can vermiş gerçek bir köylü önderi olarak görür. Bu genç devrimci, içinde yaşadığı çalkantılı ortamı analiz ederek, eşit bir toplum kurmak, tüm zenginlikleri halk arasında paylaştırmak ve çelişkileri ortadan kaldırmak amacıyla köylü kitlelerini Kilise ve soylu sınıfa karşı ayaklanmaya çağırır. Yirmisekiz yaşında işkenceyle öldürülen Münzer ve Serez çarşısında asılan Şeyh Bedreddin'in kurmak istedikleri dünya arasında ne kadar çok benzerlik vardır. En temel birleşme, çelişkileri ve eşitsizliği ortadan kaldırma isteğidir. Aynı zamanda özel mülkiyete karşıdırlar. Öbür dünyaya inanmaz, cennet ve cehennemi yeryüzünde ararlar. Ölümden sonra ruhun dirileceği inancını kabul etmezler. İşte bu maddeci yaklaşımlarda komünist toplumun temel niteliklerini bulmak sizce de mümkün değil mi?

Yeniden Nazım'a dönecek olursak, o herkesi büyüleyen Şeyh Bedreddin Destanında Bedreddin hareketinin yenilgisini tarihsel, sosyal ve ekonomik şartların sonucuna bağlar ve bu çözümlemeleri yaparken Engels'in 16. yüzyıl Almanya'sı için söylediklerinden yola çıkar. Bedreddin'den, Münzer'e, Münzer'den efsanevi Kathar Şövalyelerine ve onların haklı eylemlerine o kadar çok ortaklık etmiştir ki, bu düşlenen dünya ve tarih geleceğe dönük sesleri hiçbir zaman unutmayıp, kendi var oluş gerçekliği içinde hakkını vermiştir."

(…)

Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların
zaruri neticesi bu!
deme, bilirim!
O dediğin nesnenin önünde kafamla eğilirim,
ama bu yürek
o, bu dilden anlamaz pek,
O, 'hey gidi kambur fele'k,
hey gidi kahbe devran hey
der.
Ve teker teker,
bir an içinde,
omuzlarında dilim dilim kırbaç izleri,
yüzleri kan içinde
geçer çıplak ayaklarıyla yüreğime basarak
geçer aydın ellerinden Kara'burun mağlupları" (6)

Çağlar boyunca, belirli aralıklarla gerçekleşen bu başkaldırılar, birbirini besleyip, tetikleyen, ilkel komünist topluma dönüş özlemi olarak da nitelendirilebilir. En önemli özelliği ise yüzyıllardır süregelen ezen-ezilen çatışmasına halkçı niteliği kazandırıp, sosyalizmin ilk belirtilerini içinde barındırmalarıdır. Tarihsel zorunluluk, bu tür hareketlerin yenilgisini dayatmış olsa da, düşünceleri için mücadele verip, baş eğmeyerek, tarihte sömürülenlerin yanında yer almışlardır. Macar düşünür, Georg Lukacs'ın da belirttiği gibi her ayaklanmanın zafer kazanması gerekmez, diğer ayaklanmaların zaferlerini içinde taşıyan bir metin bırakması bile büyük bir önem taşır.

Şimdi, Anadolu'da dile gelen şu maniye kulak verelim. Söylediğimiz ya da söyleyebileceğimiz birçok şeyi nasılda, bir çırpıda özetler.

"Şalvarı şaltak Osmanlı
Eyeri kaltak Osmanlı
Ekende yok biçende yok
Yemede ortak Osmanlı" (2) |

Kaynakça

(1) Tarih – Ütopya – İsyan, Ernest Werner, Hikmet Kıvılcımlı, Nedim Gürsel, Ali Yaman, İsmail Kaygusuz, Yağmur Say, Barış Çoban, Su Yayınevi.
(2) İsyancı Bir Sufinin Dar Ağacı Yolculuğu, Durali Yılmaz, Ozan-Roman
(3) Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin, Abdulbaki Gölpınarlı, Eti Yay.
(4) Gülün Öteki Adı, Mine G. Kırıkkanat, Om Deneme
(5) Nazım Hikmet, Tüm Eserleri III. Cilt, Cem Yay.
(6) Thomas Münzer, Şeyh Bedreddin ve Nazım Hikmet, Nedim Gürsel, Toplum ve Bilim 1977
(7) Köylü Savaşları, F. Engels, Sol Yay.

Ne Bir Eksik Olsun Ne Bir Fazla

A. KARABAĞ

Sorarlarsa beni çağlara tartı kalan
Dost özlemli yargılanmalarda:
-Onu sattılar, dersin,
Fikir inmeli sazların eşliğinde
Devrim adına ilahiler okuduklarında
Onu sattılar, dersin, ey oğul!

Herkes biliyordu çeliğin sertliğini.

Kimler bilmiyordu ki aklanmasını,
Bir kurban gerekiyordu bir kurban
Adamak için yaratılan sahte mitoslara!
Salonlara dönerek ve göğsünü gererek:
-Onu sattılar, dersin ağız dolusunca!

Uygarlığı ve yaşamı elleriyle üretenleri,
Çalışmayı ve yönetmeyi hakça bölüşenleri
Saf dışı etmek için dirilişimizi karaladılar,
Düşünceyi cüceleştirdiler, umudu kırdılar
Yazarı, çizeri ve okuyanı...susturdular
Ve şairleri boğdular!

Herkes biliyordu çeliğin eğilmezliğini.

O günlerden bir gündü, oğul.
O gün de yazınca hesabına suçsuzluğunu
Ve suçlamalardan almış oldu payını.
Ey oğul, ne bir söz fazla söyle, ne eksik,
Aynen söyle:
-Oysa o, çıkmazlara sürülen büyük emeğin
Kurtuluşuna ışık tutuyordu dizeleriyle.
Ey oğul, ne bir eksik derim, ne bir fazla
Eğer okunursa dizelerim, tamamlar
Gerisini bir gecikmiş savunmanın.

(Tartıya Kalan Düşler)

İşçilerin kendi deneyimlerinden öğrendikleri bir festival...

II. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali Yapıldı

Bu yıl ikincisi yapılan işçi filmleri festivali, İstanbul'da 1-7 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşti. Festival 2 Mayıs günü Emek Sineması'nda yapılan ve sunuculuğunu Mustafa Alabora ve Türkü Hazer' in yaptığı coşkulu bir açılış gecesiyle başladı. Açılış gecesinin yapıldığı üst ve alt salon tıklım tıklım doluydu. Açılışa Aytaç Arman, Rutkay Aziz, Nur Süer, Tarık Akan, gibi tanınmış sanatçıların yanı sıra, arka planda çalışan veya filmlerde küçük roller alan sinema emekçileri de katıldı.

Açılışta, sinemaya emeği geçmiş sinema emekçilerinin, sanatçıların ve yönetmenlerin bir bölümüne özel hazırlanmış 'Teşekkürler Plaketi' verildi. Ömer Lütfü Akad, Aytaç Arman, Münir Özkul, Süheyl Eğriboz, plaket verilenlerden birkaçıydı. Açılışa katılan Timur Selçuk da güzel bir müzik dinletisi sundu.

Açılış gecesinin son bölümünde de yönetmenliğini Tami Gold ve Gerardo Renique'nin yaptığı 'Ülke, Yağmur ve Ateş: Oaxaca Raporu' filmi gösterildi. Filmin iki yönetmeni hem açılış gecesinde hem de festival haftası boyunca İstanbul'da idiler. Tarsim'deki 1 Mayıs gösterisine de katıldılar. Bu iki yönetmenin dışında ABD'den Carl Bryant ve Hindistan'dan da Rahul Roy vardı.

Bu film Meksika'nın Oaxaca bölgesinde ücret ve eğitim koşullarının iyileştirilmesi için mücadele eden öğretmenleri, onlara yapılan saldırıları ve bu saldırılar karşısında geniş halk yığınlarının desteklerini anlatan bir içeriğe sahipti.

Festival boyunca 20 ülkeden 40 film gösterildi. Geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da festivalde hem uzun metrajlı sinema filmleri, hem de belgesel nitelikte filmler gösterime sunuldu. Gösterimler İtalyan Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi, Yeşilçam Sineması ve İstanbul Halkevi'nde yapıldı. Bu ana gösterim noktaları dışında da özel gösterimler ve mahalle gösterimleri de gerçekleştirildi. Festivalin açılış gecesi ve tüm gösterimleri ücretsizdi.

Film festivaline katılan Hintli yönetmen Rahul Roy, "Güzel Şehir" adlı filmi ile katılmıştı. Filmde işçi sınıfının yoğun olarak yaşadığı küçük bir kasaba olan Sundar Nagri'de iki ailenin öyküsü anlatılıyor. Kasabada yaşayan birçok aile dokuma sektöründe çalışıyorlar. Ancak küreselleşme el tezgâhı dokumacılığını alabildiğine yok ediyor.

Festival gazetesinde yayınlanan ve kendisiyle yapılmış söyleşide Rahul Roy, "İşçinin yaşamı kapitalizmin eleştirisidir" diyor. Söyleşinin devamında, "Değişim ne yazık ki film yaparak olmuyor. Yine de filmler aracılığıyla adaletsizliğin ve eşitsizliğin kökeninin ipuçlarını, tek tip, hegemonik ve resmi sanat anlayışına karşı bu sanat pratiğinin yaratıcı diline başvurarak anlatabilirsin. Alışagelmiş temsillerle çatışarak temsil edilmeyenlerin tarihlerini ve mesajlarını taşıyabilirsin. Bugünkü politika

için temsiliyetler savaşı diyebiliriz ve belgeseller de karşı temsillerin yaratılmasındaki en önemli kuvvet. Sonuçta, belgesellerin sadece yoksulların yaşam koşullarını gösterdiği düşünülebilir ancak gerçekte bunlar çok daha fazlasını yapıyorlar, tam kalbinde, eşitlik fikirlerini ve başka bir dünyanın mümkün olduğu hülyasını barındıran, entelektüel ve estetik pratikler inşa ediyorlar." (Festival Gazetesi, Sayfa 3)

2000 yapımı olan ve yönetmenliğini Javier Corcuera'nın yaptığı "Dünyanın Öteki Yüzü" belgeselinde üç kısa öykü anlatılıyor. Peru'da taş kırıcı olarak çalışan çocukların durumu ve ağır çalışma ve yaşam koşullarına rağmen umutları, Kürt siyasi mülteci olan Mehdi Zana'nın zorlu yaşamı ve geleceğe olan umutlarını ve en son olarak da, Missisipi'de ölümü bekleyen idam mahkûmlarının acı dolu yaşamları ve umutları anlatılıyor belgeselde.

Diyet, At, Otübüs, Beynelmilel, Enternasyonal, Rosa Luxemburg, Behice Boran, Bisikletim, Grev, Demiryolcular, Matewan, Barikatçılar, Savulun Kadın Savaşçılar Geliyor, vb. gösterilen filmlerden birkaçını oluşturuyor.

Hemen hemen tüm filmlerde işçi sınıfının, emekçi yığınların, ezilen ulusların, kadınların, çocuk işçilerin vb. yaşamlarından, mücadelelerinden ve tükenmek bilmeyen umutlarından kesitler sunuldu. Yer yer bu umutlar sistem içi mücadeleye hapsedilirken, yer yer dünyadaki tüm işçilerin, emekçilerin, ezilen ulusların umutlarının bir olduğu ve küreselleşmenin yıkıcı gücüne karşı güçlerini birleştirdiklerinde yeni bir dünya yaratmanın mümkün olduğu gerçeğinin de altı çizildi.

Festival boyunca iki de panel düzenlendi. Bunlardan biri 'Dünyadan Umut Öyküleri' diğeri ise; 'Yeni dönem Türk Sineması' idi.

Festivalde Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı 'Düşman' filmi de gösterildi. Film, Sürü filminden sonra Yılmaz Güney'in Zeki Ökten'le ikinci çalışmasının ürünüdür. Film, işsiz İsmail'in ve gözü, içinde yaşadıkları gecekondunun çok ötesinde olan karısı Naciye'nin öyküsüdür. İşsizliğin ve doğal sonucu olan yoksulluk ve çaresizliğin parçaladığı bir evlilik ve sömürü karşısında yok olan değerlerin, dostlukların ve başlayan düşmanlıkların öyküsüdür anlatılan.

Yılmaz Güney'in yapılan festivallerde unutulmaması, unutturulmaması ayrı bir güzellik taşımaktadır. Geçen yıl festival komitesine Yılmaz filmlerinin gösterilmemesi eksikliğine dikkat çekmiştik. Bunun üzerine, bu eksikliğin 2007 festivalinde giderileceği vurgulanmıştı. Festival filmleri aynı dönemde İzmir ve Ankara'da da gösterime girdi. Adana, Mersin, Samsun… birçok ilde, hatta geçen yıldan daha fazla ilde gösterime girdi.

Festival; Halkevleri, Sendika.org, DİSK Basın-İş, Disk Sine-Sen, TÜRK İŞ-Hava İş, TÜRK İŞ-Petrol İş ve DİSK Birleşik Metal İş ve benzer kuruluşlar tarafından düzenlendi, desteklendi.

Bu yıl da yapılan film gösterimleri işçi sınıfının sorunlarını dile getiren filmler deneyim edinme, diğer ülkelerin sınıf kardeşlerinden öğrenme açısından yine son derece yararlı oldu.

Nice daha güzel festivallere ve ondan da önemlisi sömürüsüz, baskısız bir dünya yaratma mücadelesini geliştiren, güçlendiren filmlere…

Festivalde gösterilen birçok film Halkevleri şubelerinden DVD olarak seçilebilir ve ısmarlanabilir. |

boşlukta söylenenler

ilker gören

23. alfredonun yalnızlığında bir adam filmin karelerini toplamaya başlarsa
bu hayatın sonu olmayan düşlerinin soframıza konması demektir.

36. sayıların insanın kafasını karıştırdığını söyleyen bir kadın
sözelden yana saçlarını taramaya başladığında
bir yanlızlık tren istasyonlarında kelle sayar geleceğe.

48. masanın etrafında dönerek dans eden kadın
yalnızlığın tek ayaklı ölmesine hüzünlendiğinde
yaşamak boş bir oda oluyor sevinçlere. masa konuşur ve şöyle der her şeye:
niye hiç sevilmeyen ayaklarımı şimdiye dek terk etmedim bir eskiciye?

Pariste Şenlik

Mehmet Girgin

onlar
iştahlıydılar
geceyi pişirip yediler
onlar
ateşliydiler
parise kin saçtılar
onlar
açtılar
yiyecek ekmeğe muhtaçtılar
onlar
varoşlarda varoluşu aradılar
iniltilerini inlerinde dindirdiler
onlar
bir avuç kindiler
kümes gibi evlerde bindiler
onlar
karanlıkta kararlı
geceye ayarlıydılar
onlar
parisi şenlendirdiler

13 KASIM 2005

NOT: Paris`te göçmen isyanı üzerine yazılmıştır.

Uzakta Bir Grev

Güney Yılmaz

- emeklerini koruyan
SCT grevcilerine -

dört yüz gündür
inen şalterde duruyor elleri
tam dört yüz gündür

ey siz sınıf kardeşleri
kardeşlerim
haberiniz yok değil mi?

dört yüz gündür
kara kara düşünenlerden
karanlığa direnenlerden
haberiniz yok değil mi?

orda bir fabrika var uzakta
orda bir grev var uzakta
o fabrika bir avuç işçinindir
o grev bir avuç grevcinindir
gitsek te, bilsek te.

05.05.2007

Cannes Film Festivali

Dünyanın en başta gelen sinema etkinliklerinden biri olan uluslararası Cannes film festivalinin 60. sı, 27 Mayıs 2007'de yapılan ödül töreniyle son buldu. Bu yılki festivalde 22 film yarıştı. Festivalin büyük ödülü olan Altın Palmiye Ödülü Romen yönetmen Cristian Mangui'ye "4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün" filmi için verildi.

Bu yıl yapılan festivalin jüri başkanlığını yönetmen Stephen Frears yaptı. 9 kişilik jüride Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk da vardı.

'Altın Palmiye ödülünü alan genç Romen yönetmen Christian Mangui yaptığı konuşmada "Bu ödülün bana verilmesi, ümit ederim ki, küçük ülkelerde, mütevazı bütçelerle ve dev sinema yıldızları olmadan film çeken yönetmenleri de cesaretlendirmesi açısından iyi bir haber olur" dedi.

Film, en büyük ödül için en fazla şans verilen filmler arasında görülüyor ve gösteriliyordu.

Son dönemde çektiği her filmle uluslar arası festivallerde büyük övgüler alan başarılı yönetmen Fatih Akın'da, Cannes'dan, Almanya-Türkiye ortak yapımı olan "Yaşamın Kıyısında" filmi için iki ödül birden (en iyi senaryo ve ekümenik jüri ödülü) aldı.

Cannes film festivali daha önceleri de tanınmasına rağmen, Yılmaz Güney'in 1982 yılında "Yol" filmi için aldığı Altın Palmiye ödülüyle birlikte daha çok adından bahsettirmeye başladı. |

60'ıncı Cannes Film Festivali Sonuçları

- Altın Palmiye: Christian Mungui (Romen), "4 ay, 3 hafta, 2 gün"
- Cannes 60. Yıl Özel Ödülü: Gus Van Sant (Amerika), "Paranoid Park"
- Jüri Büyük Ödülü: Naomi Kawase (Japonya), "La Foret de Mogari"
- Kadın Oyuncu: Do-Yeon Jeon (Güney Kore), "Secret Sunshine"
- Erkek Oyuncu: Kostantin Lavronenko (Rusya), "The Banishment"
- En İyi Mizansen: Julian Schnabel (Amerika), "Le Scaphandre Et Le Papillon"
- En İyi Senaryo: Fatih Akın (Türk-Alman), "Yaşamın Kıyısından"
- Jüri Ödülü: 2 filme ortak verildi: Marjane Satrapi (İran), "Persepolis" ve Carlos Reygadas (Meksika), "Lumiere Silencieuse"
- Altın Kamera: Edgar Kertel (İsrail), "Les Meduses"
- Kısa Metrajlı Film-Altın Palmiye: Lisa Miller, "Verlovver"

14. Altın Koza Film Festivali sonuçlandı

GÜNEY YILMAZ

Fotoğraflar: Talip AYTİMUR

Beynelmilel En iyi film seçildi, ayrıca diğer 5 dalda daha ödüle değer bulundu.

1969 yılında beri düzenlenen, 1973 ve 1997 yıllarında iki kez ara verilen ve 2005 yılında tekrar başlayan Altın Koza Film Festivali'nin bu yıl 14.'sü 4–11 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirildi. Festivale 20 film başvuruda bulundu ve Ön Jüri tarafından 12 film yarışmaya kabul edildi. Festivalde yarışan filmler şunlar; Kader, Mavi Gözlü Dev, Küçük Kıyamet, Hokkabaz, İki süper film birden, İlk aşk, Cenneti Beklerken, Beynelmilel, Sis ve Gece, Polis, Barda ve Takva. Bu filmlerden Beynelmilel, Sis ve Gece, Cenneti Beklerken, Takva ve İlk Aşk dışındakiler hiçbir dalda ödüle değer görülmediler.

Geçen yıl ki eleştirilerden olumlu yönde yararlanan Festival'de bu yıl sadece iki konser (Kıraç ve Yonca Lodi) düzenlendi, diğer etkinlikler azaltıldı ve filmlere ağırlık verildi. Ayrıca Festival kapsamında ilköğretimdeki çocuklar sinema salonlarına, filmlerde okullara taşındı. Birçok çocuk bu sayede sinema ile tanıştı. Geçen yılın aksine yoksul emekçi semtlerdeki okullarda da film gösterimleri yapıldı. Ayrıca Yılmaz Güney'in Ağıt ve Sürü filmleri de Merkez Park Açıkhava Sinemasında ücretsiz olarak gösterildi.

Festivalde ayrıca Hülya Koçyiğit'e tören ile "Türk Sineması'nda Bir Usta Oyuncu" ödülü verildi.

Yönetmen Erden Kıral ve oyuncular Selma Güneri ile Bülent Kayabaş da "Onur Ödülü"ne layık görüldüler. Park Zirve'de gerçekleştirilen Onur Ödülü töreni ardından konser düzenlendi.

Festival kapsamında senarist, yönetmen ve sinema yazarı kimliği ile tanınan Artun Yeres'in 7 filmi de gösterildi.

Bu yılki festival "Çocuk Hakları" teması ile düzenlendi. Bu nedenle festival boyunca "Karpuz kabuğundan gemiler yapmak", "Sır çocukları" ve "Uçurtmayı vurmasınlar" filmleri ücretsiz gösterildi. Elbette çocuk haklarına dikkat çekilmesi ve bu konuda bir duyarlılık yaratılması bağlamında olumlu bir çabaydı. Ancak yüzlerce çocuğun sokaklarda yaşadığı, evsiz-yurtsuz olduğu, binlercesinin çalıştırıldığı, istismara uğradığı bir ülkede bir festivalin çocuk haklarına adanması bu çocukları ne derece kurtarabilir.

Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması ödül töreni 9 Haziran Cumartesi günü B.B.Tiyatro Salonu'nda gerçekleştirildi. Çok sayıda oyuncu ve sinemacının katıldığı törende ödül alan Uzun Metraj filmlerin yanı sıra Kısa Metraj filmlerde açıklandı ve ödülleri verildi. Jüri üyeleri arasında onca sinemacının, oyuncunun yanı sıra yazar Tuna Kiremitçi'nin de yer alması biraz garipti. Özellikle onca önemli yazar dururken…

Beynelmilel filmi ile En iyi senaryo ödülünü alan Sırrı Süreyya Önder yaptığı konuşmada "425 bin ton bomba ile özgürlük ve demokrasi görüldüğüne ilk kez şahit olduk. Bu ödülü Ortadoğu'nun bütün çocukları adına alıyorum" dedi. Halk Jürisi En iyi film ödülünü de alan Önder tekrar söz aldığında "Bir çirkin kral. Dünyanın en güzel insanı, büyük devrimci, ustamız Yılmaz Güney anısına" diyerek ödülünü aldı. Önder'in konuşması salon uzun bir süre alkışlandı.

Festivalde Takva filmindeki rolü ile aynı zamanda dergimiz yazarlarından Meray Ülgen'de en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülünü aldı. Takva filmi Meray Ülgen'in aldığı ödül dışında diğer dallarda ödüle değer bulunmadı.

Festivalin bu yılki Yılmaz Güney Jüri Özel Ödülünü ise yönetmenliğini Nihat Durak'ın yaptığı İlk Aşk filmi aldı.

Festivalde geçen yıl bolca tartışılmasına rağmen bu yılda Basın Teşvik Ödülü veriliyor. Altın Koza Festivali ve Çukurova Gazeteciler Cemiyeti adına düzenlenen yarışmada 22.500.- YTL ödül verilecek. Bunun dışında Kurumsal Katılım Ödülü adı altında da 20.000.- YTL ödül dağıtılacak. |

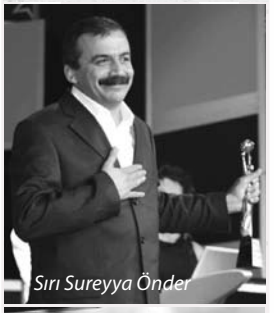
Sırı Sureyya Önder

Vahide Gördüm

Hülya Koçyiğit

Ulusal Uzun Metraj Film Ödülleri

En İyi Film Ödülü: Beynelmilel (Sırrı Süreyya Önder – Muharrem Gülmez)
Jüri Yılmaz Güney Özel Ödülü: İlk Aşk (Nihat Durak)
Halk Jürisi En İyi Film Ödülü: Beynelmilel (Sırrı Süreyya Önder - Muharrem Gülmez)
Jüri Özel Ödülü: Cenneti Beklerken (Derviş Zaim)
En İyi Yönetmen Ödülü: Nihat Durak (İlk Aşk)
En İyi Senaryo Ödülü: Sırrı Süreyya Önder (Beynelmilel)
En İyi Erkek Oyuncu Ödülü: Cezmi Baskın (Beynelmilel)
En İyi Kadın Oyuncu Ödülü: Vahide Gördüm (İlk Aşk)
En İyi Görüntü Yönetmeni Ödülü: Gökhan Atılmış: (Beynelmilel - Sis ve Gece)
En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü: Meral Okay ve Dilber Ay (Beynelmilel)
En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü: Meray Ülgen (Takva)
En İyi Müzik Ödülü: Rahman Altın (Cenneti Beklerken)
En İyi Kurgu Ödülü: Ulaş Cihan Şimşek (Cenneti Beklerken)
En İyi Sanat Yön. Ödülü: H. Kahyaoğlu Taylan, Serdar Yılmaz, Elif Taşçıoğlu (Sis ve Gece-Cenneti Beklerken)
En İyi Stüdyo Ödülü: Fono ve Sinefekt Umut Veren Genç Kadın Oyuncu
Ödülü: Neslihan Atagül (İlk Aşk)
Umut Veren Genç Erkek Oyuncu Ödülü: Raffaele Çedolini (İlk Aşk)

Öğrenci Filmleri Yarışması Ödülleri

Belgesel: Buzlar Kırılınca (Caner Erzincan-Mevlüt Çiftçi), Issız (Serkan Yüksel)
Canlandırma: İniş (Murat Yasin)
Deneysel: Erek (Ceyhun Konak), Kün (Ömür Kınay) Kurmaca: Umut (Mehmet Bahadır Er) |

Altın Koza Film Festivali ve Yılmaz Güney

1969 yılında düzenlenen Altın Koza Film Festivali'nde Yılmaz Güney'in film Seyit Han en iyi üçüncü film seçilmişti. Ayrıca Yılmaz Güney en iyi erkek oyuncu ödülünü almıştı. Seyit Han filmi En iyi görüntü yönetmeni ve en iyi film müziği dallarında da ödüle değer görülmüştü.

Festivalin ikincisinin düzenlendiği 1970 yılında ise Yılmaz Güney'in Umut film en iyi film ödülünü almıştı. Ayrıca Umut filmi En iyi erkek oyuncu, En iyi senaryo, En iyi film müziği ve En iyi stüdyo dallarında da ödül alarak toplam 5 dalda ödül almıştı.

1971 yılında ise Yılmaz Güney tartışmasız bir şekilde festivale damgasını vurmuştu. Dağıtılan 10 dalda ödülün 9'unu alan Yılmaz Güney filmleri Ağıt, Acı ve Umutsuzlar'dı. Üç ayrı filmi ile festivale katılan Yılmaz Güney'in Ağıt filmi En iyi film, Acı filmi En iyi ikinci film ve Umutsuzlar filmi de En iyi üçüncü film ödülünü almıştı. Ayrıca Ağıt En iyi yönetmen, Acı En iyi kadın oyuncu, Ağıt En iyi erkek oyuncu, Ağıt En iyi senaryo, Acı En iyi film müziği dallarında da ödüllendirilmişti. Yılmaz Güney'in bu üç filmde de Görüntü Yönetmeni olan Gani Turanlı üç filminden dolayı En iyi Görüntü Yönetmeni ödülünü almıştı. |

Sinema Notları

ANUŞ PAZARCIYAN

İYİLER...

Clint Eastwood'dan usta işi iki film…
Atalarımızın Bayrakları ve
İvo Jima'dan Mektuplar

Atalarımızın Bayrakları

Savaş/anti savaş filmleri genelde hep savaşan taraflardan birinin bakış açısı ile anlatırlar öykülerini. Tabii ki bu öznellik içinde de savaş öyküleri hem savaşı özendiren kahramanlık öyküleri olarak, bir tarafın savaş propagandası öyküleri olarak, hem de genelde savaşın acımasız, korkunç, çirkin, öldürücü, insanlıktan çıkarıcı yüzünü teşhir eden pasifist, savaş karşıtı öyküler olarak anlatılabilir. Her ikisinin de Hollywood sinemasında pek çok örneği vardır. Bu konuda üzerine yazdığım filmlerden aklıma birincisine örnek olarak Michael Bay'ın Pearl Harbour'u (2001) (Bkz. Güney sayı 17, sf 90–93), ikincisine örnek olarak Terrence Malick'in "İnce Kırmızı Hat"ı (1999) geliyor.

Hollywood'da artık kendi filmlerini yapma özgürlüğüne kavuşmuş az sayıdaki yönetmenlerden biri olan Clint Eastwood ilk kez bir savaş öyküsünü iki ayrı filmde, daha doğrusu iki bölümden oluşan bir filmde, savaşın taraflarının her birinin kendi bakış açısından anlatan bir yapıt çıkarmış ortaya.

Anlattığı öykü Pasifik'te ikinci dünya savaşının son aylarında, Şubat 1945'de yaşanan bir savaş öyküsü. 1945'in Şubat ayında Japonya'nın aslında bir yerleşim alanı olmayan küçük bir adası olan İvo Jima Pasifikte'ki en kanlı çatışmalardan birine sahne oluyor. ABD aslında savaşın kaderi için hiçbir önemi olmayan bu adacığı ele geçirmek için büyük bir askeri güçle çıkarma yapıyor. Ada'yı savunmakla görevli, kendilerinden kat kat güçlü "düşman" karşısında hiçbir şansı olmayan Japon birlikleri adayı baştan başa bir tünel sistemi ile donatıyorlar. Bir ay süren çatışmalarda 7000 Amerikan askeri, 21000 Japon askeri ölüyor. Adada görevli Japon askerlerinin yalnızca 200'ü katliamı sağ olarak atlatıyor.

Clint Eastwood "Atalarımızın Bayrakları" bölümünde öyküyü, Ada'yı ele geçirmede yer alan Amerikan askerlerinin gözünden anlatıyor. Başlangıçta sanki pikniğe gider gibi neşeli, birbirleriyle kağıt oynayarak, birbirleri ile alay ederek zaman öldüren genç Amerikan bahriyelilerini görüyoruz. Bunlar daha sonra kelimenin tam anlamı ile cehennemi bir savaşın

| Atalarımızın Bayrakları
Flags of our fathers/ABD 2006

Yönetmen ve Müzik: Clint Eastwood
Oyuncular: Ryan Phillippe, Jesse Bradford, Adam Beach, John Benjamin Hickey vd.
Senaryo: William Broyles Jr., Paul Haggis
Görüntü: Tom Stern

içine giriyorlar. Ölmemek, ölmemek için öldürmek tek amaç haline geliyor. Clint Eastwood, bir yandan bu cehennemi ortamı resimlerken, diğer yandan bir "bayrak" öyküsü, savaş alanından binlerce kilometre ötede, "anavatan"da savaşın nasıl algılandığını anlatıyor. Anlattığı öykü, ABD'de olduğu gibi, bütün dünyada da belki en ünlü fotoğraflardan birinin öyküsü. Hani şu altı Amerikan askerinin bir Amerikan bayrağını bir tepeye dikerken gösteren, 1960'lı yıllarda Andy Warhol'un üzerine Coca Cola logosunu yerleştirip, "özgürlük bayrağı" ismini verdiği fotoğraf. Bu fotoğraf, ikinci dünya savaşının son aylarında ABD'de savaş için para toplamada kullanılan simge fotoğraf. Clint Eastwood, bu fotoğraf karesinde yer alanlardan birinin oğlu olan John Bradley'in ağzından anlatıyor öyküyü. Öykü savaş üzerine anlatılan kahramanlık öykülerinin, yaratılan mitlerin gerçekliğini sorguluyor. Ve sonuçta bunların savaşın cehennemi gerçekliğiyle bağının çok zayıf olduğunu gösteriyor.

Bu bölümün son 15 dakikasında Clint Eastwood adeta kendi cesaretinden ürkmüş gibi yine de Amerikan patriotizmine (yurtseverliğine) selam çakan bir tavır koymasa- ki bu kuşkusuz ürkeklik değil, onun ABD patriotu politik tavrının bir ifadesi- yaptığı film son dönemin en cesur Hollywood filmlerinden biri olurdu. Bu haliyle de filmin bu "Amerikan" bölümü hem anlattığı öykü, hem bu öykünün sinema diline çevrilişi, hem oyunculuğu, hem tekniği ile çok iyi bir film.

İvo Jima'dan Mektuplar

"İvo Jima'dan Mektuplar" da, İvo Jima savaşı bu kez bu savaşı kazılan tüneller içinde yaşayanların gözünden, Japonların gözünden, bu savaş içine hiç istemeden sürüklenen fırıncı Saigo'nun gözünden ve bu savaşta Japon güçlerinin kumandanlığını yapan, bir dönem ABD'de askeri ataşelik yapmış olan "Başkumandan Kurubayaşi"nin cepheden oğluna yazdığı mektuplar üzerinden anlatılıyor. Burada da yine askeri açıdan hiç bir anlamı olmayan bir savaşta, "vatan savunması", "asker onuru" vb. adına insanların nasıl aptalca ölüp öldürdüklerini görüyoruz. Filmin bu bölümünde Clint Eastwood Amerikan sinemasında belki bir ilki gerçekleştirip, "düşman"ı anonim, yüzü ve bireysel kimliği olmayan bir kitle olmaktan çıkartıp, onlara kişilik, isim, yüz veriyor. Filmin bu bölümü, sinema açısından "Atalarımızın Bayrakları"ndan daha da yoğun. Tom Stern renkli filmle siyah beyazı arayıp bulan kamerası ile savaşın dehşet dolu yüzünü aktarmada büyük bir ustalık sergiliyor. Bu film iki bölümü ile mutlaka görülmesi gereken bir film.

| İvo Jima'dan Mektuplar
Letters from Ivo Jima/ABD 2006

Yönetmen: Clint Eastwood
Senaryo: İris Yamashita, Paul Haggis
Oyuncular: Ken Watanabee, Kazunari Ninomiya, Tshuyoshi İhara, Ryo Kase, Shido Nakamura vd.
Görüntü: Tom Stern

Masallar mı, yoksa çerçek mi daha korkunç? Ve "Oscar" ödüllerinde siyasi tavrın rolü…

Pan'ın Labirenti

Guillermo del Toro'nun Pan'ın Labirenti isimli filmi bu yılki Oscar'ın "Yabancı dillerde (İngilizce olmayan okuyun) en iyi film" bölümünde yarışıyordu. Bu bölümde bilindiği gibi Oscar'ı Alman "Başkalarının Hayatı" aldı. Bu filmi daha önce görmüş, üzerine yazmıştım. (Bkz. Güney sayı 37, sayfa 61–63)

Pan'ın Labirenti ile bu film karşılaştırıldığında, "en iyi film" ödülünün "Başkalarının Hayatı"na gitmesi hiçbir biçimde sinemasal bir gerekçeyle açıklanamaz. Pan'ın labirenti sinemasal açıdan, "Başkalarının Hayatı"ndan kat kat iyi bir film. Geriye bir açıklama kalıyor: Ödülü verenlerin siyasi yaklaşımı, bir filmden siyasi beklentileri. Ben "Başkalarının Hayatı" üzerine notlarımda şöyle demiştim :

"Film gördüğü işlev açısından, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin somutunda sosyalizme karşı bir film. Seyredenlerin çoğu filmden bu ne biçim sosyalizm diye çıkmıyor. Tersine işte sosyalizm buydu diye çıkı-

yor. Ve sosyalizm buydu ise, o zaman "batı demokrasisi" bundan daha iyidir. Filmin verdiği mesaj bu."

Yabancı dilde en iyi film Oscar'ının, Pan'ın Labirenti gibi bir filmle birlikte yarıştığı yerde, "Başkalarının Hayatı"na gitmesinin gerçek nedeni işte budur.

Bu iki filmin birlikte görülmesi aslında Oscar ödüllerinde siyasi tavrın oynadığı rolün ne olduğuna cevap vermek açısından bilgi vericidir. Oscar ödülü verenlerin "Başkalarının Hayatı"nı ödüllendirmesi, gerçekte filmin antikomünist siyasi tavrının ödüllendirilmesidir.

Böyle eli yüzü düzgün, iyi kurgulanmış, iyi oynanmış bir antikomünist film karşısında, Akademi üyeleri nezdinde Pan'ın Labirenti gibi, antifaşist bir filmin şansı, Pan'ın Labirenti sinema açısından ötekine göre ne kadar iyi olursa olsun yoktu, yoktur.

Pan'ın Labirenti'nde Guillermo del Tor'o 10 yaşındaki bir kız çocuğun (Ofelia /İvana Baquero) gözünden İspanya iç savaşının son döneminde, faşistlerin iktidarı ele geçirdikleri, antifaşist güçlerin kuzeyde hala direndikleri, gerilla savaşı yürüttükleri bir dönemi anlatıyor. Ofelia, ikinci kez gebe olan annesi Carmen (Adriana Gil) ile birlikte istemediği halde üvey babası olan faşist yüzbaşı Vidal'in (Sergi Lopez) karargahına taşınmak zorunda kalıyor.

Ofelia burada faşizmin şiddetinden kendi hayal/masal dünyasına kaçarak kurtulma yolunu seçiyor. Guillermo del Tor'o Ofelia'nın hayal/masal dünyasının fantastik figürleri ve olaylarının karşısına, faşizmde gerçek hayatın resimlerini koyuyor. Fantastik dünyadaki şiddet çok korkunç görünmesine rağmen, faşizmin gerçek şiddeti karşısında bu şiddet hiçleniyor. Sonunda da zaten Ofelia'yı öldüren şiddet masal dünyasının fantastik şiddeti değil, faşist bir kurşun oluyor. Pan'ın Labirenti, sinemayı seven herkes için mutlaka görülmesi gereken bir film.

| Pan'ın Labirenti
El Labirento del Fauno/İspanya/Meksika

Yönetmen ve Senaryo: Guillermo del Toro
Senaryo: İvana Baquero, Doug Jones, Sergi Lopez, Ariadna Gil, Alex Angulo, Maribel Verdu vd.

Robert Altman'ın son radyo şovu…

Robert Altman, ölümünden önceki son filmiyle adeta sinemadan/hayattan göz kırparak ayrılıyor.

"A Prairie Home Companion"da 30 yıllık bir radyo şovunun son temsilini anlatıyor Altman. 30 yıl boyunca Amerikan radyo dünyasında kendine yer edinmiş komedi/country karışımı şov artık sonuna gelmiştir. Artık eskimiştir. Zamanını doldurmuştur. Patron kesin kararını vermiştir. Yapılan ardı gelmeyecek olan son şovdur.

Hayat gibi.

Bitişin, kapanışın, gelmemek üzere gidişin nasılı vardır tabii. Direnerek, isyan ederek, gürültüyle, istemediğini ilan ederek bir gidiş de olabilir, sessiz sedasız, yapılandan, yaşanandan memnun, gitmenin kaçınılmazlığını kabullenerek de gidilebilir.

Radyo şovcuları, ikinciyi yapıyor. Belki en güzel şovlarını sunarak ve fakat bunun son şov olduğunu söylemeksizin, dinleyen ve seyredenlere "ne güzel" dedirterek, zevkle çalıp söyleyerek gidiyorlar.

Robert Altman da, son radyo şovuyla ayrılıyor seyircisinden.

Bir daha gelmemek üzere, hep eskilerde yaşayarak ve hep "ne güzel"di dedirterek ayrılıyor.

"A Prairie Home Companion" Altman sinemasının bütün özelliklerini, süssüz, doğrudan anlatım tarzını, mükemmel oyuncu yöneticiliğini taşıyor. Bunun yanında bir veda filmi olarak Altman'ın belki en kişisel, en melankolik filmi.

O hayata seviş-me hazırlığında veda eden yaşlı country şarkıcısında buluyor kendini.

Yeni filmlerin hazırlığında veda ediyor bize "A Prairie Home Companion" ile.

Ne yazık artık yeni Altman filmleri göremeyeceğiz.

| Robert Altman'ın son radyo şovu…
A Prarie Home Companion/ABD 2005

Yönetmen: Robert Altman
Oyuncular: Garrison Keillor, Meryl Streep, Kevin Kline, Tommy Lee Jones, Lily Tomlin, John C. Reilly, Woody Harrelson, Lindsay Lohan vd.

Oyunculuk ve Yönetmenlik…

Kirli Sırlar

İyi oyunculuk, aynı zamanda iyi yönetmenliği beraberinde getirir mi? Hayır. Oyunculuk ve yönetmenlik birbirinden çok ayrı dallar. Fakat iyi oyuncuların, iyi yönetmen olduğu durumlar da var. Örneğin Clint Eastwood. Oyunculuktan geldi. Bugün Hollywood'un en iyi yönetmenlerinden.

Robert de Niro, "The Good Shepherd"de, öncelikle birçok filmde birlikte çalıştığı Martin Scorsese'den çok şey öğrendiğini, iyi oyunculuk yanında iyi yönetmenlik konusunda da iddialı olduğunu gösteriyor.

Kirli Sırlar'da Robert de Niro CİA'nın kuruluş öyküsünü anlatıyor.

Bu arada kuruculardan Edward Wilson'un (Matt Damon) kişisel öyküsünde, ajanlık mesleği ile özel hayatın birlikte yürütülmesinin zorluklarını, bunun mümkün olup olmadığını sorguluyor. Ajanlık mesleğinin ahlaki gerekçelerini, bu mesleğin kendisinin ne ölçüde ahlaki değerlere uygun olduğunu sorguluyor.

Ustaca kullanılan klasik anlatım tarzıyla, iyi oyuncularla, akıllı diyaloglarla seyirciyi merakla kendine bağlayan ve düşündüren iyi bir film "Kirli Sırlar".

| Kirli Sırlar
The good shepherd /ABD 2006

Yönetmen: Robert de Niro
Oyuncular: Matt Damon, Robert de Niro, Angeline Jolie, Alec Baldwin, Tammy Blanchard, Billy Crudup, Keir Dullea vd.

Gerçek Kraliçe kim?
Bir oyunculuk dersi…

Kraliçe

Bir gazete haberi: " İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth bu yıl 1 Mayıs'ta Buckingham Palas'ta vereceği davete, Kraliçe filminde kendini canlandıran Helen Mirren'i de davet etti. ABD'de çekimlerde bulunan Helen Mirren, davet günü çekimleri olduğu için davete katılamayacağını bildirerek Kraliçe'den özür diledi."

Kraliçenin davetine "Kusura bakmayın, o gün işim var, gelemem" diyecek kaç kişi vardır şov dünyasında? Herhalde böyle bir tavırla ilk kez karşılaşıyordur kraliçe. Helen Mirren bu tavrıyla, Stephen Frears'in filminde rolünü oynadığı kraliçe ile aynı seviyede konuşan biri olarak çıkıyor karşımıza. Filmde oynadığı kraliçe, annesiyle kavga eden, annesi ve kocası tarafından baskı altında tutulan, oynadığı kraliçe rolünden pek de hoşnut olmayan, fakat geleneği sürdürmek adına "işlev gören" bir insan. Ve Helen Mirren şimdi oynadığı kraliçenin anlayabileceği ve hatta hoşgörü ile karşılayabileceği bir tavır takınıyor. Kraliçenin bu tavra ne tavır takındığını veya takınacağını bilmiyoruz henüz. Tavır, filmde çizilen kraliçe resminin gerçeğe ne kadar uygun olduğu konusunda da bilgi verecektir.

Stephen Frears, Lady Di'nin ölümü ertesinde halktan kopukluğu iyice belgelenen kraliyet kurumunu ve ailesini insani ilişkileri içinde gösteren ve kraliçenin şahsında kraliyet kurumu ve ailesine sempatiyle yaklaşan bir film yapmış.

Yaşayan, bugün de aktif olan politikacılar, örneğin Blair'in, kendi kimlikleri ile yer aldıkları, çoğu TV üzerinden bilinen resimler ve olayların anlatıldığı yarı belgesel bir sinema filmi yapmak bayağı tehlikeli ve zor bir iş. Çünkü ister istemez gerçek kişilere, olaylara, bilinen resimlere benzerlikler sorgu-

| Kraliçe
The Queen/İngiltere 2006

Yönetmen: Stephen Frears
Oyuncular: Helen Mirren, Michael Sheen, James Cromwell, Alex Jennings, Sylvia Syms, Helen Mc Croy vd.

lanıyor.

Bu noktada film aksıyor. Örneğin Blair ve eşi adeta karikatürleri gibi görünüyorlar.

Helen Mirren mükemmel oyunculuğu ile kurtarıyor filmi.

Kraliçeye insanlığını geri veriyor oyunuyla. Onu bir fonksiyon taşıyıcı olmaktan çıkarıp ete kemiğe büründürüyor.

Filmi aslında Helen Mirren'in şahsında bir oyunculuk dersi olarak seyretmek gerek.

İyi bir müzikal…

Dreamgirls

Dreamgirls modern müzik tarihinin en büyük başarı öykülerinden birini anlatıyor. Detroit'lı siyah üç genç kadının işbilir bir siyah müzik menajerinin elinde nasıl müzik dünyasının en ünlü kadın müzik grubu haline geldiğinin öyküsü anlatılıyor.

Anlatılan öykü gerçekte "The Supremes", daha sonra "Diana Ross & the supremes"in öyküsü.

Ancak hukuki nedenlerle yapımcılar gerçek isimleri ve müzikleri kullanamadıkları için supremes "Dreamgirls" olmuş, müzikler bağlamında da film için o günün supremes şarkılarından esinlenerek yeni şarkılar yazılmış, bestelenmiş.

Filmde Supremes'in öyküsü anlatılırken, grubun kuruluşunda birinci ses olan Effi White'ın (gerçekte adı Florence Ballard'dı) (Jennifer Hudson) daha sonra grubun başarılı olmasına paralel olarak adım adım nasıl geri itildiğinin, müzik ve ses yerine görüntünün nasıl öne geçtiğinin, Effie'ye göre daha güçsüz bir sese sahip Diana Ross'un (filmde Deena Jones/ Beyonce Knowles) nasıl öne çıkarıldığının, sonuçta Effie'nin nasıl "modaya uygun" bir genç kadınla değiştirildiğinin öyküsü de anlatılıyor. Tabii gerçekte olmayan bir mutlu sonla!

Film müziği ile, kamerası ile, oyuncuları ile mükemmel bir müzikal.

Aksayan bir şey yoktu filmde. En çok da ABD'de bir TV yarışma programından çıkıp gelen Jennifer Hudson'un olağanüstü sesi ve sahne performansı, bunun yanında Eddie Murphy'nin oyunculuğu yanında aksamayan şarkıcılığı şaşırttı beni.

Keyifle seyredilebilir bir film Dreamgirls.

| Rüya Kızlar
Dreamgirls ABD/2006

Yönetmen: Bill Condon (aynı zamanda Tom Eyen'le birlikte senaryo yazarı)
Oyuncular: Jamie Foxx, Beyonce Knowles, Eddie Murphie, Danny Glover, Anika Noni Rose vd.

Berlinale'den…

Ben bir robotum, fakat bu fark etmez

Bu yıl Berlinale'nin en ilginç filmlerinden biri idi, Güney Koreli Park Chan-Wook'un filmi.

Bu yüzden Türkiye'ye gelme şansı fazla olmasa da kısaca yazmak istiyorum.

Filmde bir psikiyatri kliniğinde kendini bir robot sanan bir genç kadınla (ki bu hastalığın çıkış noktasında işçilerin makinelerin uzantısı robotlar gibi çalıştığı bir fabrikada yaşanan bir iş kazası, bir elektrik çarpması var), onun robotluğunu ciddiye alıp, robot doktoru/teknisyen rolünü üzerlenen genç bir adamın aşkı anlatılıyor.

Film son dönemde gördüğüm en güzel,

| Ben bir robotum, fakat bu fark etmez
Sai bo gu ji men gwen chan a Güney Kore/2006

Yönetmen: Park Chan-wook
Oyuncular: Lim Soo-jung, Jung Ji-hoon vd.

en duygusal aşk filmlerinden biri aslında.

Elektroniğin yaşamın her hücresine girdiği bir ortamda, insanların robotlaştığı bir ortamda aşk gibi bir çılgınlık mümkün mü sorusuna cevap arayan ilginç bir film "Ben bir robotum, fakat bu fark etmez".

Belki festivaller çerçevesinde filan gelirse, görün.

dili en yetkin yönetmenlerinden biri. Altın Çiçeğin Laneti'nde de sinemadan beyninizde renk/resim cümbüşü ile ayrılıyorsunuz.

Fakat Zhang Yimou'nun anlattığı öyküler için övgü sözleri söylemek zor. Tersine anlatacak başka öykü yok mu demek geliyor insanın aklına.

Bu kez de Zhang Yimou yine tarihin derinliklerinden bir öykü anlatıyor. 10. yüzyılda Tang Hanedanlığının son günlerinde İmparator, İmparatoriçe, ve üç oğlunun öyküsü anlatılan öykü. Entrika dolu, herkesin herkese ihanet ettiği, herkesin bir diğerinin kuyusunu kazdığı, hemen hiçbir olumlu figürün olmadığı bir öykü anlatılan öykü.

Sinema için sinema herhalde filmcinin amacı olmamalı.

Ama Zhang Yimou için sinema herhalde yalnızca en iyi resimler nasıl üretilir sorusuna cevap aranan bir sanat dalı. Öyle alındığında Zhang Yimou gerçekten usta. Sezarın hakkı Sezara.

İkircikliler :
Görsel bir şölen… peki ama anlatılan ne?

Altın çiçeğin Laneti

Sinemada görsel zenginlik istiyorsanız, bugün kuşkusuz birinci adres Zhang Yimou'nun filmleridir.

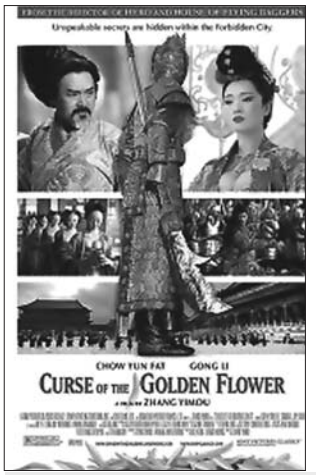

Zhang Yimou'nun son filmi "Altın Çiçeğin Laneti" de bundan önceki filmler gibi hemen her sahnesinde mükemmel, her biri ayrı bir tablo gibi işlenmiş, görsel zenginliği muazzam resimlerle dolu.

Zhang Yimou, kuşkusuz anda sinemanın en yetenekli, sinema

| Altın çiçeğin Laneti
Man Cheng Jin Dai Huang Jin Jia, Çin HC 2006

Yönetmen: Zhang Yimou
Oyuncular: Chow Yun Fat, Gong Li, Jay Chou, Liu Ye vd.

Bir güzellik yarışması…

Litle Miss Sunshine

Olive (Abigail Breslin) mutlaka bir güzellik yarışmasına katılıp, kazanmak isteyen küçük bir kızdır.

Eğer bir şeyi çok istersen, mutlaka elde edersin, yaparsın, istersen başaramayacağın şey yoktur felsefesine sahip, bu felsefeyi satışa sunan motivasyoncu bir babası, konuşmamaya karar veren bir ağabeyi, aslında evin geçiminden ve düzeninden sorumlu bir annesi,

| Bir Güzellik Yarışması
Litle Miss Sunshine, ABD 2007

Yönetmen: Jonathan Dayton + Valerie Faris
Oyuncular: Abigail Breslin, Greg Kinnear, Paul Dano, Alan Arkin, Toni Colette, Steve Carell vd.

ağzından küfür eksik olmayan ve Olive'in antrenörlüğünü ve menajerliğini yapan bir dedesi (Alan Arkin) ve sürekli intihar girişimlerinde bulunan bir amcası ile birlikte bir evde oturmaktadır.

Little Miss Sunshine, işte bu "normal" Amerikan ailesinin elektrik aksanı bozuk, durduğu zaman iterek çalıştırılmak zorunda olan bir VW minibüsle çıktığı bir yolculuğun, bu yolculuğun sonunda Olive'in katıldığı yarışmanın öyküsünü anlatıyor.

Oyunculuğu ve öyküsü ile hoş, eğlenceli küçük bir film. Özellikle Abigail'in oyunu görülmeye değer. Bu küçük kızın ismini bir yere not edin. İlerde yine karşılaşabilirsiniz.

Gerçek ne? Yanılsama ne?

Prestij

Christopher Nolan yeni filminde klasik bir anlatım tarzını seçmiş. Fakat yine daha önceki filmlerinde de peşini izlediği görüntü/gerçek ilişkisini sorgulayan bir film yapmış. Bu kez aslında meslekleri görüntü ile gerçeği birbirine karıştırmak olan "sihirbazlar" dünyasından bir öyküyü anlatıyor.

Robert Angier (Hugh Jackman) ve Christian Bale (Alfred Borden) dönemlerinin en ünlü iki sihirbazıdır, her biri "en iyi" olma iddiasındadır, fakat diğerinin kendisinden üstün olduğu kuşkusuna da sahiptir. Bu yüzden bunlar sürekli olarak bir diğerinin ne yaptığını, hangi numara üzerinde çalıştığını, "prestij"inin – yani üç bölümden olan sihirbazlık numarasında, seyircinin beklemediği, ve açıklayamadığı sürpriz dolu son bölümün- ne olduğunu, nasıl yapıldığını öğrenmeye, açıklamaya çalışırlar. Bunun için her şey mubahtır. Sevgilisini casus olarak rakibin kollarına atmak bile. Kıskançlık-ihanet-yalan-sahtekarlık dolu bir dünya Nolan'ın anlattığı.

Tabii insanların büyük sahtekarlığı heyecanla, merakla seyrettiği, "Prestij"i ayakta alkışladığı bir dünya bu aynı zamanda.

Gerçekle yanılsamanın; doğru ile yalanın iç içe olduğu ve birçok halde yanılsamanın/yalanın yendiği bir dünya.

Nolan Prestij'le seyir değerleri yüksek olan bir film sunuyor.

| Prestij
The Prestige, ABD/İngiltere 2006

Yönetmen: Christopher Nolan
Oyuncular: Hugh Jackman, Christian Bale, Michael Caine, Scarlett Johansson vd.
Senaryo: Christopher Nolan, Jonathan Nolan

Eh işte… Olmasa da olurlar…

Söz ve Müzik

Film 80'li yılların bir pop grubunun şarkısı ile başlıyor. O zaman için çok modern olan şov'un nasıl komik olduğunu görüyorsunuz. Moda'nın beğeniyi nasıl dikte ettiğini ve ne kadar çabuk değiştiğini, nasıl geçici olduğunu görüyorsunuz.

Sonra bu grubun üyelerinden birinin öyküsü anlatılmaya başlanıyor. Alex Fletcher (Hugh Grant çok sevimli ve başarılı bir oyun çıkarıyor) bir eski popçu olarak 40 yaş üzeri kadınların nostaljik tutkularının nesnesi olma dışında, artık panayır yerlerinde eski hitlerini söyleyerek yaşamaya çalışmaktadır.

Önüne yeniden ünlenmek için bir fırsat çıkar. Esoterik takılan yeni dönem kadın pop yıldızlarından biri (Cora Corman/Haley Bennett) kendisinden şarkı sözü yazmasını ister. Ancak Alex bu konuda pek yetenekli değildir. Evine çiçek bakıcısı olarak gelen Sophie Fisher (Drew Barrymore) girer devreye. Fletscher şarkı sözü yazmada ne kadar yeteneksizse, Sop-

| Söz ve Müzik
Music and Lyrics, ABD 2007

Yönetmen: Marc Lawrence
Oyuncular: Hugh Grant, Drew Barrymore, Brad Garrett, Kristen Johnston, Campbell Scott, Scott Porter, Nick Bacon vd.

hie o kadar yeteneklidir. Fakat araya bir de aşk, yanlış anlamalar, kırgınlıklar vb. girince işler karışır. Sonunda tabii her şey yoluna girer. Aşk kazanır.

Bu da iki saat keyifle izlenen, sonra unutulabilecek bir film.

Tatil

"Tatil"de Nancy Meyers, ABD ve Batı Avrupa'da giderek artan kendi işine sahip "orta sınıf" iş kadınlarının bir derdine çeviriyor kamerasını. Kariyerle aşk nasıl birleşecek?

Cevabını bulmuş bu filmde.

Aslında her şey tesadüflere bağlı.

Fakat herhalde mekan değiştirmek, iş hayatı dışındaki ortamlarda yeni insanlar tanımak bu tesadüflere yardımcı olabilir.

Hoşça iki saat geçirmek için görebileceğiniz, sonra unutacağınız bir film.

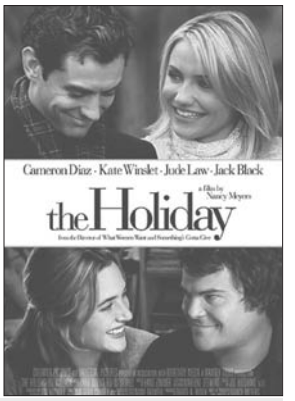

| Tatil
The Holyday, ABD 2006

Yönetmen ve Senaryo: Nancy Meyers
Oyuncular: Cameron Diaz, Kate Winslet, Jude Law, Jack Black, Eli Wallach vd.

Şarkıcı Depardieu

Bir önceki film nasıl Hugh Grant ve Drew Barrymore'un oyunculuğu ile değer kazanıyor ise, bu film de bugüne dek onlarca filmde oyunculuğunu sevdiğimiz Depardieu'nun şarkıcılığı ile değer kazanıyor, ilginç hale geliyor.

Chanson d'amour'da Gerard Depardieu yaşlanmış, artık büyük konser sahnelerinde değil, yalnız kalpler buluşmalarında ya da huzur evlerinde vb. sahne alan bir şarkıcıyı oynuyor. Bir ara hayatına genç bir kadın giriyor. Gençleşmiş duyumsuyor kendini. Fakat kısa bir süre sonra yaşlanmadan geri dönüş olmadığını kavrıyor. Ve hayat her şeye rağmen "aşk şarkıları" ile devam ediyor.

Depardieu cesaret işi olan bu rolün üstünden kolaylıkla geliyor. Bir kez daha nasıl bir büyük oyuncu olduğunu kanıtlıyor. Onun yanında bir de iyi şarkıcı olduğunu öğreniyoruz bu filmde.

Yalnızca bunun için bile görülmeye değer.

Fazla iddialı ve önemli olmayan, güzel küçük bir film Chanson d'amour.

| Şarkıcı Depardieu
Chanson d'amour - Quand j'etais chanteur, Fransa 2005
Yönetmen: Xavier Giannoli
Oyuncular: Gerard Depardieu, Cecile de France, Mathieu Amalric vd.

Paris'i bilen ve sevenlere…

2 Gün Paris

Richard Linklater'in "Before Sunset"inde (Güneş Batmadan) Amerikalı sevgilisi ile Paris'te bir akşamüzeri geçiren Fransız genç kadını oynayan Julie Delpy, "2 gün Paris"te, adeta ben daha iyisini yaparım dercesine çıkış noktasında benzer bir öyküyü anlatmaya soyunmuş. Amerikalı bir aydın erkek, onun sevgilisi Fransız bir genç kadın aydın. Bir Avrupa seyahatinde Venedig'de iki günden sonra iki günlüğüne Paris'e geliyorlar. Paris'te kadının anne–babasının

| 2 Gün Paris
Two Days in Paris, Fransa 2006

Yönetmen/müzik: Julie Delpy
Oyuncular: Julie Delpy, Adam Goldberg, Daniel Brühl, Albert Delpy, Marie Pillet, Adan Jodorofsky vd.

oturduğu evde kalıyorlar. Paris'i birlikte/kimi zaman ayrı geziyorlar. Bu iki gün içinde Amerikalıların Avrupa hakkındaki klişe önyargılarını, bu arada tabii aynı zamanda Avrupalıların ABD hakkındaki klişe önyargılarını tanıyoruz. Kadın/erkek arasındaki uyuşmazlığa bir de kültür uyuşmazlığı ekleniyor.

Julie Delpy her şeyi kendine ait, çok kişisel bir film yapmış. Gerçek anne babası kardeşini oynatmış, gerçek mekanlarda çekmiş, senaryosu, müziği ve rejisi kendine ait. Yani tem bir Julie Delpy tümyapıtı.

Çok yetenekli bir kadın sanatçıyı tanımak isterseniz, görün bu filmi.

İddialı olmayan, hoş bir film.

Kimin eli kimin cebinde?

Tetikçi

Afrika'da bir görev sırasında kaderine terk edilen bir özel savaş birliği üyesi keskin nişancı kendi köşesine çekilmiş yaşarken, yüksek devlet görevlileri tarafından yeni bir göreve çağrılır. Yurtseverliğine hitap edilerek bu görevi üzerlenmesi sağlanır. Görevi keskin bir nişancının Başkana nasıl suikast yapabileceğini ortaya çıkarması, bunun için bir plan üretmesidir. Ona bu görevi verenlerin hesabı başkadır. Onlar yapılan planı uygulamak, başkan yerine onunla birlikte hareket eden Afrikalı bir tanığı ortadan kaldırmak, katil olarak da eski tetikçiyi ölü olarak ele geçirmek istemektedir.

Sonrası katil zanlısı olarak aranan tetikçi özel savaş uzmanının yaşam savaşıdır. Bu yaşam savaşı içinde ABD'de düzenin nasıl işlediği oldukça gerçekçi bir biçimde sergilenmektedir. Sonunda kahramanımız her şeye rağmen "kötü"lerin cezasını vermese, Fuqua'nın filmi ABD'de düzen eleştirisi filmi bile olabilirdi.

Bu haliyle hızlı, profesyonel, seyir değeri olan bir aksiyon filmi olarak kalıyor. |

20 Haziran 2007

| Tetikçi
The Shooter, ABD/Kanada 2007

Yönetmen: Antoine Fuqua
Oyuncular: Mark Wahlberg, Michael Pena, Dany Glower, Kate Mara, Elias Koteas, Rhona Mitra vd.

(SEV)DAN

Bülent Yeşilyurt

Irmakların kaynağıdır
bir deltadan oyulmuş
kıvrım kıvrım gövden.
Çünkü sen,
bir çocuğun tertemiz duygularısın;
onun her gece düşlerine giren.
Ve bir kurşun geçer
sol göğsümün derinliğinden,
çığlık çığlığa uyanır bir çocuk;
siler durur seni gözlerinden...
Çünkü sen,
bir çocuğun sığındığı umutlarısın
her gece düşlerine giren.
Yetersiz, vasıfsız ve başarısız,
bu benim gençliğimse;
ben hiç ben değilim,
durmadan büyümek isteyen.
Sana yenildim artık kabul,
çünkü senin sevgini taşımaktan
ömrüm yorgun düştüğünden...

bu kez

Onur Aslan

yakıyor gelinliğini…

donuk renkli ipekten gömleğinin
çiziyor desenlerini

düşlerinde hep

sessiz, bir çocuğa
koşuyor bedeni

kendine bile yabancılaşıyor

vuruyor yaşadıklarını canından
ölümü içerken, nedenini aradığı deliliği
körüklüyor içindeki garipliği

adı, adı gibi… gidiyor

GÜNEY

Dergisi'ne abone olmak;
O'nu düzenli okumak,
O'nu desteklemektir...
Abone olabilir ve çevrenizdekileri
abone yapabilirsiniz.
Daha güçlü bir dergi, dayanışma için...

GÜNEY Abone Başvuru Formu

(Bu kısmı fotokopi yaparak okunaklı harflerle doldurunuz ve banka ödentinizin dekontu ile birlikte aşağıda yazılı bulunan faks numaramıza gönderiniz)

Abonelik ücreti:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı) 20.- YTL (4.- YTL posta ücreti dahil)
Almanya: Yıllık (4 sayı) 16.- EURO (4.- EURO posta ücreti dahil)
Almanya dışı: 20.- EURO (4.- EURO posta ücreti dahil)

Adı, Soyadı .....

Mesleği .....

Teslim Adresi .....

.....

İş Telefonu .....

Cep Telefonu_1 .....

Cep Telefonu_2 .....

E-posta Adresi .....

Web Adresi .....

Abonelik Tarihi	/ /200.	***Teslim Şekli***	Elden ☐ Posta ☐
Yıllık Abonelik Tutarı		..... sayıdan itibaren Yıllık **4 Sayı**	

.....

.....

GÜNEY Üç Aylık Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi
Sahibi: Aziz Özer / Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: İlyas Emir
Mahmut Şevket Paşa Mah. İmranlı Sok. No:8 Şişli (Okmeydanı) - İstanbul
Tel: (0212) 235 35 70 Faks: (0212) 253 19 27
e-mail: mail@guneydergisi.com / web: www.guneydergisi.com
Banka hesapları:
YTL Hesap: Türkiye İş Bankası / Galatasaray - İstanbul Şubesi
Hesap-No: 1022 0 738654
Döviz Hesabı: Garanti Bankası Galatasaray - İstanbul Şubesi
Hesap-No: 9006021-1 EURO (068023875)

sizi de bekliyoruz...

Taşındık!
Adresimiz yenilendi...

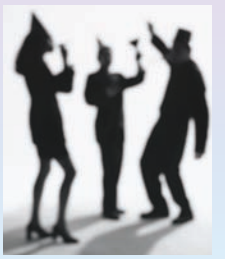

Tiyatro çalışması, halk oyunları, saz-gitar kursları, şiir dinletileri, müzik dinletileri, film gösterileri, resim dersleri, okuma günleri...

Bu etkinlikleri daha da çeşitlendirmek, kültür alanında kolektif bir üretimde bulunmak için...

GÜNEY
KÜLTÜR MERKEZİ

Fatih Mah. Bahçe Yolu Sok. Ülbeği İş Mrk. No: 9 Kat: 4
Esenyurt / İstanbul Tel / Faks: (0212) 620 67 57

internetteyiz
www.guneydergisi.com

Beyefendi Cumhuriyeti'nden seçmeler...

GÜNAY ASLAN

Ali Dağdeviren'in ırkçı, inkârcı, yağmacı ve talancı Cumhuriyet'le yaşadığı sorunlarını anlattığı Beyefendi Cumhuriyeti kitabı yayımlandı. Berfin yayınlarından çıkan iki cilt halindeki kitap, Cumhuriyet'in baskıları ve insanlık karşıtı uygulamalarının yanı sıra Dağdeviren'in, Dersim'de başlayan Almanya'nın Dortmund kentinde devam eden yaşamından kesitleri de içeriyor. Ali Dağdeviren kendi hayatından da yola çıkarak okurlara yalın bir Cumhuriyet portresi çiziyor. Dağdeviren kitabını, Cumhuriyet'i irdelemek, çağdışı zihniyete dikkat çekmek, her yerde karşımıza çıkan, herkeste ve her toplumsal kesimde bir parçası yaşayan ve her parçasının da bir Beyefendi'si olan köhne ve çürük sistemi anlatmak amacıyla yazmış.

Önsözde o, bunu şöyle ifade ediyor:

Bu sistemde tepen başlayarak sıralayacak olursak; başbakana göre cumhurbaşkanı Beyefendi'dir. Kaymakam'a göreyse vali. Memura göre kaymakam, odacıya göre memur, temizlikçiye göre başhademedir Beyefendi. Mahallede muhtar, karakolda polis ve uzman çavuş; hepsi de bir Beyefendi'dir. Ve her Beyefendi'nin de kendine göre oluşturduğu bir Cumhuriyeti vardır. Ayrıca onlar dokunulmazdır. Dokunanın canına okunmaktadır..."

Beyefendi Cumhuriyeti'nin birinci cildi, öğretmen Ali Dağdeviren'in Almanya'da Türkçe öğretmenliği yapabilmesi için gerekli ‚olur'u vermeyen konsolosluk görevlilerin rüşvet dayalı ilişkilerinin deşifre edilmesiyle başlıyor. Kurulan rüşvet ağı yaygındır ve bunun üzerinde iç çekişmeler de yaşanmaktadır. Yaşadığı politik baskılardan ötürü önce Dersim'i, sonra da Türkiye'yi terk etmek zorunda kalan Ali Dağdeviren rüşvet vermediği için gerekli olan ‚olur'u alamaz. Ama buna rağmen de işin peşini bırakmaz. Verdiği uzun mücadeleler sonucu konsolosluğu bu yetkiden de mahrum bırakır. Başkanı Olduğu NRW-TÖB (Kuzey Ren Westfalya Türkiye Öğretmenler Birliği) de bu yetkiyi kullanmaya ve adeta alternatif bir referans olmaya başlar.

O zamana kadar dinci ve ırkçı öğretmenleri kayıran, kurduğu rüşvet ağını, camilere ve kahvelere kadar uzatan diplomatlar ise, bunun önünü almak için akla hayale gelmeyen işler yaparlar. Bazen tuzaklar kurulur, bazen de tetikçiler devreye konulur.

Yıllar süren bir mücadele yaşanır. Bu arada Ali Dağdeviren ile öğretmen eşi Cemile Dağdeviren hukuk dışı yöntemlerle, düzmece raporlar, iftira ve yalana dayalı yazışmalar sonucunda vatandaşlıktan atılırlar. Dağdeviren bu olayın da peşini bırakmaz ve Danıştay kararıyla vatandaşlık hakkını yeniden kazanır. Tarikatçı ve çeteci hamisi diplomatik çevrelere esaslı bir de hukuk dersi verir.

Dersimli bir Kürt olan Ali Dağdeviren, Almanya'da Türk çocuklarının anadil hakkı için de önemli ve onurlu bir kavga yürütür. Bu konuda kimi Alman makamlarıyla sık sık karşı karşıya gelir. Pes etmez ve başında bulunduğu kurumu aracılığıyla önemli hizmetlerde bulunur. NRW-TÖB, anadil konusunda planlama, eğitim ve uygulamalarda öncülük eder. Ne var ki sıra Kürt çocuklarının anadillerinde eğitimlerine gelince bu kez başka sorunlar devreye girer. Dağdeviren'in bazı meslektaşları bile buna karşı çıkar. Türk çocuklarına Türkçe ders verilmesi için TÖB'le yürüyen kimi öğretmenler, sıra Kürt çocukları için Kürtçeye gelince vazgeçer, hatta tepki gösterirler. Dağdeviren'in kita-

bında bu konuda çok çarpıcı örnekler yer alıyor.

Ali Dağdeviren öğretmen olduğu kadar yazar da. Yazarlığı da eğitimciliği gibi uzun yıllar önce başlamış. Onu, 1970'li yılların başında Tunceli Sesi gazetesinde başyazılar yazarken görüyoruz. O dönemde yazdığı kimi yazıları da kitaplarına alan Dağdeviren'in yıllara yayılmış yazıları onun aynı zamanda gelişim ve değişim çizgisini de gösteriyor. Ali Öğretmen mücadele ettikçe, Beyefendi Cumhuriyeti'yle karşı karşıya geldikçe daha bir bilinçleniyor, daha bir aydınlanıyor. Kendi yaşamından çıkardığı sonuçları da bütün çıplaklığıyla okurları ve dostlarıyla paylaşıyor.

Bir arşivci gibi de çalışıyor Dağdeviren. O'nun iyi bir basın izleyicisi olduğu da anlaşılıyor. Aradan geçen otuz küsur yılda insan hafızasına kazınan birçok yazısına rastlamak mümkün. Kitabında birçok resim, basın açıklaması, seminer ya da konferansın sonuç bildirgesi de yer alıyor. Okur, bir yandan kitabı okuyor, öte yandan yakın tarihte bir gezinti de yapmış oluyor.

Dağdeviren, Beyefendi Cumhuriyeti kitabını elim bir trafik kazasında kaybettiği oğlu Özgür Erdem'in anısına ve kızı Özlem Dersim'e adamış. Kitap, Mezopotamya Yayınları, NRW-TÖB ve Dortmund'daki Demokratik Alevi Kültür Merkezi'nden (DAKME) temin edilebilir. Cumhuriyet'i yakından tanımak isteyenler, 'buz dağının görünen kısmından küçük bir kesit aktaran' Ali Dağdeviren'in Beyefendi Cumhuriyeti kitabına bakabilirler... |

Dar Oda

Taner Cindoruk

Doğdum
Eşikte cinnetini yitirmiş biri
Dişim genzime kaçmış, konu komşu
Şaraba yatmışız bir deprem

Bir kız bana gül demlemiş

Doğdum
Köpekler ısırmış açlığımı

Büyüdüm
Kasketi hüzne eğik
Adamlar bildim
Dudakları çatlamış, solgun analar
Hayata haciz mi geldi ne
Nedir bu sessiz yakarışlar

Büyüdüm
Kardeşim de büyüdü
Atın soluğuydu kalbim
Ateş ateş üstüne bindi
Ben şiir okudum
Kardeşim dar odada
Daralan değil oda,
Ömürdü…

Raziye

Erim Solmaz

Raziye´nin rengi toprakdı
Beyni akdı
Yüreği yufka ve yumuşakdı

Onu, emisi oğlu Şükrü´ye derdiler
Istemedi, zorla verdiler

Raziye´nin başı keldi
Çocukken başındaki bitden geldi

Çildir´i Nafis`e ezdirmedi
Hayat´ın hakkını verdi
Kiyevi´li bir dilenci kadının oturup hatırını sordu
Her şeyi doğruya yordu

Raziye bir gün göle kalkdı
Suya karışıp su olup akdı
Geride yedi çocuk bırakdı

Raziye bir kadındı
Dürüst, mert ve yalındı
Bu topraklarda böyle anıldı.

Yalanım yok
Sözüm Raziye´nin sözüdür.

Kaderin Kara Köpeği

- İnsanlığa acı sorular -

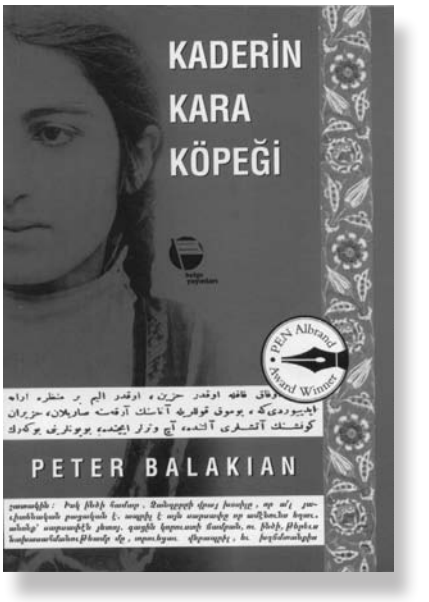

Peter Balakian'a 1998 PEN/Albrand Ödülü'nü getiren, "Kaderin Kara Köpeği", Diyarbakır'dan Amerika'ya uzanan bir yolculuğu anlatıyor

Sait ÇETİNOĞLU*

"KADERİN KARA KÖPEĞİ"
Peter Balakian, Çeviren: Argun Ateş,
Belge Yayınları, 2005, 285 sayfa, 15.- YTL.

Peter Balakian kitabı Kaderin Kara Köpeği'nde, kendi gelişme yolculuğu içinde, aile üyelerinin bir zincir oluşturarak umutlarını elden ele, kimsenin zarar veremeyeceği bir yere götürmesini anlatır. Kuşaklar boyu bir umudu, bir direnci ve bir kararlılığı, büyük babalar, büyük anneler, halalar, teyzeler umut ve direnç zincirinde ellerinin üstünde birbirlerine aktararak acılarının üstesinden geliyor, yaşama tutunuyorlar. Zincir; Orta Anadolu, Doğu Anadolu, Kafkaslar, Suriye, Avrupa ve nihayet yeni dünyaya kadar bir dünyayı sarıyor umutla ve dirençle.

Balakian ailesinin bu yolculuğunun her sayfasında ailesinden biriyle yoldasınız; bu, bir sayfada babaanne, diğerinde Peder Balakian'la, Tehleryan davasında, bir diğerinde dede doktor Balakian'la birinci savaşta Osmanlı sahra hastanesinde, anneanne ile büyük kuzenlerle tehcir konvoylarında ‚yollarını artlarında bir yük gibi taşıyarak' eşlik ediyor, bir başka yerde çağdaş Amerikan edebiyatının ustalarıyla karşılaşıyor, Saroyan'ın coşkusuna, ütopyasına ortak oluyor, halanın "Bizim ülkemiz yok ama hayalimiz var" vurgusu içinize bir başka hüzün doldururken, sizi bir kez daha bu halkın acılarını anlamaya çağırıyor.

Hayat bu mu?

Balakian, kuşaklar boyu acı çeken bir halkın acılarını kendi gelişim tarihi içinde anlatırken, "Ben sosyal değeri olan bir şey veya ‚Ermeni' kitabı yazmak için işe koyulmamıştım, milliyetçilik için pek az sevgi vardı içimde, Ermeni etnik yaşamının öylesine dışında tutularak yetiştirilmiştim ki, hayatım geçmişi bulmak için peşinden koştuğum bir ava dönüşmüştü. Kendimi Ermenistan'ın ve ailemin başına gelen felaketle, ‚jenosid'in temsil ettiği evrensel ve ahlâki değerlerle meseleye çekilmiş bulmuştum" ifadeleriyle açıkladığı çalışmasını, büyüklerin aralarındaki konuşmaların satır aralarındaki şifreleri çözerek, sanki bir ‚puzzle'ın parçalarını tamamlar gibi, kayıp Ermeni dünyasından gelen neslin duyarlılığıyla bizleri halkının acılarına ortak ediyor.

1960'lı yılların Yeni Dünya'sında başlayan Balakian'ın gelişme yolculuğu, içinde yolculuk eden aile üyelerinin öyküleri geçen yüzyılın başındaki İstanbul'da, Adana'da, Diyarbakır'da, Halep'te, Kafkasya'da, Orta ve Doğu Avrupa'da ve Amerika'da geri dönüşlerle sürüyor. Ve onlar bu yolculuklarına hiçbir ülkeye ait olmayarak ‚mitolojik bir pasaportla' devam ediyorlar.

Kitabın sayfalarında, "Tam olgunlaştıkları, coşkulu ve yeni şeyler yaratacakları bir anda bir yazar kuşağının 1915'te susturulması, peşimi bırakmayan bir hayalet gibi aklıma gelip durur" satırları sizi İstanbul'dan sürülen aydınlarla, sürgün konvoylarında can veren 1736 Ermeni aydınının trajedisini anımsatacak.

Balakian, bir başka trajedilerini de "Yurttaşlık hakkımız olan yas eylemlerimizi protesto eden" Türk örgütlerinin Ermenilerin anma toplantılarını basarak engellemelerini şaşkınlıkla ifade ederek, "Türk hükümetinin bize ve dünyaya gönderdiği mesaj şudur. Bu suçtan kendimizi arındırmak için biz bir şey söyleyeceğiz, vicdanımız yok bizim. Biz yalnızca kurbanların ve onların soyundan gelen insanları susturmak istiyoruz" sözleri yıllardır süren bir haksızlığı işaret ediyor. |

Sait Çetinoğlu, Humanite dergisi editörü.

Savaşın Felsefesi

YUSUF VAROLUN*

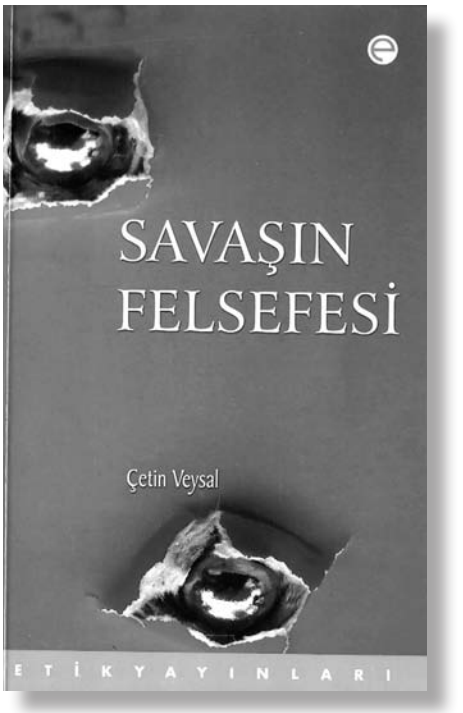

Doç. Dr. Çetin Veysal'ın 14 yıllık araştırmaları sonucu meydana gelen bu eser, savaş ve barış ikileminin çok yönlü bir çözümlemesidir (Uluğ Nutku). Veysal, savaş ve barış ikileminin tanımlarını, karşıtlıklarını bize zengin bir kaynakça ile sunmaktadır.

Veysal, çalışmasını dört ana bölüme ayırmış; savaş, barış, insan, gen, mülkiyet, antropoloji, doğa, devlet, köle-efendi, nükleer silahlanma, nüfus ve her insanın aklına mutlaka bir kere takılmış olan sorular ve cevaplarını, bölümlerin alt başlıkları halinde aktarmıştır.

Birçok filozofun, düşünürün görüşlerini belge niteliğinde sunan Veysal, istatistik bilgilere de yer vererek günümüz dünya siyasetinin içler acısı halini gözler önüne sermektedir.

Öncelikle Veysal, savaş ve barışın incelenmesi için, özel mülkiyetin, iş bölümünün, emek üretkenliğinin, yani meta üretiminin ortaya çıkmasının, toplum yaşamına etkilerinin incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. İncelemeyi birkaç alt başlık içinde aktarmıştır. Bu bölümlerden kısa bir özet aktararak onun bu soruna ilişkin yaklaşımına değinecek olursak:

İnsanın tarihsel evriminde emeğin yaratılmasında belki de en önemli aşamalardan biri, insanın ağaçtan inmesi ve tırmanmayı bırakmasıydı. Dik yürümeye başlaması ile ellerinin boş kalarak serbestleşmesi, ellerin sopa kullanma, taş fırlatma gibi çok basit olmayan tarihi öneme sahip nitelikler geliştirmesine olanak sağlamıştı (sf. 62). İlkel topluluklarda üretim ilişkilerinin dayandığı temel, toplumsal mülkiyetti. Ortaklaşalık, karşılıklı olarak malların üleştirilmesinde eşitliği gerektiriyordu. Çünkü elde edilen ürünler ancak yaşamsal gereksinmeyi karşılayabiliyordu. Bu paylaşım, ilkelde savaş ve çatışmayı en aza indirgiyordu (sf 104). Savaş ya da savunma, kendi türünden ya da diğer türlerden korunmak için insanı alet yapmaya itmiştir. Daha sonra da, alet yapan aletler ve alet yapan aletlere komut veren aletler tasarlamaya ve yapmaya kadar üretimi vardırır (sf 82). Bu üretim, gereksinmenin çok üzerine çıkmış, bu durum insanda sahiplenme duygusunu ortaya çıkarmış ve bunun sonucu olarak özel mülkiyet doğmuştu.

Veysal, savaşın nedenlerinin başına iktidar ilişkileri ve özel mülkiyeti koymuştur. Yapılan bir istatistik bu savın doğruluğunu kanıtlar niteliktedir: Avcı-toplayıcı toplumlar üzerinde yapılan bir araştırmaya göre avcılıkla uğraşan toplumların %64 ünün yılda iki kez savaştığını, %26 sının daha az savaştığını, %10 unun ise neredeyse hiç savaşmadığı göstermiştir (sf. 135).

Veysal, kitabında savaş ve barışın tanımını yaparken; "tanımadıkları ve bilmedikleri yöneticiler ve amaçlar uğruna, kendilerini, çocuklarını, yani geleceklerini kıyasıya yok etmeye girişen insanların bilinçsiz, şuursuz eylemlerinin bir yerde toplanmasıdır." Der. "Savaş; saldırganlık, şiddet, dehşet, kin, nefret, kıskançlık, çatışma, ikiyüzlülük, yalan ve her türlü insanlık dışı nitelikler üzerinde yükselmekte ve bu insanlık dışı nitelikleri açık seçik ortaya çıkarmakta; tüm kötülükler bir potada eritilerek birleştirildiğinde adını bulmaktadır. Savaş, tüm insansal özniteliklerin yıkımıdır. Barışsa; kardeşlik eşitlik, özgürlük, saygı, hoşgörü vb. tüm insansal nitelikleri içermekte; bu iyilik yüklü durum ve kavramların birleşmesinden adını almaktadır. Barış karşılıklı sevgidir, bu karşılıklılığın bilincinde olarak sevmek, vermek, paylaşmak, yardımlaşmak ve dayanışmaktır" demektedir.

Savaşın felsefesi, genel olarak savaşı olumsuzlar niteliktedir. Ancak Veysal ilerici ve haklı sınıf savaşları gibi iç savaşları, toplumsal gelişmeyi ifade eden, insanların tümünün gelişmesini amaçlayan özde oldukları için bu savaşları diğerlerinden ayırmaktadır.

Teknoloji ve medya hakkında

Veysal'a göre, günümüzde egemen olan aşağıdaki bakış açısı barış olgusuna oldukça zarar vermektedir: İnsanlar savaş karşısında 'ben ne yapabilirim ki', 'elim-

den hiçbir şey gelmez' sözlerini benimsemiştir. Bunda da hakim medya kuruluşlarının savaşın yalnızca bir simülasyon ya da televizyon dizisi gibi göstermesi ya da kitleler tarafından böyle algılanmasının rolü büyüktür. İnsan yaşamında teknoloji, bilim vb. ilerlemelerin getirdiği kolaylıklar ve çabuklaştırmanın tamamı daha güzel ve anlamlı yaşayabilmenin olanaklarını yaratıyorken, diğer yandan insanlar kendi aralarındaki mücadelelerde yüz yüze kavgalardan uzaklaşıyorlar. Onlar için savaş, açlık, ölüm sıradan bir olay haline geliyor. Savaşlarda ülke, ulus, adalet gibi değerlerin yüceltilerek kahramanlıkların sahnelendiği; savaş ve ateş altında cesaret gösterilerinin sergilendiği, böylece de izleyici kitlenin savaşa özendirildiği görülmektedir. Düşmanın alt edildiği, kahraman askerin ve ordunun üstün başarılarının yanı sıra, savaş efsaneleri yarattığı sahneler (Rambo, Polat Alemdar) insanları şiddete de yöneltmektedir. Bu durum, savaşta askerler arasında kendini gösterme, erkekliğini kanıtlama rekabeti, zaman zaman bir tür cesaret yarışına dönüşmektedir. Görüldüğü gibi savaşın dehşeti, kendisini savaşın her anında gerçekleştirmektedir.

Veysal, barışın savaşa karşı galip gelmesinde eğitimi ön koşul olarak kabul eder. Veysal'a göre, silahlanma yarışına ülke gelirinin büyük bir kısmını ayıran yöneticilerin, konu eğitim olunca ellerinden bir şey gelmediğinin, oysa eğitime yapılacak yatırımlarla yurttaşların geleceklerini yavaş ve az da olsa iyileştirebileceğini anlamak istemediklerini Kant'tan alıntılayarak ortaya koyar. Felsefenin bulması gereken, silahlanma yarışının nasıl durdurulacağı değil, savaş koşullarının, çatışma ortamlarının nasıl ortadan kaldırılacağı olmalıdır. Güncel yaşamın içinde yaratılmaya çalışılan silahlanmanın üzerinde, felsefenin bu amacı yükselmelidir. Ancak bu amacın hedeflenmesi durumunda silahsızlanma da olanaklı olabilecektir. Savaşı, karşılıklı ateşkes antlaşmaları -en iyi durumda- geciktirir -ki bu da genelde güçlü olanın zayıf olana zor yoluyla dikte ettirdiği koşulları kapsar-. Ancak silahsızlanma gerçek barışı getirir. Barış için diğer bir koşul, savaşın ekonomik kökenlerinin yanı sıra savaş uğruna saldırganlığı, ötekini olumsuzlayan ve düşmanlaştıran milliliği, milli kahramanlıkları, yani savaş içeren şeyleri öven tüm kültürün dayanak ve köklerinin kaldırılması gerekliliğidir

Nükleer silahlanma konusunda

Küresel savaş, kendisinin son dayanağı olan soykırım ve nükleer yok etme tehdidini sürdürmektedir. Biyoiktidar, nükleer silah tehdidi olarak yaşamı toplu şekilde yok etme gücüne sahip olanındır. ABD'nin uzaya yerleştirmek ve yerkürenin istediği noktasını vurmak için çalışması, diğer yandan da başka ülkelerin balistik füzeler geliştirmesini ve nükleer silah yapmalarını gerekçe göstererek (dezenformasyon) silah ve teknolojilerinin üretimini son hızla sürdürmesi ve aynı zamanda gelişmekte olan ülkelere nükleer silah üretimini, teknolojisini vermekte olması, biyoiktidar koltuğunda tek başına oturduğunun açık bir göstergesidir. ABD ile girilecek herhangi bir savaş dünya savaşı niteliğinde olacaktır. Bunun sebebi ise kimle savaşırsa savaşsın tüm dünya zarar görecektir. Ancak koşulsuz küresel iktidar talebinde bulunanların unuttukları, insan üzerindeki egemenliğin sınırlarıdır. Biyoiktidarın da ontolojik sınırları vardır. Bu sınır, intihardır. Egemen iktidarın karşısındakini denetlemesinin sınırsızlığı, savunmasız kalan özneyi kendi bedeninden vazgeçirtir. Ve böylelikle özne boyun eğmekten kurtularak var oluşunun sınırlarında otonomisini yeniden kazanır (11 Eylül saldırıları).

Nüfus konusunda

Birey, toplum ve toplumlar arasındaki etkileşimlerin adaletsizliğin arkasındaki nedenin nüfus yoğunluğu olduğu ileri sürülebilir. Kaldı ki nüfusun yoğunluğuyla birleşen bilinçsizce doğayı talan ve sömürme eylemleri insanın gününü kurtarmasıyla birleşerek, gelecek düşünülmeksizin gerçekleştirilen eylemlere dönüşünce, tüm yer kürenin gelecekte de onarılmaz bir tahribata uğrayacağı görülmektedir. Yeraltı kaynaklarının yerüstü zenginlikleriyle birlikte doğal denge düşünülmeksizin talan edilmesi, insanların geleceğini tehdit etmektedir. Ozon tabakası delikleri büyümekte, doğal enerjiler tükenmekte, su zenginlikleri azalmakta yani dünya tüketilmektedir. (Veysal sorulması gereken en trajik soruyu bu noktada soruyor) Bunların sonucu insanın duyarsızlığı ile birleşince ne olacak? Çok değil, bu satırların yazılmasından en geç iki kuşak sonra içilebilir su kaynakları için insanlar birbirlerini öldürecekler. İnsansal olanla ilgili ifade bugünkünden milyon kere daha şaşkınlık yaratacak bir ütopya olarak görülecek. Çalışmasında Veysal, bu sorunları sadece dile getirmekle kalmayıp, kitabında ilgili okuyucuya pratik ve kalıcı çözümlemeler sunmaktadır.

Savaşla ve silahlarla ilgili bölümden kısa bir alıntı:

* En çok insan 2.dünya savaşında (54.800.000) öldü.
* Tarihin en pahalı savaşı ABD'nin Irak'a yaptığı saldırılar ve işgal olarak bilinmektedir (Günlük maliyet $500.000.000).
* Nagazaki'ye atılan Şişman Adam isimli 22' kilotonluk plütonyum bombası 140.000 kişiyi öldürdü.

ABD ve savaş ile ilgili bölümden kısa bir alıntı:

* 1946–1975 yılları arası 215 kez askeri güce başvurdu.
* İnsanlığı 19 kez nükleer silaha başvurmakla tehdit etti.
* 1979–1984 yılları arası El Salvador'u bombaladı. Kuklası cunta aracılığıyla 70.000 kişi öldürüldü.

* 1975'te Vietnam'dan kovulduğunda arkasında milyonlarca ölü, yaralı ve sakat bıraktı. Vietnam'ı böldü. Tarihinin en büyük yenilgisini aldı. Ancak Napalm bombalarıyla 4.500.000 insan öldürüldü. Burada kullanılan bomba miktarı 2. Emperyalist paylaşım savaşında (2. Dünya savaşı) kullanılan bomba miktarının iki kat fazlasıydı.

Bir yandan ekonomik, kültürel, politik ve sosyal etkileşimlerin öte yandan askeri niteliklerin iç içe geçtiği, çağımızın belirleyişleri arasına enformasyon ve bilgisayar teknolojilerinin girdiği gözlenilmektedir. Mesafenin acımasızlık ve yıkıcılığın dehşetini gizlemesi, körleşmenin zaman ve mekânda yayılarak genelleşmesiyle kör dövüşü şeklinde varlığını koruyan ve artık geleceği görülemeyen bir süreç sürüp gitmektedir. Nereye varılacak, nereye varılmak istenmekte, neler amaçlanmakta, insanlık ne kadar varlığını sürdürebilecek, umutlar gerçekleşecek mi, insan bu yıkıcı, zalim, savaşçı gidişe ne zaman karşı çıkacak, canlı dünya bu ölümcül savaş ve çatışma yaratan gelişmeler ve nükleer ölüm ilerlemesi karşısında eli kolu bağlı durmayı sürdürecek mi, egemenlik, hiyerarşi, statü ilişkileri savaşla birlikte daha da güçlenecek mi? Benzer nice soru yanıt beklemektedir.

Kitabın Son Sözü

Başkasını şiddet, baskı ve güç aracılığıyla ele geçirmek isteyen, yaşam hakkında bir şey bilmiyor demektir. Güç ve şiddet aracılığıyla barış, mutluluk ve uyum değil savaş ve korku elde edilebilir. Uyguladığı terör ve şiddet yoluyla ABD, kendine karşı savaş ve korkuyu dünyanın her yerinde beslemektedir. Beslediği şiddet, terör ve saldırganlık onu bulacaktır. Unutulmamalıdır ki "rüzgâr eken, fırtına biçecektir".

Doç. Dr. Çetin Veysal'ın, insanı kendi duyarsızlığı karşısında bile hayrete düşüren bu çalışması, insanın insansallaşması adına (bir ütopya olmadan önce) ilerici bir adım olarak görülmelidir.

Savaşın Felsefesi'ni bir bilgi denizine benzetirsek, size sunabildiğim, bu denizin farkına varabilmeniz için bir dalgadan fazlası olamaz. |

** Mersin Üniversitesi Felsefe Bölümü öğrencisi.*

Bilet

Özgür Demirci

İki yüz altmış üç bin liralık
Soğuk bir ev
Batı yakasında
Paslı bir reklâm tabelasının hemen arkasında
Büyük sinemanın üzeri
Kırık bir kapıdan girilir içeri
Yorgun iş adamları
Boğuk seslerini yatırdıklarında
Soğuk betonun üzerine
Bilet parasına bir işgünü nasıl devrilmiştir
Anlayıverirdim

masal değildi annem

Atilla Kaya

ölüyor kadınlar
nasıl yaşadılarsa

oysa ölümsüzdür tanrıçalar
tüm masallarda
hükmetmek için
yok ederken birbirini
tanrılar

çocukken ben
ölmediklerini sanırdım
dünyadaki hiçbir kadının
masallarının yumuşak dizlerinde
büyütürken düşlerimi

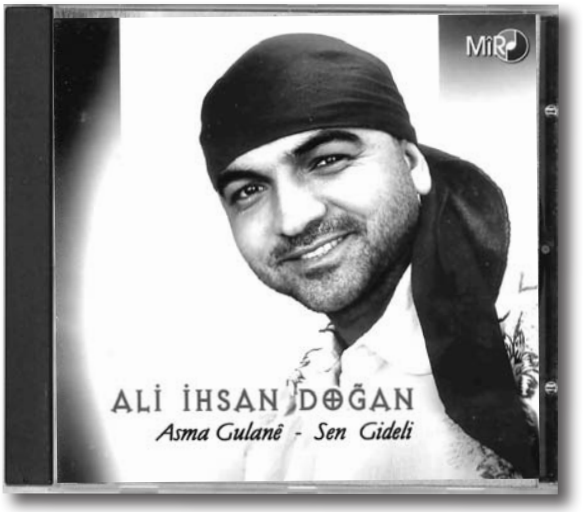

ALİ İHSAN DOĞAN

Ali İhsan Doğan'ın Müzik CD'si MİR tarafından Almanya'da çıkarıldı.

CD'de Türkçe ve Kürtçe olarak 13 parça yer alıyor. CD'nin müziği ve vokali oldukça güzel.

Ali İhsan Doğan albümde emeği geçen herkese ve özel olarak da 'Hocam' diye tanımladığı, CD'nin düzenleme ve yönetmenliğini yapan Hasan Yükselir'e ve 'bestesi ve güçlü sesiyle katkıda bulunan' Bilal Ercan'a teşekkürlerini iletiyor.

ALİ HAYDAR CAN

Müzik çalışmalarına Grup Munzur ile başlayan Ali Haydar Can'ın, on dört yıllık aradan sonra yayına hazırladığı solo albümü Keder/Xane, Türkçe ve Zazaca eserlerden oluşuyor. Düzenlemeleri Erdal Akkaya tarafından yapılan albümde, Mehmet Çetin tarafından yazılan sözler ve Ali Haydar Can tarafından yapılan besteler yer alıyor. Ali Haydar Can, albümün hem müzikal konsepti, hem de içeriğiyle ilgili şunları söylüyor:

"Keder/Xane kederlerimize estetik tanıklığını sunarken; insanın, emeğin, dillerin ve doğanın özgürleşmesi için, hasretimize iyimserlik ve gülümsemesini içtenlikle kattığını belirtmek isterim."

Ali Haydar Can'ın albümü, kederini paylaşmak isteyenler için özel bir çalışma...

KOMA MÎZGİN'DEN BİR ALBÜM "HÊVÎ"

13 parçadan oluşan "hêvî" nin tüm parçaları Kürtçe(Kurmanci) olarak KOM MÜZİK tarafından yapılmış.

CD'de solo bağlama, cura ve divan bağlamayı Ali Kuru çalıyor. Mey ve zurna Okan, kaval ve bendir Yasin, solo viyolin ve viyola Salar Asid, balaban Delil Dilaner, drums Hemen Derya, bass ve gitar Bejar Dilan, tumba ve darbuka Mustafa Ercan, konga ve def Goran tarafından çalınıyor.

CD'nin vokalleri ise Zekeriya, Bejar Dilan ve Mustafa Ercan. CD müzik sevenlere güzel bir müzik dinletisi sunuyor.

MERAY ÜLGEN

Dergimizin eski sayılarını isteyin, adresinize gönderelim!
Posta ücreti dahil her bir sayı:
Yurtiçi: 3.- YTL
Yurtdışı: 3.- Euro

İstediğiniz sayıları internet sitemizden inceleyerek seçiminizi belirleyebilirsiniz

Türkiye İş Bankası,
Galatasaray - İstanbul Şubesi,
Hesap No: 1022 0 738654

Türkiye dışındaysanız:
Garanti Bankası,
Galatasaray - İstanbul Şubesi,
Hesap-No: 9006021-1 EURO
(068023875)
Toplamı hesaba yatırıp dekontunu
0212 - 253 19 27'ye
fakslamanız yeterlidir.

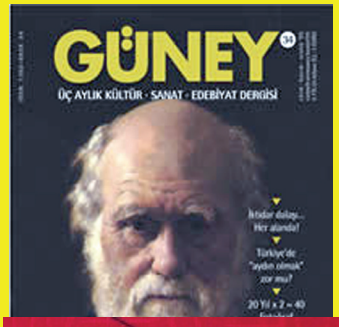

"Sovyet iktidarı, en büyük yazarlar, sanatçılar ve bestekârların katılımıyla, halkı fikren, siyasi ve kültürel olarak eğitmek, edebiyat ve sanatı geliştirmek ve en iyi edebiyat, resim, heykel ve müzik yapıtlarını yaygınlaştırmak için kapsamlı bir program hazırladı. Yeni, proleter bir kültür yaratma sorunu, geçmişin kültür mirasını özümleme göreviyle kopmaz bağ içindeydi. Lenin, kapitalizmin miras bıraktığı tüm kültürü, bilim, teknik ve sanatı, tüm bilgiyi benimseyip, sosyalizmi proleter kültürün kapitalist toplumun zorba egemenliği altında insanlığın yarattığı bilgi birikiminin yasaya uygun gelişmesi olacağı şekilde inşa etmek gerektiğine dikkat çekti.

Görev, insanlığın yarattığı tüm bilgiyi ve tüm sanat ve edebiyat zenginliklerini benimsedikten sonra geçmişin kültür mirasından en değerli şeyleri alarak yeni komünist toplumu inşa etmekti."

kitapçılarda!

GÜNEYKİTAPLIĞISANAT
Mahmut Şevket Paşa Mah. İmranlı Sok. No: 8 Şişli - İstanbul (Okmeydanı)
Tel.: (0212) 235 35 70 Fax: (0212) 253 19 27
www.guneydergisi.com, mail@guneydergisi.com

Resim: İsaec Brodsky, Gösteri - 1930